

Strategia

Raport okresowy nr XI

z realizacji Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020

Stan na koniec 2010 r.

www.wrota.warmia.mazury.pl

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

RAPORT OKRESOWY NR XI

z realizacji

Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego
województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020

Stan na koniec 2010 r.

Oprawa fotograficzna publikacji:
Wojciech Wójcik

Skład, druk i oprawa:
Agencja Wydawnicza „ARGI” s.c.
www.argi.pl

ISBN 978-83-63455-01-9

Spis treści

Wstęp	7
I. Najważniejsze wydarzenia 2010 roku	8
II. Analiza wskaźnikowa realizacji Strategii w kontekście celu głównego i celów strategicznych	13
1. Cel główny – Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy	13
2. Cel strategiczny – Wzrost konkurencyjności gospodarki	17
3. Cel strategiczny – Wzrost aktywności społecznej	19
4. Cel strategiczny – Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych	20
III. Synteza realizacji Strategii	21
IV. Realizacja celów operacyjnych Strategii	24
Priorytet 1. Konkurencyjna gospodarka	24
Cel 1.1. Wzrost konkurencyjności firm	24
Cel 1.2. Wzrost liczby miejsc pracy	27
Cel 1.3. Skuteczny system pozyskiwania inwestorów zewnętrznych	28
Cel 1.4. Wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości	30
Cel 1.5. Wzrost potencjału turystycznego	31
Cel 1.6. Wzrost konkurencyjności usług dla starzejącego się społeczeństwa	33
Cel 1.7. Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu	34
Cel 1.8. Tworzenie społeczeństwa informacyjnego	35
Cel 1.9. Doskonalenie administracji	37
Priorytet 2. Otwarte społeczeństwo	39
Cel 2.1. Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy	39
Cel 2.2. Różnorodna i dostępna edukacja	40
Cel 2.3. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego	42
Cel 2.4. Wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności usług medycznych	43
Cel 2.5. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego	45
Cel 2.6. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu	46
Cel 2.7. Wzrost dostępności mieszkań	48
Cel 2.8. Wzrost atrakcyjności bazy sportowo-rekreacyjnej	50
Cel 2.9. Poprawa jakości i ochrona środowiska	51
Priorytet 3. Nowoczesne sieci	53
Cel 3.1. Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności	53
Cel 3.2. Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii	54
Cel 3.3. Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej	55
Cel 3.4. Monitoring środowiska	56
V. Komentarze jednostek monitorujących Strategię na temat jej realizacji w 2010 roku	58
VI. Wnioski z realizacji Strategii	62
Wykaz skrótów	67
Spis tabel, wykresów i map	68
Wykaz ważniejszych źródeł wykorzystanych w opracowaniu Raportu	69

Raport zatwierdzony przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego zgodnie z Uchwałą Nr XIX/361/12 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 sierpnia 2012 r.

Szanowni Państwo,

Świadome prowadzenie polityki rozwoju w regionie wymaga kompleksowej wiedzy o jego sytuacji społeczno-gospodarczej i o efektach dotychczas prowadzonych działań prorozwojowych.

W naszym województwie wychodzimy naprzeciw tej potrzebie, wykorzystując do tego informacje gromadzone m.in. w ramach systemu monitorowania realizacji *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020*. Powstające od 2001 roku raporty okresowe z realizacji *Strategii* stanowią bazę wiedzy o województwie, pokazują efekty prowadzonej polityki regionalnej, w tym sukcesy osiągnięte dzięki wsparciu finansowemu Unii Europejskiej.

Zapraszam do lektury jedenastego już raportu okresowego, opracowanego na podstawie danych z 2010 roku, który prezentuje dotychczasowe postępy w osiągnięciu założonych w *Strategii* celów strategicznych. Jestem przekonany, że raport dostarczy Państwu wielu interesujących informacji na temat tego, ile udało nam się w województwie zrobić, by rozwijać się w zrównoważony sposób, osiągać spójność ekonomiczną, społeczną i przestrzenną z regionami Europy, stawać się regionem, w którym warto żyć. Mam nadzieję, że stanie się on również wsparciem w konstruktywnej dyskusji nad kierunkami rozwoju naszego województwa w ramach zapoczątkowanego w październiku 2011 roku procesu aktualizacji *Strategii*.

Jacek Protas

Marszałek Województwa
Warmińsko-Mazurskiego

Jednostki odpowiedzialne za opracowanie raportów cząstkowych z celów strategicznych i operacyjnych

Cel główny i cele strategiczne – Departament Polityki Regionalnej

Priorytet 1 – koordynator: Departament Polityki Regionalnej

Cele operacyjne:

- 1.1 – Departament Polityki Regionalnej we współpracy z Warmińsko-Mazurską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A.
- 1.2 – Wojewódzki Urząd Pracy
- 1.3 – Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.
- 1.4 – Departament Polityki Jakości we współpracy z Departamentem Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa
- 1.5 – Departament Turystyki we współpracy z Departamentem Kultury i Edukacji
- 1.6 – Departament Polityki Regionalnej we współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej i Departamentem Zdrowia
- 1.7 – Departament Polityki Regionalnej we współpracy z Warmińsko-Mazurską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A.
- 1.8 – Departament Społeczeństwa Informacyjnego
- 1.9 – Departament Polityki Jakości

Priorytet 2 – koordynator: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Cele operacyjne:

- 2.1 – Departament Kultury i Edukacji we współpracy z Wojewódzkim Urzędem Pracy
- 2.2 – Departament Kultury i Edukacji we współpracy z Wojewódzkim Urzędem Pracy
- 2.3 – Biuro ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi
- 2.4 – Departament Zdrowia
- 2.5 – Biuro ds. Obronnych i Bezpieczeństwa Publicznego
- 2.6 – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
- 2.7 – Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego
- 2.8 – Departament Sportu
- 2.9 – Departament Ochrony Środowiska

Priorytet 3 – koordynator: Departament Infrastruktury i Geodezji

Cele operacyjne:

- 3.1 – Departament Infrastruktury i Geodezji
- 3.2 – Departament Infrastruktury i Geodezji
- 3.3 – Departament Współpracy Międzynarodowej
- 3.4 – Departament Ochrony Środowiska

Koordynator opracowania Raportu – Departament Polityki Regionalnej

Wstęp

Proces monitorowania **Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020** jest ważnym elementem systemu jej realizacji. W ramach monitoringu *Strategii* gromadzi się informacje o regionie i działalności poszczególnych podmiotów i instytucji, przyczyniającej się do realizacji celów strategicznych. Powyższe informacje prezentowane są w raportach okresowych, które z jednej strony są elementem promocji województwa, z drugiej zaś są podstawą do dyskusji nad kierunkiem przyszłych działań rozwojowych. Niniejszy raport jest szóstą edycją dokumentu prezentującego rezultaty monitorowania zaktualizowanej w 2005 r. **Strategii** i jedenastą od początku realizacji bazowego dokumentu z 2000 r.

Rozdział I **Najważniejsze wydarzenia 2010 roku** zawiera syntetyczny przegląd najważniejszych wydarzeń, które, z uwagi na dwuletnie opóźnienie w opracowywaniu dokumentu¹, ułatwią czytelnikowi umieszczenie informacji przedstawionych w kolejnych rozdziałach w odpowiednim kontekście historycznym. W rozdziale przywołano także najważniejsze projekty, które zidentyfikowały jednostki monitorujące cele operacyjne. Zostały one wyszczególnione ze względu na zasięg oddziaływania (obejmujący całe województwo, a niekiedy wykraczający poza nie), wielkość zaangażowanych środków finansowych (w tym przy współudziale środków europejskich) i rozmiar rezultatów, które powstały dzięki nim.

Rozdział II **Analiza wskaźnikowa realizacji Strategii w kontekście celu głównego i celów strategicznych** zawiera przegląd trendów w kształtowaniu się wskaźników opisujących cel główny i cele strategiczne w horyzoncie 1999–2010. Przy sporządzaniu analizy wykorzystano dane Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Olsztynie oraz Eurostatu. W rozdziale zaprezentowano również pozycję regionu na tle kraju i Unii Europejskiej w odniesieniu do podstawowych mierników sytuacji ekonomicznej, społecznej i powiązań sieciowych.

Kolejne rozdziały zawierają informacje na temat działań podejmowanych w województwie w 2010 r., które przyczyniają się do osiągnięcia celów **Strategii**.

Rozdział IV **Realizacja celów operacyjnych Strategii** przedstawia projekty i inicjatywy podejmowane w regionie w podziale na poszczególne cele operacyjne, natomiast rozdział III **Synteza realizacji Strategii** jest próbą podsumowania działań.

Zdecydowana większość danych zaprezentowanych w tych rozdziałach to informacje jednostek zaangażowanych w system monitorowania², uzupełnionych danymi publikowanymi przez jednostki samorządu

terytorialnego, uczelnie, instytucje i organizacje oraz inne podmioty w województwie. Jest to zasadnicza część raportu służąca ocenie działań rozwojowych i formułowaniu wskazówek dotyczących przyszłości, które zawarte są w rozdziałach podsumowujących: V. **Komentarze jednostek monitorujących Strategię na temat jej realizacji w 2010 roku** oraz VI. **Wnioski z realizacji Strategii**.

Raport po raz czwarty opracowano z wykorzystaniem narzędzia udoskonalającego system monitorowania pn. **SMS dla Warmii i Mazur – System Monitoringu Strategii**³. W tegorocznym raporcie wykorzystano ponadto wyniki śródkresowej ewaluacji **Strategii**, którą na zlecenie województwa wykonało konsorcjum firm Fundacja Naukowa Instytut Badań Strukturalnych i Reytech Sp. z o.o. z Warszawy.

¹ Zgodnie z zasadami monitoringu *Strategii* raporty z jej realizacji są opracowywane w drugim roku po roku sprawozdawczym z uwagi na dostępność danych statystyki publicznej.

² Wykaz jednostek znajduje się na stronie nr 6 niniejszego Raportu.

³ Narzędzie dostępne jest na stronie Wrota Warmii i Mazur pod adresem <http://sms.warmia.mazury.pl>, natomiast informacje na temat monitorowania *Strategii* znajdują się pod adresem <http://wrota.warmia.mazury.pl/Strategia-rozwoju/Monitoring-i-ewaluacja-strategii/>.

I. Najważniejsze wydarzenia 2010 roku

Rok 2010 został ogłoszony m.in. Europejskim Rokiem Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym (w Unii Europejskiej), Międzynarodowym Rokiem Różnorodności Biologicznej (przez ONZ), zaś w Polsce – m.in. Rokiem Polskiej Demokracji Lokalnej w związku z 20. rocznicą przeprowadzenia pierwszych wyborów. Pierwsze półrocze prezydencji w Radzie UE sprawowała Hiszpania, drugie – Belgia.

Wciąż trwał kryzys ekonomiczny, jednak po głębokiej recesji z lat 2008-2009 w większości krajów następowało wyraźne, chociaż nierównomierne ożywienie koniunktury. Negatywne implikacje nie zostały jednak w pełni zneutralizowane, co przejawiało się w postaci napięć w sferze finansów publicznych i kryzysu zadłużeniowego szeregu gospodarek europejskich, w tym strefy euro. Na skraju bankructwa znalazła się Grecja, której rząd wynegocjował 110 mld euro pożyczki od Międzynarodowego Funduszu Walutowego i krajów strefy euro, jednocześnie tnąc pensje, emerytury, podwyższając podatki i wiek emerytalny, co wywołało masowe wystąpienia społeczne. O pomoc finansową w wysokości 85 mld euro wystąpiła również Irlandia, której deficyt sektora finansów publicznych osiągnął rekordowy poziom 32% PKB. Zagrożenie zaczęło dotyczyć również Portugalii i Hiszpanii. Wydarzenia te poważnie zwiększyły ryzyko i niepewność odnośnie perspektywy trwałego ożywienia. W 2010 r. nastąpił silny wzrost światowych cen surowców, w tym ropy naftowej i żywności. Polska z realnym wzrostem PKB⁴ szacowanym na 3,8% (wobec 1,6% w 2009 r.) znalazła się w grupie krajów unijnych o najwyższym wzroście gospodarczym, chociaż przewaga nad średnią europejską w tempie wzrostu była mniejsza niż w latach poprzednich. Coraz głośniejsze były jednak uwagi ekonomistów na temat zadłużenia kraju – mimo wprowadzonych przez rząd reform – w centrum Warszawy pojawił się licznik długu publicznego.

Globalny kryzys finansowy i gospodarczy udowodnił, że zmian wymaga koordynacja polityk gospodarczych państw UE. Komisja Europejska wskazując na potrzebę wzmocnienia Paktu Stabilności i Wzrostu – unijnych ram koordynacji krajowych polityk budżetowych, opublikowała we wrześniu pakiet sześciu projektów aktów prawnych dotyczących wzmocnienia zarządzania gospodarczego. Stały się one następnie przedmiotem konsultacji w państwach strefy euro, Komisji i Parlamencie Europejskim. W 2010 r. zakończyły się prace nad nową strategią *Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu* – dokumentem, który stawia czoło kryzysowi gospodarczemu oraz wyzwaniom związanym z globalizacją, starzeniem się społeczeństw i ograniczeniem zasobów naturalnych. *Strategia* została przyjęta przez Radę Europejską w czerwcu. Przedstawia ona nową wizję rozwoju opartą na społecznej gospodarce rynkowej XXI wieku, cechującej się stabilnym wzrostem gospodarczym oraz zapewniającej

wysoki poziom zatrudnienia. Podstawowym instrumentem realizacji *Strategii* mają stać się projekty przewodnie⁵, realizowane na poziomie UE, państw członkowskich, władz regionalnych i lokalnych. W Polsce sfinalizowano natomiast prace nad *Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie*, która została przyjęta przez Rząd 13 lipca. Jesienią KE opublikowała *Piąte sprawozdanie w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej*, które pokazuje wpływ europejskiej polityki spójności na poziom wzrostu gospodarczego, dobrobytu i zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej⁶.

Życie polityczne, gospodarcze i społeczne w Polsce zderzone było w 2010 r. nieprzewidywanymi wydarzeniami, których w opinii niektórych publicystów wystarczyłoby na obdzielenie kilku spokojniejszych lat. W kwietniu, w obwodzie Smoleńskim w Rosji rozbił się samolot z polską delegacją 96 wysokich urzędników państwowych na czele z prezydentem Lechem Kaczyńskim. Wydarzenie to było ciężkim sprawdzianem dla władz i instytucji państwa oraz odbiło się w świadomości społeczeństwa polskiego. W wyniku przedterminowych wyborów prezydenckich urząd ten objął Bronisław Komorowski. Wiosną przeszły przez południową Polskę dwie duże fale powodziowe. Straty spowodowane przez żywioł oszacowano na ponad 2,9 mld euro. W lipcu Rząd złożył do KE wnioszek o przyznanie pomocy finansowej z Funduszu Solidarności UE, która pozwoli m.in. na odbudowę infrastruktury komunalnej i transportowej. Jesienią odbyły się wybory samorządowe, które w większości regionów wygrała Platforma Obywatelska, a w warmińsko-mazurskim stworzyła koalicję z Polskim Stronnictwem Ludowym.

W 2010 r. kontynuowane były działania związane z zamknięciem pomocy na lata 2004–2006. Zamknięcie pomocy stanowi ostatni etap procesu realizacji programów objętych wsparciem z funduszy unijnych w perspektywie finansowej 2004–2006. Termin przekazania dokumentów zamknięcia pomocy Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego oraz Sektorowych Programów Operacyjnych – zgodnie z harmonogramem, upłynął we wrześniu⁷.

Jednocześnie nadal konsekwentnie wdrażano programy operacyjne pod fundusze strukturalne UE z perspektywy 2007–2013. Dzięki środkom z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) zarezerwowanym w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007–2013* (RPO WiM) kontynu-

⁴ Przyrost w cenach stałych.

⁵ Są to: Unia innowacji, Młodzież w drodze, Europejska agenda cyfrowa, Europa efektywnie korzystająca z zasobów, Polityka przemysłowa w obliczu globalizacji, Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia, Europejski program walki z ubóstwem.

⁶ W latach 2000–2006 inwestycje w ramach polityki spójności przyczyniły się do stworzenia około 1,4 mln nowych miejsc pracy, wsparły małe przedsiębiorstwa i pobudziły badania naukowe, zapewniły możliwości kształcenia milionom kobiet, młodych ludzi, osób w niekorzystnej sytuacji i bezrobotnych oraz pomogły w znalezieniu pracy około 2 mln korzystających ze szkoleń osób rocznie, umożliwiły modernizację połączeń transportowych, wspierając budowę lub ulepszenie tysięcy kilometrów dróg i połączeń kolejowych, a także modernizację portów i lotnisk, poprawiły stan środowiska naturalnego dla milionów Europejczyków, dostosowując jakość wody pitnej i sposób oczyszczania ścieków do standardów UE.

⁷ Informacja z Komitetu Monitorującego NPR/PWW, *Sprawozdanie z realizacji NPR w 2010 r.*

owano i rozpoczynano kolejne inwestycje w regionie. W 2010 r. nastąpiło największe przyspieszenie wdrażania Programu, dzięki czemu warmińsko-mazurskie z wynikiem 69,7% zakontraktowanej alokacji oraz 22% alokacji Programu w zatwierdzonych wnioskach o płatność, znalazło się w grupie regionów, którym przyznano dodatkowe środki z EFRR (24,6 mln euro w ramach Krajowej Rezerwy Wykonania oraz 9,4 mln euro z Dostosowania Technicznego)⁸. W 2010 r. zawartych zostało aż 598 umów na kwotę dofinansowania środkami UE 385,2 mln euro (1,5 mld zł), co stanowi połowę wszystkich zakontraktowanych do tej pory środków⁹.

W 2010 r. podpisywano umowy o dofinansowanie kolejnych projektów zawartych w indywidualnym wykazie indywidualnych projektów kluczowych RPO WiM. Największymi pod względem wartości całkowitej były wśród nich: *Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 650 na odcinku Banie Mazurskie-Boćwinka i Grabowo-Gołdap wraz ze wschodnim wylotem Gołdapi* (55 mln zł, dofinansowanie z EFRR – 43,9 mln zł), *Regionalny system gospodarki odpadami – Ochrona Wielkich Jezior Mazurskich poprzez stworzenie kompleksowego systemu gospodarki odpadami* (45,5 mln zł, dofinansowanie z EFRR – 15,4 mln zł), *Budowa miejskiej sieci szerokopasmowej w Elblągu* (42,5 mln zł, wartość dofinansowania z EFRR – 36,1 mln zł, projekt faktycznie realizowany od 2007 r.). W trybie konkursowym w 2010 r. ogłoszono 53 nabory na kwotę alokacji 367,2 mln euro. Największym zainteresowaniem wśród beneficjentów cieszyły się konkursy ogłoszone w ramach osi priorytetowej *Przedsiębiorczość, Środowisko przyrodnicze oraz Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego*. Zainteresowanie beneficjentów niektórymi konkursami było tak duże, że znacznie przekraczało 100% dostępnej alokacji¹⁰.

Województwo było również beneficjentem kolejnych projektów realizowanych w ramach *Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007–2013* (PO RPW). W marcu 2010 r. władze Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego (UWM) podpisały dwie umowy na dofinansowanie projektów dotyczących wyposażenia w specjalistyczny sprzęt laboratoryjny umożliwiający prowadzenie działalności naukowo-badawczej m.in. z zakresu produkcji rolno-spożywczej, różnorodności biologicznej, ochrony środowiska, nauk technicznych i informatycznych. Całkowita wartość inwestycji to ponad 37 mln zł. Ponadto, Wydział Nauk Medycznych UWM wzbogacił się o nowoczesny rezonans magnetyczny wart 7,5 mln zł. W maju na UWM uroczystie otwarto Laboratorium Diagnostyki Molekularnej powstałe dzięki środkom z PO RPW.

W ramach PO RPW podpisano również umowy na realizację dwóch istotnych projektów infrastrukturalnych, znajdujących się na liście projektów kluczowych: *Obwodnicy Ełku i Obwodnicy Olecka*. W sierpniu podpisano opiewającą na kwotę ponad 70 mln zł umowę

o dofinansowanie projektu pt. *Budowa i uruchomienie Olsztyńskiego Parku Naukowo-Technologicznego*. Początek prac przewidziano na 2011 rok. W listopadzie w województwie warmińsko-mazurskim została podpisana pierwsza w kraju umowa w ramach projektu finansowanego z PO RPW pt. *Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej*. Całkowita wartość inwestycji w naszym województwie na okres realizacji projektu 2008–2014 przekroczy 314 mln zł. W 2011 r. rozpoczęło również swoją działalność wspólne przedstawicielstwo pięciu województw – Dom Polski Wschodniej w Brukseli.

W województwie warmińsko-mazurskim w 2010 r. trwała kampania promocyjna Wielkich Jezior Mazurskich w konkursie na Nowe 7 Cudów Natury pod hasłem *Mazury – Cud Natury*. Region był promowany m.in. przez znane osoby wspierające tę kampanię. Mazurskie Jeziora zostały również wybrane Sukcesem Sukcesów XX-lecia RP, w plebiscycie, który miał na celu zebranie sukcesów wolnej Polski po roku 1989, ze szczególnym uwzględnieniem osiągnięć regionalnych. Natomiast w lipcu ruszyła kampania promująca atrakcyjność województw Polski Wschodniej, z budżetem niemal 24 mln zł, w 85% współfinansowanym z EFRR w ramach PO RPW.

W ciągu całego roku w wielu miejscowościach województwa odbywały się uroczyste obchody dwudziestolecia funkcjonowania samorządu terytorialnego. Wśród innych wydarzeń warto wymienić m.in. XI Forum Ekologiczne nt. odnawialnych źródeł energii, które odbyło się w maju w Rynie, uroczystą konferencję inaugurującą XII Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny w Olsztynie, VIII Forum Parlamentów Południowego Bałtyku w Elblągu, IX Konferencja Regionów Europy ds. Środowiska w Olsztynie, posiedzenia w ramach Euroregionu Bałtyk w Olsztynie. Ważnym wydarzeniem kulturalnym na Warmii i Mazurach były obchody 600. rocznicy bitwy pod Grunwaldem, które zgromadziły wielu turystów z Polski i zagranicy (w lipcu zakończyła się również realizacja projektu kluczowego RPO WiM pt. *Grunwald – zespół działań inwestycyjno-remontowo-konserwatorskich i muzealnych związanych z kompleksowym zagospodarowaniem Pól Grunwaldzkich*). Ponadto, jak co roku, odbywało się wiele innych wydarzeń kulturalnych, w tym m.in. obchody Europejskich Dni Dziedzictwa na Warmii i Mazurach, *Seven Festiwal Music and More* w Węgorzewie, *Festiwal Kultury Średniowiecznej* w Rynie, *XIV Elbląskie Noce – Festiwal Piosenki Wartościowej*, X Międzynarodowe Koncerty Muzyki Cerkiewnej w Giżycku, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej we Fromborku oraz sportowych i rekreacyjnych – m.in. *Swatch FIVB World Tour Mazury Open* w Starych Jabłonkach, IV Międzynarodowy Zlot Żeglarski na Zalewie Wiślanym i Kaliningradzkim połączony z Międzynarodowymi Regatami o Puchar Trzech Marszałków (po czterech latach wznowiona została żegluga pomiędzy portami Zalewu Wiślanego i Kaliningradu), *Festiwal Krainy Kanału Elbląskiego* w Ostródzie, 67 Rajd Polski w ramach Rajdowych Mistrzostw Europy w Mikołajkach, X Międzynarodowy Spływ Kajakowy Łyna-Ława, Mistrzostwa Świata Formacji Tanecznych w stylu standardowym w Elblągu oraz *Puchar Trzech Gór* w Gołdapi i Mrągowie.

⁸ Szczegółowe informacje na temat wdrażania RPO WiM wg stanu na koniec 2010 r. zawiera opracowanie pt. *Informacja o wykorzystaniu środków publicznych z programów wdrażanych w województwie warmińsko-mazurskim. Stan na dzień 31.XII.2010 r.*

⁹ Sprawozdanie roczne za 2010 r. z realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007–2013, s. 228.

¹⁰ Sprawozdanie roczne za 2010 r. z realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007–2013, s. 24.

W maju przedstawiciele samorządów z województwa warmińsko-mazurskiego i pomorskiego podpisali umowę w sprawie realizacji pierwszego etapu projektu pt. *Pętla Żuławska – rozwój turystyki wodnej*, w ramach którego powstać ma nowoczesna infrastruktura żeglarska. Projekt jest współfinansowany z EFRR w ramach *Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007–2013* (PO IG). Wartość projektu wynosi ponad 83 miliony złotych. Etap I projektu przewiduje realizację 12 zadań na obszarze 12 gmin dwóch województw, w tym m.in. rozbudowę 3 portów, budowę 6 przystani, 2 mostów zwodzonych i innych inwestycji. Dzięki temu powstanie nowa, atrakcyjna sieć śródlądowych dróg wodnych oraz wyeksponowane zostanie środowisko przyrodnicze Deltę Wisły i Zalewu Wiślanego¹¹.

Aktywność samorządu województwa warmińsko-mazurskiego przejawiała się również w ponad 160 patronatach, jakie Marszałek objął nad przedsięwzięciami społecznymi, kulturalnymi, sportowymi, czy gospodarczymi. Region promowany był na wielu targach, wystawach i konferencjach oraz w ramach kontaktów międzynarodowych z regionami partnerskimi.

Rozwój fizyczny dzieci i młodzieży możliwy był dzięki przekazaniu do użytkowania kolejnych *Orlików* (w ramach Programu *Moje boisko Orlik 2012* do końca 2010 r. otwartych zostało w regionie 110 takich obiektów). W Ostródzie w kwietniu podpisano akt erekcyjny pod budowę kompleksu sportowo-rekreacyjnego, oficjalnie rozpoczynający budowę nowoczesnego stadionu piłkarskiego składającego się z dwóch boisk (jest to projekt kluczowy RPO WiM)¹².

Województwo zostało właścicielem gruntów lotniska w Szymanach, na których w przyszłości powstanie nowoczesny port lotniczy. O nowe szynobusy wzbogaciła się natomiast infrastruktura kolejowa w regionie.

Przedstawiciele województwa aktywnie reprezentowali region na arenie krajowej i międzynarodowej. Marszałek Jacek Protas został ponownie wybrany na Prezydenta Euroregionu Bałtyk (po raz pierwszy w historii Euroregionu) oraz Prezesa Zarządu Związku Województw RP.

Wśród laureatów ogólnopolskiego rankingu Związku Powiatów Polskich w kategorii powiatów ziemskich 6. miejsce zajął powiat ostródzki, w kategorii miast na prawach powiatu Olsztyn zajął 7. miejsce, a Elbląg – 9. W ramach I edycji plebiscytu Euro Gmina – Euro Partner Gminą Roku oraz Najbardziej Przyjazną Gminą została gmina wiejska Elk, zaś Miastem Roku – Ostróda¹³.

Monitorowanie Strategii w 2010 r. pokazuje, że w gronie najważniejszych projektów, a więc najistotniejszych dla rozwoju województwa ze względu na wielkość zaangażowanych środków finansowych i szeroki zasięg oddziaływania przeważają projekty dotyczące:

- **rozbudowy infrastruktury komunikacyjnej**, co jest istotne w kontekście osiągnięcia spójności przestrzen-

nej województwa, poprawy bezpieczeństwa i dostępności mieszkańców do głównych ośrodków miejskich w województwie oraz Warszawy, jak również podniesienia atrakcyjności regionu w oczach przedsiębiorców rozważających lokowanie tu inwestycji.

Wśród najważniejszych projektów realizowanych w 2010 r. należy wymienić:

- budowę drogi ekspresowej S7 na odcinku Elbląg-Pasłęk-Miłomłyn oraz na odcinku Olsztynek-Nidzica wraz z obwodnicą Olsztyńka w ciągu drogi nr 51,
- modernizację drogi krajowej nr 16 na odcinku Barczewo-Kromerowo-Biskupiec,
- budowy trzech obwodnic: Olecka, Gołdapi i zachodniej obwodnicy Mrągowa.

Dla poprawy komunikacji i dostępności regionu istotne były również projekty dotyczące **rozbudowy taboru**, w tym zakup autobusów szynowych. W styczniu 2010 r. na tory w województwie wyjechały dwa takie pojazdy, przeznaczone do obsługi linii Olsztyn-Elbląg i Olsztyn-Elk, natomiast w kolejnych miesiącach ruszyły trzy autobusy.

- **budowy i rozbudowy infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej**, która zapewnia mieszkańcom regionu dostęp do podstawowych usług komunalnych oraz przyczynia się do ochrony miejscowej przyrody. Należy tu wymienić 162 zadania realizowane w całym województwie polegające na budowie sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki i wody opadowe oraz oczyszczalni ścieków. Najdłuższą sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki oddano do eksploatacji w Olsztynie i w powiecie olsztyńskim. W 2010 r. realizowano kolejne inwestycje związane z porządkowaniem gospodarki wodno-ściekowej, rozbudową i modernizacją infrastruktury wodno-ściekowej w Regionie Wielkich Jezior Mazurskich – *Masterplan dla Wielkich Jezior Mazurskich* (gm. Biała Piska, Gołdap, Mikołajki, Piecki, Ryn, Świętajno i Wydmyny) oraz budową ekologicznych mini przystani żeglarskich wraz z systemem odbioru i segregacji odpadów (w 2010 r. realizowano inwestycje w Iławie, Wilkasach i Mikołajkach). W ramach budowy i modernizacji sieci wodnych oraz stacji uzdatniania wody zrealizowano 140 zadań, których rezultatem były nowe ujęcia wody, stacje uzdatniania wody, sieci wodociągowe. Najdłuższą sieć wodociągową oddano do użytku w powiecie olsztyńskim i giżyckim. Warto również dodać, że na rzecz ochrony środowiska w regionie realizowano projekt pn. *Regionalny system gospodarki odpadami – Ochrona Wielkich Jezior Mazurskich poprzez stworzenie kompleksowego systemu gospodarki odpadami*.
- **wsparcia przedsiębiorczości i innowacyjności**, w tym wsparcia inwestycji podejmowanych przez przedsiębiorców, przygotowywania terenów pod inwestycje, powstawania parków technologicznych. Wśród najważniejszych projektów należy tu wymienić:
 - Dofinansowanie inwestycji poprzez dotacje dla przedsiębiorców w ramach działań RPO WiM – w 2010 r. podpisanych zostało m.in. 230 umów,

¹¹ Więcej informacji na temat projektu znaleźć można na stronie <http://petla-zulawska.pl>.

¹² <http://ostroda2012.pl/miasto.html>.

¹³ Dotyczy edycji 2008/09. Organizatorem plebiscytu jest Fundacja Gospodarcza Euro-Partner z Kielc, natomiast kapitułę tworzą przedstawiciele Urzędu Wojewódzkiego, Urzędu Marszałkowskiego, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego i starostów województwa. Celem plebiscytu jest promocja i reklama najlepszych jednostek samorządowych.

- w których zawarciu pośredniczyła Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie, w tym najczęściej z przedsiębiorstwami działającymi w sferze usług medycznych, motoryzacyjnych, rekreacyjnych oraz w przemyśle spożywczym i meblarskim, jak również w ramach PO IG (w 2010 r. podpisano m.in. 39 umów za pośrednictwem WMARR, w tym w większości na projekty związane z badaniami i rozwojem oraz wdrażaniem innowacji w przemyśle stolarstwa otworowej i obróbką tworzyw sztucznych),
- *Dokapitalizowanie funduszy pożyczkowych i poręczeniowych na Warmii i Mazurach* – projekt kluczowy RPO WiM, polegający na udzielaniu pożyczek i poręczeń mikro, małym i średnim przedsiębiorcom mającym siedzibę lub inwestującym na terenie województwa warmińsko-mazurskiego przez 8 instytucji prowadzących fundusze¹⁴,
 - *Elbląski Park Technologiczny na Modrzewinie Południe* – będący projektem przyczyniającym się do rozwoju przemysłu, działalności i usług związanych z nowoczesnymi technologiami w powiązaniu z rozwiniętą współpracą z wyższymi uczelniami i instytucjami naukowo-badawczymi,
 - *Kompleksowe przygotowanie terenu pod inwestycje w Miejskiej Strefie Rozwoju Techno-Park w Elku*, którego celem jest zwiększenie potencjału gospodarczego, konkurencyjności i atrakcyjności inwestycyjnej Elku oraz regionu poprzez stworzenie optymalnych warunków do transferu i komercjalizacji technologii.
- **budowy, rozbudowy i wyposażenia bazy edukacyjnej**, w tym szkolnictwa wyższego, co przyczynia się do poprawy jakości kształcenia w regionie, dopasowania systemu edukacji do potrzeb regionalnej gospodarki oraz umożliwia rozwój naukowy. Wśród najważniejszych projektów warto wymienić:
 - projekty realizowane na UWM dotyczące budowy obiektów, zakupu aparatury naukowo-badawczej i wyposażenia w sprzęt, w tym m.in.: *Rozbudowa, modernizacja i wyposażenie zespołu laboratoriów edukacyjno-badawczych technologii, jakości i bezpieczeństwa zdrowotnego żywności* (Wydziału Nauki o Żywności, Medycyny Weterynaryjnej oraz Bioinżynierii Zwierząt, Biologii i Biotechnologii, Ochrony Środowiska i Rybactwa), *Udoskonalenie infrastruktury i wyposażenia laboratoryjnego nauk technicznych i informatycznych* (Wydziału Matematyki i Informatyki i Wydziału Nauk Technicznych), *Zakup aparatury naukowo-badawczej na potrzeby Centrum Innowacyjnych Technik Diagnostycznych i Terapeutycznych* (w ramach Wydziału Nauk Medycznych i Wydziału Medycyny Weterynaryjnej), *Wyposażenie w sprzęt aparaturowy Centrum nutri-bio-chemicznego* (tworzonego przez laboratoria 5 wydziałów: Bioinżynierii Zwierząt, Biologii, Kształtowania Środowiska i Rolnictwa, Nauki o Żywności oraz Ochrony Środowiska i Rybactwa),
 - *Budowę i wyposażenie Policijnego Centrum Dydaktyczno-Badawczego w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie dla wzmocnienia bezpieczeństwa kraju*,
 - *Realizację Programu rozwoju bazy hotelarskiej i gastronomicznej na Warmii i Mazurach* poprzez m.in. *Budowę, rozbudowę i unowocześnianie bazy szkolnictwa zawodowego gastronomiczno-hotelarskiego z uwzględnieniem dostosowania do standardów unijnych w Zespole Szkół Gastronomiczno-Spożywczych w Olsztynie, Zespole Szkół Gospodarczych w Elblągu, Zespole Szkół nr 6 im. Macieja Rataja w Elku oraz Zespole Szkół nr 2 im. J. Śniadeckiego w Szczytnie*,
 - *Rozbudowę i modernizację infrastruktury dydaktycznej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu, służącej do kształcenia kadr nowoczesnej gospodarki, ze szczególnym nastawieniem na nowoczesne technologie informatyczne*,
 - **aktywizacji osób bezrobotnych oraz wzrostu kwalifikacji zawodowych mieszkańców regionu**, dzięki czemu ograniczane są skutki wieloletnich problemów regionalnego rynku pracy, m.in. związane z niedopasowaniem kwalifikacji do potrzeb gospodarki. Powiatowe urzędy pracy realizowały staże i szkolenia dla osób bezrobotnych oraz kierowały je do prac interwencyjnych i robót publicznych. Na szczególną uwagę zasługują tu różnorodne projekty systemowe PUPów realizowane w ramach poddziałania 6.1.3 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007–2013 (PO KL) *Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych*. Prowadzona była również refundacja kosztów wyposażania lub doposażania stanowisk pracy wśród podmiotów gospodarczych, do których kierowano osoby bezrobotne. Wśród projektów mających na celu wzrost kwalifikacji zawodowych mieszkańców znalazły się również projekty związane z rozbudową i modernizacją bazy szkolnictwa w regionie, w tym m.in.:
 - przywołane wyżej projekty w ramach *Programu rozwoju bazy hotelarskiej i gastronomicznej na Warmii i Mazurach*,
 - *Podniesienie jakości kształcenia praktycznego poprzez modernizację i doposażenie pracowni w Zespole Szkół Ekonomicznych w Olsztynie*,
 - *Modernizację i wyposażenie Zespołu Szkół Mechanicznych w Elblągu – elastyczne kształcenie kadr dostosowane do rynku pracy*,
 - *Podniesienie jakości kształcenia poprzez rozbudowę biblioteki wraz z systemem informatycznym i informacyjnym w Olsztyńskiej Szkoły Wyższej w Olsztynie*,
 - *Modernizacja i przebudowa pomieszczeń dawnej hali produkcyjnej wraz z wyposażeniem na cele*

¹⁴ Warmińsko-Mazurską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie, Działdowską Agencję Rozwoju S.A. w Działdowie, Fundację Rozwoju Regionu Łukta w Łukcie, Fundację Wspierania Przedsiębiorczości Regionalnej w Gołdapi, Stowarzyszenie Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka w Pasłęku, Nidzicką Fundację Rozwoju NIDA w Nidzicy, Warmińsko-Mazurski Fundusz „Poręczenia Kredytowe” Sp. z o.o. z siedzibą w Działdowie, Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości Atut w Ostroldzie.

edukacyjne Wydziału Nauk o Zdrowiu Elbląskiej Uczelni Humanistyczno-Ekonomicznej,

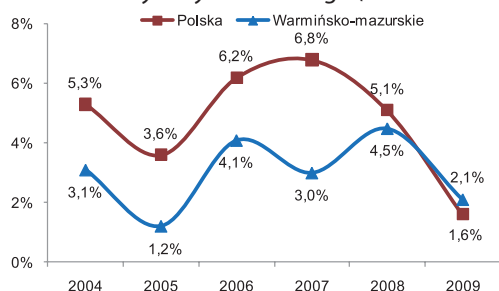
- **budowy i rozbudowy bazy sportowej**, która jest podstawą rozwoju działalności rekreacyjnej i sportowej oraz umożliwia przeprowadzanie na terenie województwa imprez o znaczeniu ponadlokalnym. Do najważniejszych projektów należą:
 - *Moje Boisko Orlik 2012* – w 2010 r. powstało 49 kolejnych obiektów,
 - *Budowa Wodnego Centrum Rekreacyjno-Sportowego w Olsztynie*,
 - *Przebudowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego przy ul. 3. Maja w Ostródzie*,
 - *Budowa Parku Wodnego w Wilkasach*,
 - *Centrum sportowo-rekreacyjno-kulturalne – hala widowiskowo-sportowa z pływalnią w Olecku*,
 - *Budowa kompleksu rekreacyjno-rehabilitacyjnego Zdrowe Braniewo – budowa krytej pływalni w Braniewie*,
 - *Budowa Centrum Turystyczno-Rekreacyjnego w Iławie*,
 - *Budowa Mazurskiego Centrum Sportów Lodowych w Giżycku*,
- **wzrostu atrakcyjności regionu pod względem kulturalnym i turystycznym**, w tym poprzez projekty:
 - *Budowa nowej siedziby Warmińsko-Mazurskiej Filharmonii w Olsztynie*,
 - *Odbudowa Ratusza Staromiejskiego w Elblągu*,
 - *Kompleksowe zagospodarowanie Pól Grunwaldzkich*,
 - *Renowacja Sanktuarium w Świętej Lipce – projekt pt. Ginący Zabytek – ratowanie Sanktuarium w Świętej Lipce*;
- **rozbudowy i modernizacji bazy leczenia w regionie**, głównie poprzez inwestycje realizowane w ramach Osi Infrastruktura społeczna RPO WiM, min. w ramach następujących projektów:
 - *Modernizacja Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Olsztynie poprzez rozbudowę istniejącego głównego budynku szpitalnego na potrzeby bloku operacyjnego i centralnej sterylizatorni*,
 - *Budowa nowego bloku operacyjnego wraz z Oddziałem Anestezjologii i Intensywnej Terapii oraz Centralną sterylizatornią w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Elblągu*,
 - *Rozbudowa i doposażenie Wojewódzkiego Specjalistycznego Szpitala Dziecięcego w Olsztynie*,
 - *Przebudowa, rozbudowa i modernizacja Miejskiego Szpitala Zespolonego w Olsztynie jako placówki o zasięgu regionalnym, z budową pawilonu i bloku operacyjnego*, oraz inne realizowane np. w Samodzielnym Publicznym Zespole Gruźlicy i Chorób Płuc w Olsztynie, Wojewódzkim Zespole Medycyny Przemysłowej w Olsztynie oraz na UWM (*Przebudowa istniejącego budynku zaplecza szpitalnego na Collegium Anatomicum*).
- **zastosowania nowoczesnych technologii informatycznych**, rozwoju społeczeństwa informacyjnego i ograniczenie wykluczenia cyfrowego, wśród których warto wymienić:
 - budowę Regionalnego Centrum Informatycznego na UWM (w ramach wymienionego wyżej projektu pn. *Udoskonalenie infrastruktury i wyposażenia laboratoryjnego nauk technicznych i informatycznych*),
 - *Informatyzację Wojewódzkiego Specjalistycznego Szpitala Dziecięcego w Olsztynie*,
 - *Rozbudowę infrastruktury informatycznej Wojewódzkiego Zespołu Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie w celu poprawy jakości i dostępności usług medycznych*,
 - *e-Pacjent – Rozbudowa systemu usług elektronicznych Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Olsztynie*,
 - *E-administracja warunkiem rozwoju Polski. Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw z wykorzystaniem innowacyjnych modeli referencyjnych procesów administracji publicznej (realizowany przez Międzynarodowe Centrum Biznesu i Administracji Publicznej na UWM)*.

II. Analiza wskaźnikowa realizacji Strategii w kontekście celu głównego i celów strategicznych

1. CEL GŁÓWNY – Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy

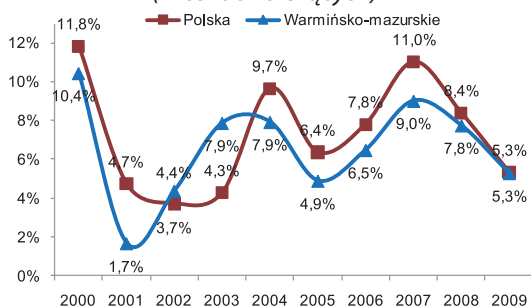
Zgodnie z zapisami Strategii, spójność ekonomiczna województwa z zamożniejszymi regionami jest możliwa do osiągnięcia przy wzroście gospodarczym zapewniającym utrzymanie udziału w krajowym PKB na poziomie minimum 3% oraz poprzez zmniejszanie dystansu wobec średniego poziomu PKB per capita krajowego i europejskiego. Analiza zmian w wartości PKB w 2009 r. pokazuje, że negatywny wpływ globalnych zjawisk kryzysowych na sytuację makroekonomiczną w Polsce okazał się słabszy niż w większości krajów UE. Polska była jedynym krajem unijnym o dodatnim wzroście gospodarczym, jednak tempo wzrostu było znacznie niższe niż w latach poprzednich – wyniosło 1,6% wobec 5,1% w 2008 r. w cenach stałych (5,3% wobec 8,4% w 2008 r. w cenach bieżących). Również w województwie wzrost gospodarczy był niższy niż rok wcześniej – wyniósł 2,1% wobec 4,5% w 2008 r. w cenach stałych (5,3% wobec 7,8% w 2008 r. w cenach bieżących). Pod względem przyrostu PKB w cenach stałych (PKB realnego) województwo zajęło 7. miejsce w kraju, a tym samym awansowało z 10. lokaty zajmowanej rok wcześniej, natomiast pod względem przyrostu PKB w cenach bieżących (PKB nominalnego) – 6. (rok wcześniej była to 10. lokata). Warto zwrócić uwagę, że przyrost PKB realnego był wyższy w województwie niż średnio w kraju, podczas gdy przyrost PKB nominalnego był jednakowy w województwie i kraju, relatywnie więc województwo rozwijało się szybciej niż kraj.

Wykres nr 1. Przyrosty PKB realnego (w cenach stałych)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

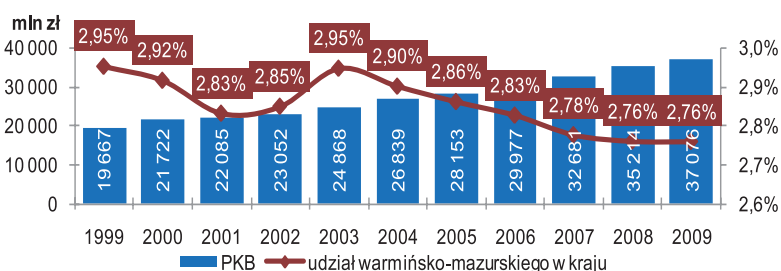
Wykres nr 2. Przyrosty PKB nominalnego (w cenach bieżących)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Zanotowany wzrost gospodarczy nie pozwolił na nadrobienie dystansu rozwojowego województwa do kraju. Udział w krajowym PKB pozostał na takim samym poziomie jak w roku 2008¹⁵ i był najniższy od początku funkcjonowania województwa. W 2009 r. najniższy poziom PKB zanotowano w województwie opolskim – 29,7 mld zł (2,2% wartości krajowej) i lubuskim – 30,4 mld zł (2,3%), najwyższy zaś w mazowieckim – 293,9 mld zł (21,9%) i śląskim – 175,3 mld zł (13,1%). Warmińsko-mazurskie utrzymało 12. lokatę w kraju pod względem wielkości PKB (przed świętokrzyskim, podlaskim, opolskim, lubuskim).

Wykres nr 3. PKB w województwie i jego udział w kraju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

W ostatnich latach widoczna jest dywergencja poziomu PKB pomiędzy Polską, a województwem warmińsko-mazurskim. W dużej mierze jest ona spowodowana szybkim rozwojem regionów centralnych, głównie Warszawy generującej znaczną część PKB województwa mazowieckiego oraz wysokim wzrostem PKB województw wielkopolskiego i małopolskiego, przyciągających stosunkowo dużo bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne pomagają przyspieszyć rozwój gospodarczy, niestety, ich napływ i zasób w warmińsko-mazurskim wciąż należy do najniższych w kraju. Brak konwencji częściowo wynika również ze stosunkowo niskich, nawet na tle niewielkiego PKB, inwestycji. Do 2005 r. nakłady inwestycyjne i nakłady brutto na środki trwałe w województwie stanowiły znacznie niższy niż w przypadku Polski odsetek PKB. W latach 2006–2008 zaobserwowano wzrost relacji nakładów do PKB, do czego mógł przyczynić się napływ transferów z funduszy strukturalnych UE. Natomiast w 2009 r. nastąpił spadek udziałów, co może być oznaką kryzysu gospodarczego¹⁶. Szybszy rozwój województwa umożliwiający konwergencję, a przynajmniej utrzymanie pozycji względem średniej krajowej wymaga inwestycji na poziomie co najmniej porównywalnym z przeciętnymi inwestycjami krajowymi. Tymczasem w ujęciu per capita inwestycje w województwie należą do najniższych w Polsce¹⁷. Mniejszy niż w latach poprzed-

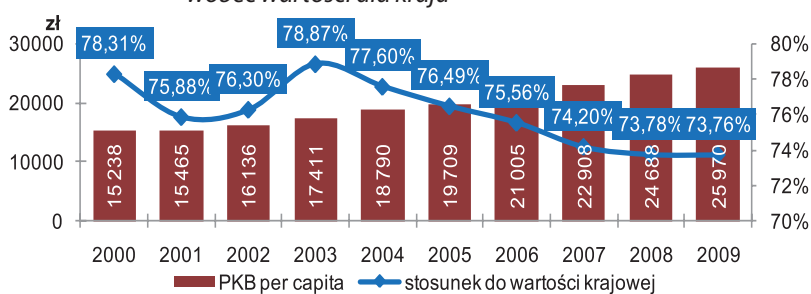
¹⁵ Wartości PKB dla lat 2007–2008 nieznacznie różnią się od podawanych we wcześniejszych raportach z uwagi na zmiany w sposobie wyliczania PKB przez GUS – dotychczas liczonej wg PKD 2004. Dane od 2007 r. zostały zweryfikowane wg PKD 2007.

¹⁶ Ekstrapolując doświadczenia krajowe, ponieważ szereg czasowy dla ostatnich lat nie są jeszcze dostępne.

¹⁷ Ewaluacja Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020, IBS i ReyTech na zlecenie Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Warszawa 2011, s. 41.

nich wzrost gospodarczy przełożył się na gorsze wyniki PKB przypadającego na 1 mieszkańca, który stanowi powszechną (choć niedoskonałą) miarę zamożności obywateli. Przyrost realnej wartości tego wskaźnika w województwie wyniósł 2,0% wobec 4,5% w 2008 r., podczas gdy w kraju był on niższy – wyniósł 1,5% wobec 5,1% rok wcześniej. Przyrosty nominalnej wartości wyniosły odpowiednio: w województwie – 5,2% wobec 7,8% rok wcześniej, w kraju – 8,4% wobec 5,2% w 2008 r. Pod względem przyrostu realnego PKB per capita województwo awansowało z 10. na 7. lokatę w kraju, natomiast przyrost nominalnej wartości zapewnił awans z 10. na 6. miejsce. Najniższy poziom rozwoju mierzony wielkością PKB na 1 mieszkańca w 2009 r. zanotowano w województwie lubelskim – 23,7 tys. zł (67,2% wartości krajowej) i podkarpackim – 24,1 tys. zł (68,5%), najwyższy zaś w mazowieckim – 56,4 tys. zł (160,1%) i dolnośląskim – 38,4 tys. zł (109,0%). Warmińsko-mazurskie utrzymało 13. lokatę pod względem wielkości PKB per capita (przed podlaskim, podkarpackim i lubelskim). Stosunek wartości wojewódzkiej do krajowej bardzo nieznacznie zmalał do poziomu 73,76% i, podobnie jak w odniesieniu do PKB, był najniższy od 2000 r.

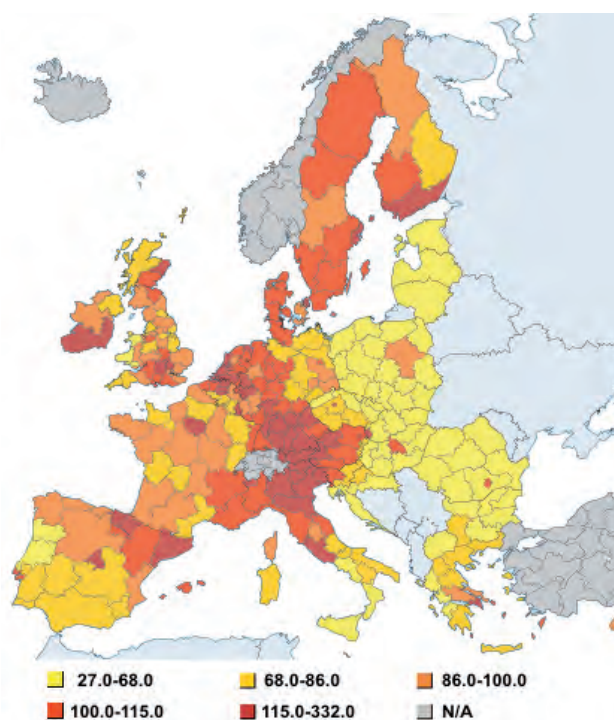
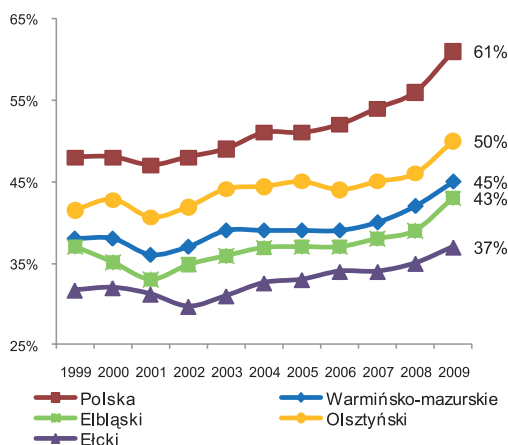
Wykres nr 4. PKB per capita w województwie wobec wartości dla kraju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

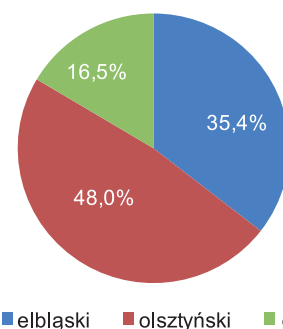
Województwo zanotowało natomiast wzrost udziału w średniej wartości PKB per capita obliczanej dla krajów UE 27 wg parytetu siły nabywczej waluty i po raz drugi przekroczyło próg 40%. W 2009 r. po raz pierwszy dokonały tego wszystkie województwa z Polski wschodniej. Natomiast województwo mazowieckie zanotowało dalszy wzrost odsetka i znacznie zwiększyło dystans do pozostałych regionów notując 97% średniej unijnej.

Wykres nr 5. Mapa nr 1. Udział w PKB per capita w UE27 (w PPS)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych EUROSTATU

Wykres nr 6. Udział podregionów w PKB województwa w 2009 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Struktura udziału podregionów w wytwarzaniu regionalnego PKB nie zmienia się od 1999 r. W 2009 r. w najzamożniejszym podregionie olsztyńskim wypracowano PKB w wysokości 17,8 mld zł, natomiast w podregionie elbląskim – 13,1 mld zł i elckim – 6,1 mld zł. Przyrost produktu (w cenach bieżących) wobec roku poprzedniego był największy w podregionie elbląskim – 5,9%, wobec 5,7% w olsztyńskim i 2,8% w elckim. W podregionie olsztyńskim stale notowany jest najwyższy poziom PKB per capita, przewyższający średnią dla regionu.

Wewnętrzne zróżnicowanie rozwoju województwa wykazywało do 2003 r. zbieżność z dynamiką wzrostu gospodarczego (wzrost PKB powodował wzrost zróżnicowania i odwrotnie). Od 2003 r. (z wyjątkiem 2008 r.) kierunek zmian jest przeciwny (wraz ze wzrostem produktu różnice w wartościach PKB per capita między podregionami malały, natomiast wraz ze spadkiem PKB – rosły). Miara zróżnicowania od 2003 r. do 2008 r. stopniowo malała, co świadczy o zmniejszającym się zróżnicowaniu wewnątrzregionalnym i braku dywergencji między podregionami, jednak w 2009 r. nastąpił ponowny niewielki wzrost zróżnicowania, mimo niższego przyrostu PKB.

Tabela nr 1. Zróżnicowanie wewnątrzregionalne

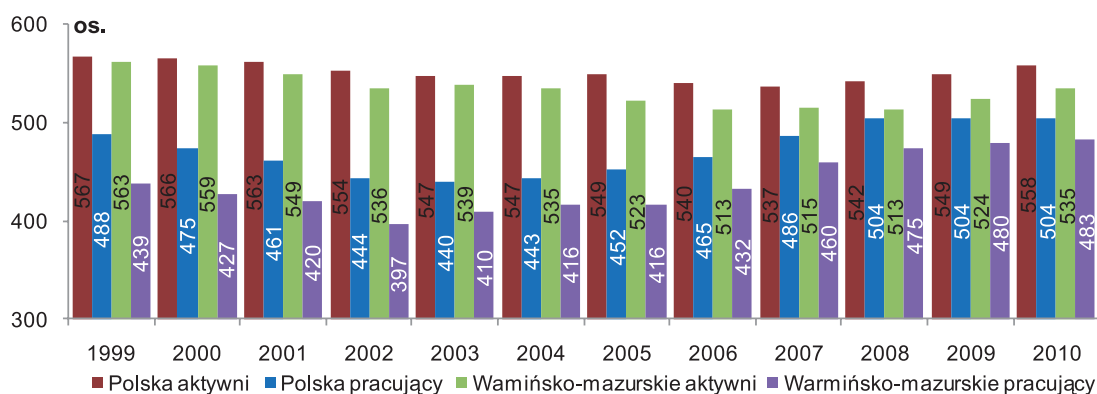
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
PKB per capita (tys. zł)										
Polska	19,5	20,4	21,1	22,1	24,2	25,8	27,8	30,9	33,5	35,2
Warmińsko-Mazurskie	15,2	15,5	16,1	17,4	18,8	19,7	21,0	22,9	24,7	26,0
Elbląski	14,2	14,4	15,2	16,2	17,7	18,4	19,6	21,7	23,4	24,8
Olsztyński	17,3	17,4	18,4	19,9	21,2	22,3	23,6	25,6	27,5	29,0
Etcki	12,9	13,4	13,0	14,2	15,6	16,4	18,1	19,4	21,0	21,6
Miara zróżnicowania (współczynnik zmienności)	11,3	10,5	12,1	12,5	11,3	11,5	10,3	10,1	9,8	10,3
Przyrost PKB (w %)	10,4	1,7	4,4	7,9	7,9	4,9	6,5	9,0	7,8	5,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Spójność społeczna województwa mierzona jest wskaźnikami aktywności zawodowej wg Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności¹⁸, poziomem bezrobocia rejestrowanego przez urzędy pracy oraz wysokością wynagrodzeń w gospodarce narodowej. W 2010 r. zanotowano większy niż średni w kraju przyrost liczby aktywnych zawodowo oraz liczby pracujących w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku 15 lat i więcej. Pozytywnym zjawiskiem jest utrzymująca się od 2002 r. tendencja wzrostowa w liczbie pracujących przypadających na 1000 mieszkańców, ale od 2009 r. notowany jest wzrost stopy bezrobocia. Najniższy poziom bezrobocia wg BAEL obserwowano w 2008 r. – 7,5% (w kraju – 7,1%), natomiast w 2010 r. było to już 9,7% (w kraju – 9,6%). Wskaźnik znacznie zbliżył się do wartości krajowej, ale wśród regionów warmińsko-mazurskie zajęło 10. lokatę.

strowanego jest gorszy niż analizowany wg BAEL, ponieważ uwzględnia m.in. również te osoby, które rejestrują się w urzędach wyłącznie w celu uzyskania świadczeń, a faktycznie pracują w tzw. *szarej strefie* lub wykazują zniechęcenie do poszukiwania pracy.

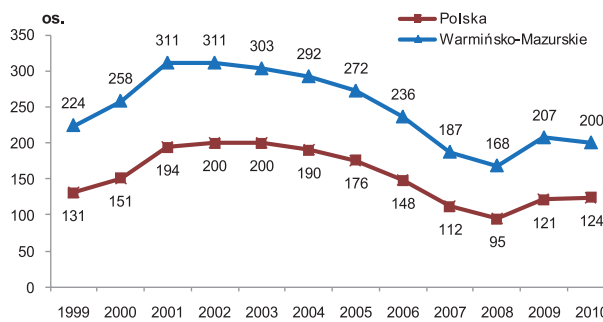
W 2010 r. stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła w regionie 20,0% (w kraju 12,4%), co jest stale najwyższym poziomem wśród województw. W porównaniu z rokiem poprzednim zanotowano niewielki spadek wartości wskaźnika, podczas gdy w kraju nastąpił jego wzrost. Warto dodać, że stopa bezrobocia w regionie ulega znacznie większym wahaniom sezonowym, w związku z obecnością miejsc pracy w usługach okołoturystycznych i rolnictwie.

Wykres nr 7. Aktywność zawodowa na 1000 mieszkańców w wieku 15 lat i więcej wg BAEL

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Należy zauważyć, że definicja bezrobotnego wg BAEL różni się od stosowanej przez powiatowe urzędy pracy, m.in. dlatego, że za bezrobotnego nie uznaje się osoby, która w badanym tygodniu wykonywała przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą dochód lub zarobek, bez względu na formalny status, czyli fakt zarejestrowania zatrudnienia. Stąd poziom bezrobocia rej-

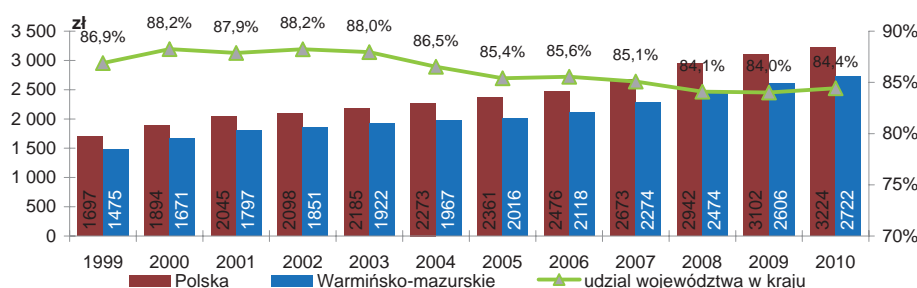
¹⁸ W Badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) realizowanym przez statystykę publiczną biorą udział osoby w wieku 15 lat i więcej. Ankietowane są one pod kątem wykonywania, posiadania bądź poszukiwania pracy. Wyniki badania pozwalają na pełniejszą analizę aktywności ekonomicznej społeczeństwa – w tym m.in. ustalenie liczby osób nie posiadających pracy i jej nie poszukujących (biernych zawodowo).

Wykres nr 8. Bezrobotni na 1000 mieszkańców czynnych zawodowo wg bezrobocia rejestrowanego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Poziom wynagrodzeń mieszkańców regionu stale odbiega od średniej krajowej (pomimo wzrostu wartości bezwzględnej). W 2010 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto stanowiło 84,4% średniej krajowej, tj. nieznacznie więcej niż w dwóch ostatnich latach. Był to jednak wciąż najgorszy wynik na tle pozostałych województw. W kontekście wzrostu różnicy produktywności, może to oznaczać spadek konkurencyjności siły roboczej mierzony jednostkowym kosztem pracy. Jak wskazuje Instytut Badań Strukturalnych, jednostkowy koszt pracy jest jedną z najważniejszych determinant zasobu inwestycji zagranicznych w polskich regionach¹⁹.

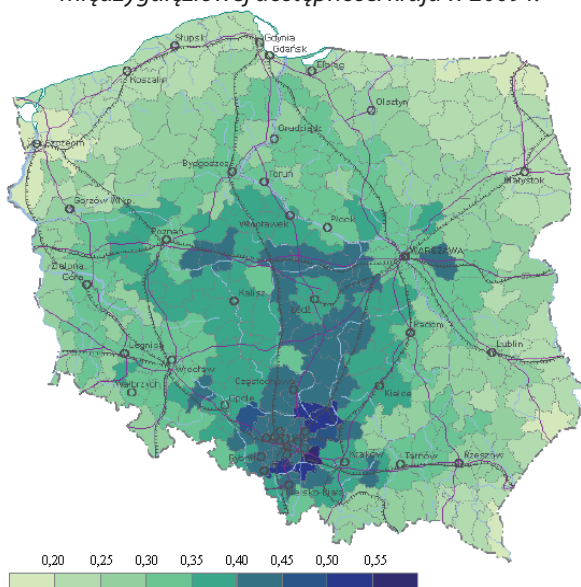
Wykres nr 9. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Spójność przestrzenna osiągnięta przez włączenie województwa w główną sieć infrastruktury transportowej w Polsce oraz w transeuropejską sieć korytarzy transportowych ulega stopniowej poprawie, ale wciąż stanowi wyzwanie dla działań polityki rozwojowej. Dane z 2009 r. wskazują, że realizowane w ostatnich latach inwestycje drogowe pozytywnie wpłynęły na wskaźnik międzyga-

Mapa nr 2. Powiatowe zróżnicowania wskaźnika międzygałęziowej dostępności kraju w 2009 r.

Źródło: Raport Polska 2011. Gospodarka – Społeczeństwo – Regiony, MRR, Warszawa 2011, s. 96 za: Komornicki T., Opracowanie metodologii wskaźnika międzygałęziowej dostępności transportowej terytorium Polski oraz jego oszacowanie – aktualizacja 2010

¹⁹ Ewaluacja Strategii, op. cit., s. 46.

łęziowej dostępności transportowej²⁰ terytorium Polski, ale ich wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy nie jest jeszcze w pełni wykorzystany. Najlepsza dostępność komunikacyjna cechuje województwa: świętokrzyskie, wielkopolskie, małopolskie, opolskie, łódzkie i śląskie, przy czym generalnie wysoką dostępnością charakteryzują się rejony umieszczone w trójkącie Poznań, Łódź, Katowice. Warmińsko-mazurskie wciąż należy do obszarów o słabo rozwiniętej sieci infrastruktury transportowej (wraz z pomorskim, podlaskim, lubelskim i zachodniopomorskim).

Szczegółowa analiza wpływu inwestycji infrastruktury transportowej realizowanych w ramach projektów unijnych w perspektywie finansowej 2004–2006²¹ pokazuje, że największa poprawa dostępności komunikacyjnej Warszawy z terenu Warmii i Mazur nastąpiła w podregionie ełckim. Południowo-wschodnia część województwa zyskała na dostępności dzięki budowie drogi ekspresowej S8 na odcinku Radzymin-Wyszaków.

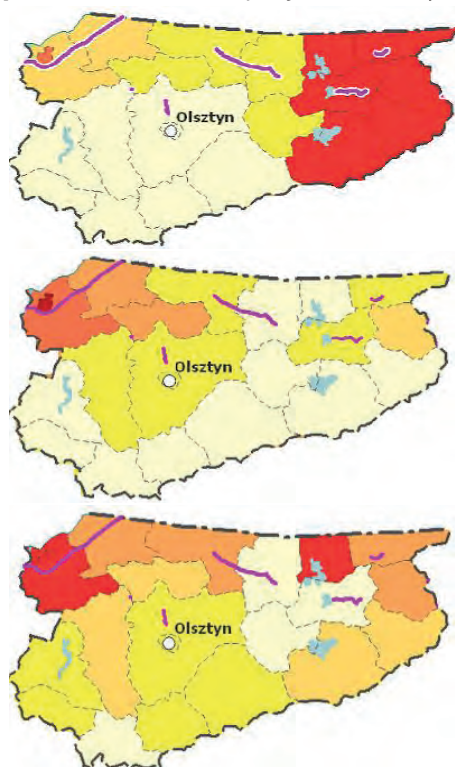
Natomiast w obrębie województwa, budowa odcinków dróg Elbląg-Jazowa, Elbląg-Grzechotki oraz modernizacja stosunkowo krótkiego odcinka pomiędzy Dywitami i Dobrym Miastem przyczyniły się do poprawy połączenia północno-zachodniej części regionu z Olsztynem. Jest to szczególnie korzystne z punktu widzenia kształtowania pożądanych ciężarów (choć należy pamiętać również o inwestycjach pomiędzy Elblągiem i Gdańskiem, powodujących wzrost potencjalnych oddziaływań w kierunku odwrotnym).

Ewaluacja Strategii pokazała, że wskaźniki odzwierciedlające konkurencyjność regionalnej gospodarki są w województwie dodatkowo skorelowane z aktywnością zawodową ludności, przy czym warto zauważyć, że silniejsza zależność dotyczy PKB per capita, a znacznie słabsza – PKB przypadającego na jednego pracującego. Taką obserwację można uzasadnić m.in. tym, że w ostatniej dekadzie ożywienie gospodarcze w znacznie większym stopniu ujawniło się w województwie poprzez rosnące zatrudnienie, nie zaś przez podniesienie produktywności pracy.

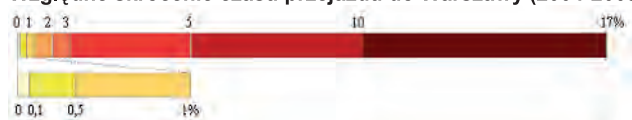
²⁰ Wskaźnik WMDT został oszacowany na podstawie modelu dostępności potencjalnej, w którym zakłada się, że atrakcyjność celu podróży spada wraz z wydłużaniem się czasu podróży między źródłem podróży a jej celem. Atrakcyjność celu podróży została obliczona za pomocą zmiennych społeczno-ekonomicznych (mas), takich jak m.in. liczba ludności w rejonie komunikacyjnym będącym celem podróży. Wskaźnik WMDT przyjętą postać sumy ilorazów mas oraz czasów przejazdu.

²¹ Komornicki T., Ocena wpływu inwestycji infrastruktury transportowej realizowanych w ramach polityki spójności na wzrost konkurencyjności regionów (w ramach ewaluacji ex post NPR 004–2006), Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Warszawa, 2010.

Mapa nr 3. Skrócenie czasu przejazdu do stolicy kraju wskutek realizacji polityki spójności w perspektywie finansowej 2004–2006²²

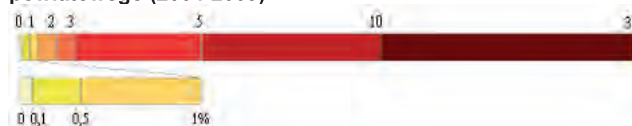
Względne skrócenie czasu przejazdu do Warszawy (2004-2009)

Względne skrócenie czasu przejazdu do Olsztyna (2004-2009)

Skrócenie czasu przejazdu do najbliższego miasta powiatowego (2004-2009)

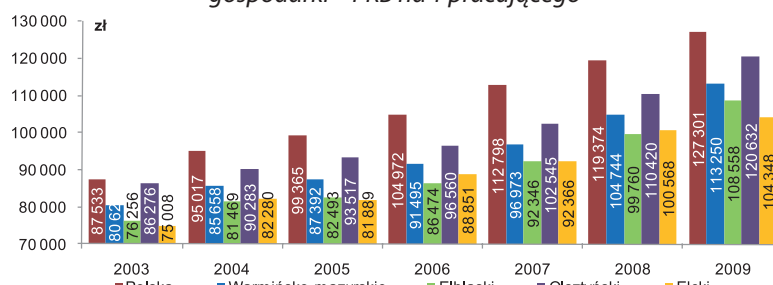

Źródło: Komornicki T., Ocena wpływu inwestycji infrastruktury transportowej realizowanych w ramach polityki spójności na wzrost konkurencyjności regionów (w ramach ewaluacji ex post NPR 2004-2006), Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Warszawa, 2010, s. 35, 40

2. CEL STRATEGICZNY – Wzrost konkurencyjności gospodarki

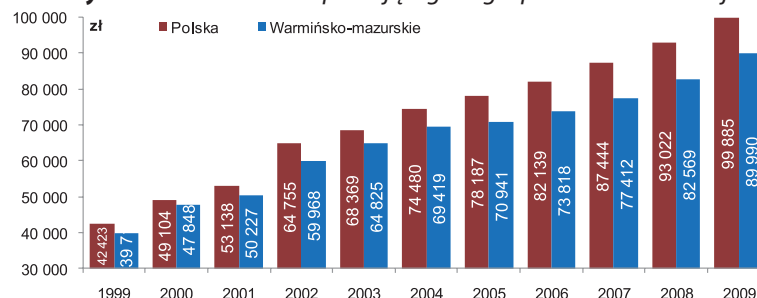
Wskaźnikiem konkurencyjności gospodarki jest wydajność pracy mierzona poziomem PKB na 1 pracującego. Wskaźnik obliczany dla pracujących łącznie z rolnictwem indywidualnym, bez podmiotów o liczbie pracujących do 9 osób²³ w 2009 r. wzrósł wobec roku poprzedniego o 8,1% (w kraju o 6,6%), dzięki czemu zmniejszył dystans do średniej krajowej do 89,0%. W podregionie olsztyńskim i elbląskim przyrosty wskaźnika były większe niż dla województwa (wyniosły odpowiednio 9,2% i 8,8%). Natomiast przyrosty wskaźnika obliczanego dla pracujących w gospodarce narodowej wyniosły: 9,0% w województwie i 7,4% w kraju. Wartość wojewódzka stanowiła 90,1% wartości krajowej. Wobec roku

Wykres nr 10. Wskaźnik dla celu Wzrost konkurencyjności gospodarki – PKB na 1 pracującego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wykres nr 11. PKB na 1 pracującego w gospodarce narodowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

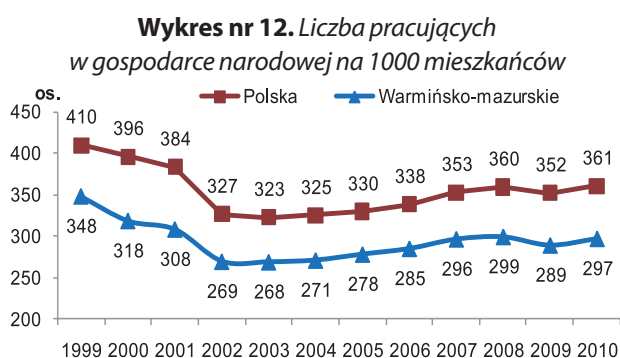
²² Skrócenie czasu podróży samochodem osobowym zanalizowano w układzie wertykalnym w skali kraju (dojazdy do Warszawy oraz w relacjach Warszawa – inne stolicy województw), w układzie wertykalnym w skali województw (dojazdy do stolic województw oraz w relacjach stolicy województw – stolicy powiatów), w układzie horyzontalnym w skali kraju (stolicy województw pomiędzy sobą) oraz w układzie horyzontalnym w skali województw (stolicy powiatów pomiędzy sobą). Wykorzystano autorski Wskaźnik Skrócenia Czasu Przejazdu mówiący o procentowej redukcji czasu przejazdu samochodem osobowym w dowolnej relacji między parą stolic powiatów w wyniku realizacji inwestycji infrastrukturalnych na sieci dróg krajowych i wojewódzkich w ramach perspektywy finansowej 2004–2006.

²³ Przeliczenie PKB na liczbę pracujących łącznie z rolnictwem indywidualnym, bez podmiotów o liczbie pracujących do 9 osób umożliwia analizę wskaźnika na poziomie podregionów.

poprzedniego województwo poprawiło lokaty w klasyfikacji regionalnej – z 12. na 10. w zakresie PKB przypadającego na 1 pracującego (dla pracujących łącznie z rolnictwem indywidualnym) oraz z 11. na 9. dla pracujących w gospodarce narodowej.

W 2010 r. zanotowano ponowny wzrost liczby pracujących, po jej spadku w roku poprzednim. W związku

z tym, wskaźnik liczby pracujących w gospodarce narodowej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wzrósł i zbliżył się do poziomu zanotowanego w 2008 r. Dystans do kraju w tym zakresie pozostaje niezmienny, a wskaźnik jest stale najniższy wśród województw.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

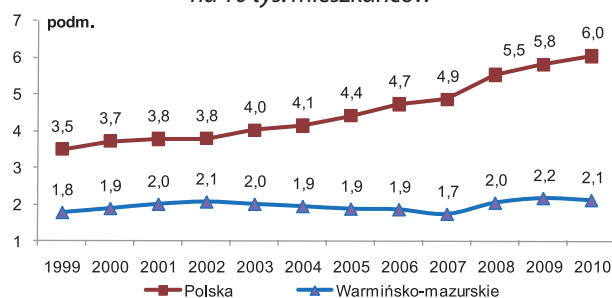
Liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego²⁴ w 2010 r. spadła w województwie do 301 podmiotów (z 309 w 2009 r.), podczas gdy w kraju wzrosła, co w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców spowodowało wzrost dystansu województwa do kraju o 3,9 jednostki. Warmińsko-mazurskie utrzymało 12. lokatę w tym zakresie. Jak wykazano w ewaluacji *Strategii*, siła przyciągania kapitału zagranicznego przez województwo jest wciąż bardzo niska – stosunek kapitału zagranicznego w spółkach z jego udziałem do PKB należy do najniższych w kraju, a wartość kapitału zagranicznego przypadająca na jednego pracującego plasowała województwo na 13. miejscu w 2010 r. Ponadto, dywergencja pomiędzy krajem a województwem w zakresie bezpośrednich inwestycji zagranicznych stopniowo się powiększa, co jest niepokojącą tendencją. Za niekorzystny należy uznać zwłaszcza zauważalny spadek odsetka pracujących w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego. Inwestycje zagraniczne oddziałują na wzrost i produktywność gospodarki regionu przez szereg różnych kanałów – zwiększają zasób kapitału fizycznego, oddziałują na dyfuzję innowacji i postęp technologiczny. W tym kontekście bardzo istotne jest efektywne wspieranie inwestorów zewnętrznych i zachęcanie ich do lokowania kapitału. Zgodnie z analizami Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową, publikowanymi dotychczas w 7 edycjach raportu pt. *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski*, warmińsko-mazurskie analogicznie jak pozostałe województwa Polski wschodniej, plasuje się w końcu klasyfikacji krajowej. Uwzględniając wartość wskaźnika syntetycznego opartego o szczegółowe wskaźniki cząstkowe²⁵, województwo zajmowało w rankingach

²⁴ Wskaźnik zaproponowany w narzędziu SMS dotyczy spółek zobowiązanych do składania sprawozdań GUS, a nie wszystkich wpisanych w systemie REGON. Obejmuje więc on jedynie część faktycznie funkcjonujących w województwie spółek z udziałem kapitału zagranicznego. Jest on niższy niż wskaźnik wynikający z REGON, który uwzględnia również podmioty, które np. zawiesiły działalność. Obowiązek sprawozdawczy GUS dotyczy spółek, oddziałów przedsiębiorców zagranicznych, a także podmiotów zorganizowanych w innej formie prawnej niż wymienione i posiadających udziały kapitału zagranicznego.

²⁵ Wskaźnik syntetyczny ustalany jest w oparciu o 7 wskaźników dotyczących dostępności trans-

z lat 2005–2008 – 13. pozycję, w 2009 r. awansowało na 12. lokatę, po czym w 2010 r. znów spadło na miejsce 13.

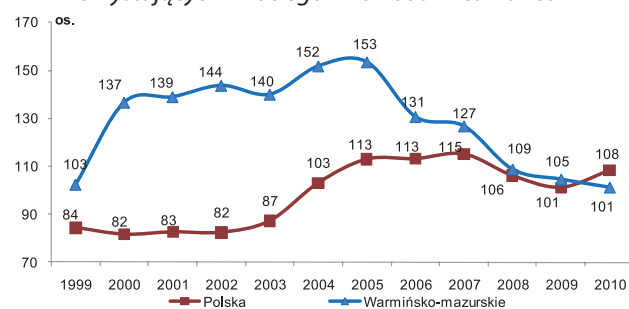
Wykres nr 13. Liczba spółek z udziałem zagranicznym²⁶ na 10 tys. mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wskaźnik liczby turystów zagranicznych korzystających z noclegów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców regionu maleje od 2006 r., a w 2010 r. był on po raz pierwszy od początku funkcjonowania województwa niższy niż obliczony dla kraju. Spadająca liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów w województwie oraz zmniejszający się udział województwa w kraju przy jednoczesnym wzroście liczby turystów przyjeżdżających do Polski wskazuje, że Warmia i Mazury stają się mniej konkurencyjne w zabieganiu o turystę zagranicznego. Taka zmiana sytuacji powoduje, że regionowi trudniej wykorzystać walory przyrodnicze, sprzyjające rozwojowi turystyki. W ewaluacji *Strategii* wykazano, że zamiast rozbudowywać bazę noclegową, należy zadbać o atrakcyjne produkty turystyczne i poprawę dostępności komunikacyjnej, która spowoduje napływ turystów i lepsze wykorzystanie istniejących miejsc noclegowych.

Wykres nr 14. Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów na 1000 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

portowej; zasobów i kosztów pracy; rynku zbytu; infrastruktury gospodarczej; infrastruktury społecznej, bezpieczeństwo powszechne i aktywność województwa wobec inwestorów.

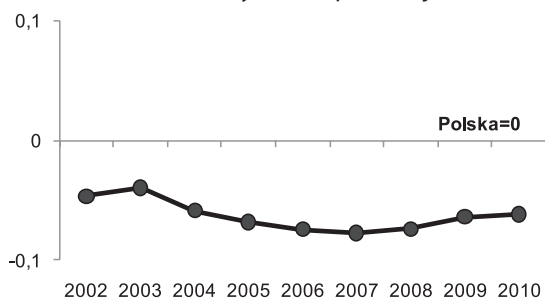
²⁶ Dotyczy spółek zobowiązanych do składania sprawozdań GUS.

3. CEL STRATEGICZNY

– Wzrost aktywności społecznej

Wskaźnik syntetyczny aktywności społecznej mieszkańców województwa nieznacznie zbliżył się do krajowego, co oznacza, że sytuacja w regionie uległa niewielkiej poprawie. Jednak jego dotychczasowa dynamika świadczy o stosunkowo niekorzystnej sytuacji w tym zakresie. Dekompozycja wskaźnika wskazuje na malejącą dysproporcję w dostępności do Internetu – rosnący w szybkim tempie odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do sieci wpływa na zmniejszenie dystansu województwa do kraju. Niepokojąca jest natomiast rosnąca dysproporcja w zakresie liczby studentów. Relatywna przewaga regionu występuje jedynie w strukturze demograficznej ludności.

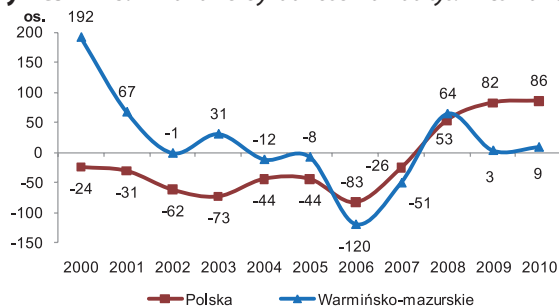
Wykres nr 15. Wskaźnik syntetyczny dla celu strategicznego Wzrost aktywności społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

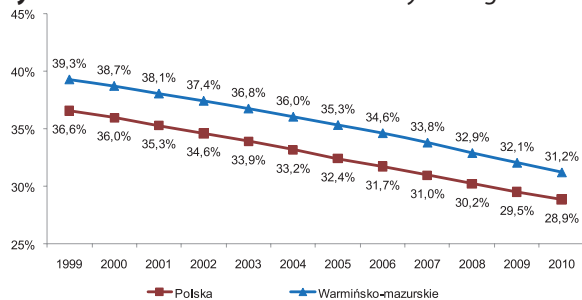
Wartość wskaźnika liczby ludności przypadającej na 100 tys. mieszkańców w województwie zmniejszała się do 2007 r. W 2008 r. dzięki relatywnie wysokiemu przyrostowi naturalnemu nastąpiło odwrócenie tendencji spadkowej, jednak przyrost wskaźnika na takim poziomie nie jest kontynuowany w ostatnich latach. Wskaźnik dla kraju wykazuje natomiast od 2008 r. tendencję wzrostową.

Wykres nr 16. Zmiana liczby ludności na 100 tys. mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wykres nr 17. Udział ludności do 25 roku życia w ogóle ludności

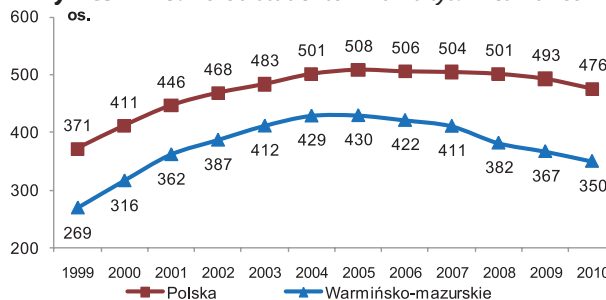

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Stopniowe zmniejszanie się udziału ludności młodej w ogólnej liczbie mieszkańców, zarówno w województwie, jak i w kraju jest odzwierciedleniem tendencji w sytuacji demograficznej wynikającej ze zmniejszającego się przyrostu naturalnego i wzrastającej długości życia społeczeństwa.

Tendencje demograficzne przekładają się na sytuację w szkolnictwie wyższym – od 2006 r. zarówno w województwie jak i w kraju spada liczba studentów. W 2010 r. w województwie liczba ta zmniejszyła się o 4,7% (w kraju o 3,3%), co w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców powoduje spadek o 17 osób (analogicznie jak w kraju). Dystans województwa do kraju w zakresie wskaźnika rośnie. Podregion olsztyński, a głównie Olsztyn jest niekwestionowanym liderem edukacji na poziomie wyższym w województwie – liczba studentów na 10 tys. mieszkańców jest tam ponad sześciokrotnie większa niż w podregionie ełckim i czterokrotnie wyższa niż w elbląskim. Większość studentów kształci się na kierunkach humanistycznych, pedagogicznych i społecznych, które mają mniejszy wpływ na regionalną gospodarkę. Od 2003 r. można jednak zaobserwować rosnące zainteresowanie kierunkami technicznymi i inżynieryjnymi²⁷.

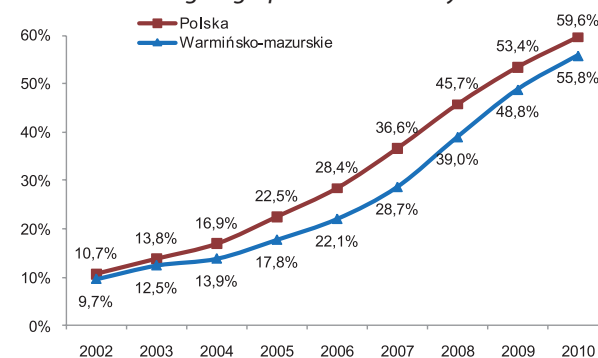
Wykres nr 18. Liczba studentów na 10 tys. mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

W ostatnich latach województwo w szybkim tempie nadrabia dystans do kraju w zakresie dostępu do sieci. Udział gospodarstw domowych wyposażonych w komputer z dostępem do Internetu rośnie szybciej niż w kraju – w 2010 r. przyrost wyniósł 7,0 pkt. % (w kraju – 6,2 pkt. %). Region poprawił również lokatę z 13. na 12.

Wykres nr 19. Udział gospodarstw domowych z komputerem z dostępem do Internetu w ogóle gospodarstw domowych

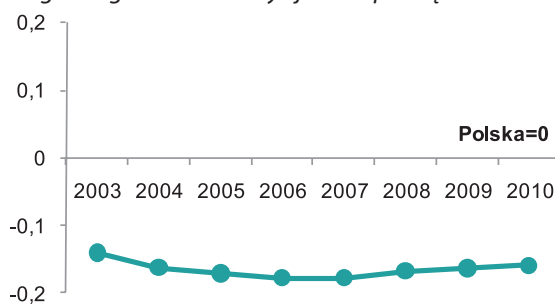
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

²⁷ Raport końcowy z badania ewaluacyjnego Strategii, op. cit., s. 64.

4. Cel strategiczny – Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych

Wskaźnik syntetyczny liczby i jakości powiązań sieciowych wskazuje na niezadowalającą sytuację warmińsko-mazurskiego w porównaniu z resztą kraju. Co prawda wskaźnik nieznacznie zbliżył się do krajowego, ale tempo nadrobienia dystansu maleje. Dekompozycja wskaźnika wskazuje na rosnący dystans w zakresie sieci drogowej i dostępności do sieci gazowej. Znaczący jest również dystans w zakresie dostępności sieci kolejowej, natomiast relatywnie bardziej gęsta niż średnio w kraju jest sieć kanalizacyjna. Analogicznie jak w przypadku wskaźnika syntetycznego aktywności społecznej, największy wpływ na nadrobienie dystansu województwa wobec kraju ma rosnący udział gospodarstw domowych wyposażonych w komputer z dostępem do Internetu. Jednak dostęp ten jest przeciętnie gorszy niż w kraju.

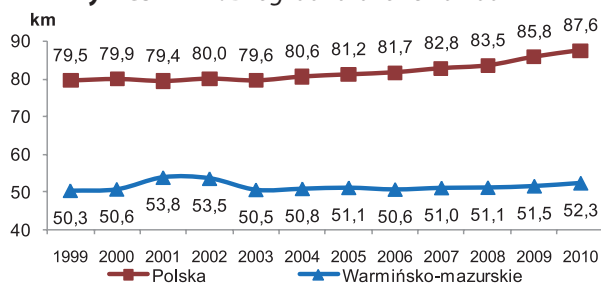
Wykres nr 20. Wskaźnik syntetyczny dla celu strategicznego Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

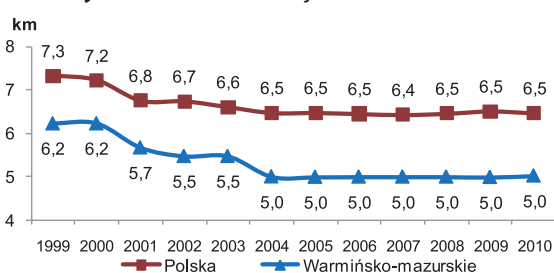
W 2010 r. długość dróg utwardzonych w województwie wzrosła o 196,7 km w stosunku do 2009 r., jednak w przeliczeniu na 100 km² nie zmniejszyło to znacznie dystansu do kraju. Od 2005 r. nie zmienia się również długość czynnych linii kolejowych w przeliczeniu na 100 km².

Wykres nr 21. Drogi utwardzone na 100 km²

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

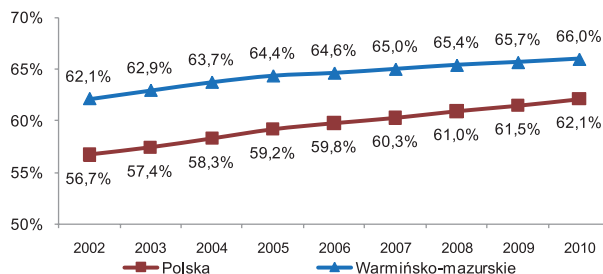
Wykres nr 22. Linie kolejowe na 100 km²

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

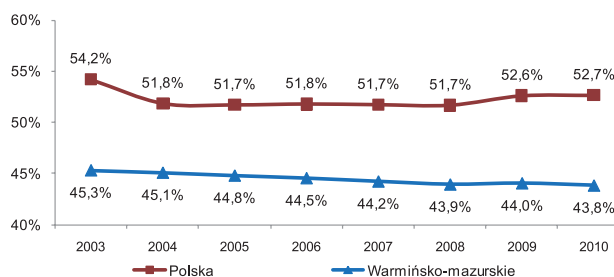
Udział ludności korzystającej z kanalizacji wzrósł nieznacznie wobec 2009 r., ale po raz kolejny uplasował województwo na 5. miejscu w kraju. Jest to jedyny wskaźnik cząstkowy, którego wartość jest wyższa niż krajowa, ale przewaga ta stopniowo z roku na rok maleje. Województwo zwiększyło dystans do kraju pod względem dostępu do sieci gazowej, utrzymało jednak 11 lokatę w kraju.

Wykres nr 23. Udział ludności korzystającej z kanalizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wykres nr 24. Udział ludności korzystającej z sieci gazowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Na rozwój powiązań sieciowych (a tym samym na zbliżenie do średniej krajowej wskaźnika syntetycznego) wpłynęło, podobnie jak w roku poprzednim, zmniejszenie dystansu pod względem wyposażenia gospodarstw domowych w komputery z dostępem do Internetu. Wzrost dostępu do sieci był w województwie większy niż w kraju (odpowiednio 7,0 pkt. % wobec 6,2 pkt. %), jednak mniejszy niż zanotowany w latach 2008–2009.

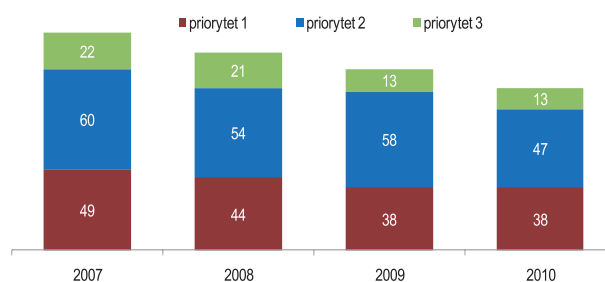
III. Synteza realizacji Strategii

Monitorowanie *Strategii* odbywa się poprzez identyfikację działań strategicznych²⁸, w ramach których realizowane są projekty²⁹ i inicjatywy³⁰. Agregacja danych odbywa się przy użyciu wskaźników określonych w narzędziu *SMS dla Warmii i Mazur*, umożliwiającym opomiarowanie stanu realizacji *Strategii*. Szeroki zakres działań strategicznych, jak również trudności w pozyskiwaniu niektórych informacji powodują, że nie zawsze udaje się identyfikacja wszystkich projektów i inicjatyw. W związku z tym wartości niektórych wskaźników (a zwłaszcza ich sumy na poziomie priorytetów i całego dokumentu) analizowane w raporcie należy traktować jako orientacyjne. Ponadto, nie zawsze udaje się eliminacja dublowania informacji, gdy pojedynczy projekt wpisuje się w więcej niż jeden cel operacyjny. Wykorzystywanie narzędzia SMS w monitorowaniu *Strategii* ulega corocznej ewolucji. Często subiektywne podejście do zasad SMS przez jednostki monitorujące powoduje, że niektóre wskaźniki, zwłaszcza *liczba projektów* i *liczba inicjatyw* podawane są w różnych ujęciach (pojedyncze lub skumulowane). Prowadzi to do sytuacji, w której w jednym działaniu projektem jest duża inwestycja angażująca znaczne zasoby kadrowe i finansowe, natomiast w innym – krótkotrwałe przedsięwzięcie skierowane do wąskiego grona osób³¹. Różnice są również wynikiem szerokiego spektrum zaplanowanych w *Strategii* działań, obejmujących m.in. gospodarkę, kulturę, politykę społeczną, infrastrukturę komunikacyjną, ochronę środowiska, współpracę międzynarodową, rolnictwo, funkcjonowanie administracji i inne. W celu uzyskania strategicznego charakteru monitoringu, z roku na rok coraz więcej danych udaje się zagregować na coraz wyższym poziomie (tj. różnego rodzaju przedsięwzięcia udaje się przyporządkować do jednego wspólnego działania/projektu o charakterze strategicznym)³². Takie postępowanie ma na celu syntetyczne zaprezentowanie dotychczas podejm-

wanych działań i dokonanie oceny stopnia realizacji *Strategii* przez autorów i odbiorców tego opracowania.

W 2010 r. zrealizowano 98 działań, w tym 38 w ramach priorytetu 1, 47 w ramach priorytetu 2 oraz 13 w ramach priorytetu 3. W latach 2007–2009 liczba działań była większa, jednak wykazywała tendencję malejącą. Nie świadczy to jednak o mniejszym zaangażowaniu w realizację *Strategii*, gdyż np. nie każde działanie jest co roku realizowane.

Wykres nr 25. Liczba działań w priorytetach *Strategii* w latach 2007–2010

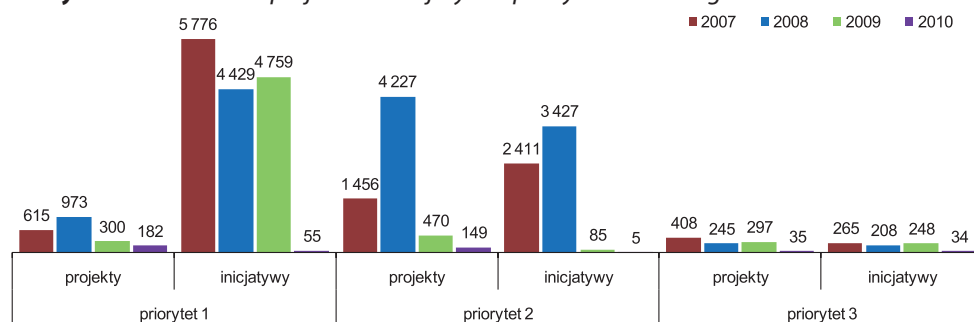

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z SMS

Największą liczbę działań zidentyfikowano w celu 2.6. *Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu* – 9, 2.9. *Poprawa jakości i ochrona środowiska* – 9 oraz 1.5 *Wzrost potencjału turystycznego* – 8. Zasięg terytorialny przeważającej liczby działań dotyczył całego województwa.

W ramach działań zidentyfikowano 366 projektów, tj. o 701 mniej niż rok wcześniej oraz 94 inicjatywy, tj. o 4998 mniej niż w 2009 r. Różnica ta wynika przede wszystkim ze zmian w stosowaniu zasad narzędzia SMS, o których wspomniano powyżej. Należy mieć na

Wykres nr 26. Liczba projektów i inicjatyw w priorytetach *Strategii* w latach 2007–2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z SMS

²⁸ Działaniem jest aktywność, która bezpośrednio odnosi się do zapisu *Strategii* w ramach celu operacyjnego. Nazwa działania powinna wiązać się z tym zapisem.

²⁹ Z projektem mamy do czynienia, gdy jest określony np.: tytuł, budżet, harmonogram, struktura zarządzająca.

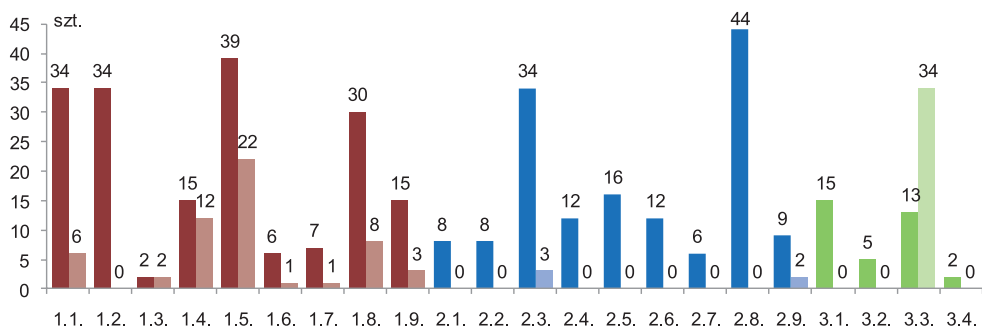
³⁰ Inicjatywą może być spotkanie, koordynacja kontaktów, lobbowanie na rzecz czegoś. Inicjatywami są wszystkie rodzaje aktywności, które nie są formalnie wpisane w ramy określonych projektów. Projekty również mogą składać się z inicjatyw, jednak takie inicjatywy traktowane są jako inicjatywy projektowe i nie są wyodrębniane.

³¹ Charakter prac nad monitoringiem *Strategii* został szczegółowo opisany i oceniony podczas ewaluacji *Strategii*. Informacje na ten temat znajdują się w raporcie ewaluacyjnym na, s. 82-90.

³² W związku z tym wskaźniki działań są w niektórych przypadkach nieporównywalne z wartościami z lat ubiegłych.

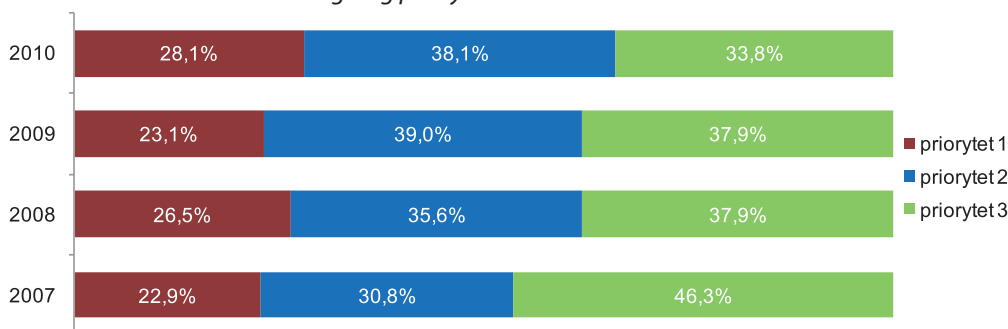
uwadze, że zabieg ten powoduje jednocześnie zmniejszenie wartości innych wskaźników wykorzystywanych do opisu działań. W związku z tym porównywanie ich do wartości z lat wcześniejszych może w niektórych przypadkach nie odzwierciedlać faktycznych zmian³³.

³³ Odnosi się to zwłaszcza do wskaźników, których wartości znacznie zmalały wobec roku poprzedniego, podczas gdy w rzeczywistości wynika to wyłącznie ze sposobu agregacji danych.

Wykres nr 27. Liczba zidentyfikowanych projektów i inicjatyw w celach operacyjnych w 2010 r.

kolor ciemniejszy – projekty, kolor jaśniejszy – inicjatywy

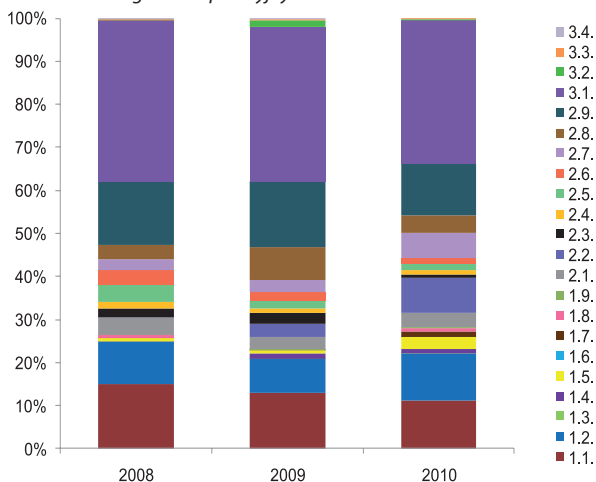
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z SMS

Wykres nr 28. Struktura wydatków poniesionych na realizację Strategii wg priorytetów w latach 2007–2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z SMS

Największa liczba projektów została zrealizowana w celach: 2.8 *Wzrost atrakcyjności bazy sportowo-rekreacyjnej* – 44, 1.5. *Wzrost potencjału turystycznego* – 39 oraz 2.3. *Rozwój społeczeństwa obywatelskiego*, 1.1. *Wzrost konkurencyjności firm* i 1.2. *Wzrost liczby miejsc pracy* – po 34. Najwięcej inicjatyw podjęto w ramach osiągnięcia celu 3.3 *Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej* – 34 i 1.5. – 22.

Bardziej miarodajnym wskaźnikiem poziomu realizacji Strategii są wydatki, które poniesiono w ramach projektów i inicjatyw. W 2010 r. realizacja Strategii zaangażowała środki finansowe na poziomie 3,9 mld zł (przy uwzględ-

Wykres nr 29. Struktura poniesionych wydatków wg celów operacyjnych w latach 2008–2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z SMS

nieniu kumulujących się wydatków jest to 3,7 mld zł), co jest wynikiem większym o 33% niż rok wcześniej. Na realizację priorytetu 1 wydano 1,1 mld zł (tj. o prawie 62% więcej niż w 2009 r., kiedy zidentyfikowano 682,9 mln zł), realizacja priorytetu 2 pochłonęła blisko 1,5 mld zł (o 30% więcej niż rok wcześniej, kiedy zidentyfikowano 1,1 mld zł), natomiast na realizację priorytetu 3 wydano ponad 1,3 mld zł (tj. o prawie 19% więcej niż w 2009 r., kiedy zanotowano 1,1 mld zł). Poniesione wydatki były jednocześnie o 123% większe niż w 2008 r. i o 134% większe niż w 2007 r., jednak wartości te należy traktować jako przybliżone. Struktura procentowa wydatków w podziale na priorytety zmieniła się wobec 2009 r. – wzrósł udział wydatków poniesionych na realizację priorytetu 1, natomiast zmalały udziały wydatków na realizację priorytetu 2 i 3.

Udział wydatków w priorytecie 3 wynika głównie z realizacji założonych w nim celów o charakterze infrastrukturalnym, wymagających wysokich nakładów finansowych (wydatki celu 3.1 *Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności* stanowią 33,4% całkowitych wydatków poniesionych na realizację Strategii). Wydatki poniesione w ramach priorytetu 2 są częściowo wynikiem znacznych nakładów na projekty infrastrukturalne w ramach celu 2.9 *Poprawa jakości i ochrona środowiska* (11,6% całkowitych nakładów na realizację Strategii). Na uwagę zasługuje również znaczny udział wydatków poniesionych na osiągnięcie celu 1.1 *Wzrost konkurencyjności firm* (11,1%) oraz – po raz pierwszy – celu 1.2 *Wzrost liczby miejsc pracy* (11,1%), którego wydatki wzrosły wobec roku poprzedniego o ponad 90%. Na wysoki poziom wydatków poniesionych na osiągnięcie celu 1.1 wpłynęło uruchomienie w 2010 r. ponad 99 mln zł³⁴ z EFRR w ramach RPO WiM na dokapitalizowanie instrumentów inżynierii finansowej dla MŚP, natomiast

³⁴ Według kursu 1 euro = 3,965 zł.

wzrost wydatków na cel 1.2. wiąże się m.in. z zaangażowaniem działań mających na celu zwiększanie zatrudnienia w firmach regionu.

Źródłem finansowania działań były środki publiczne krajowe (budżet państwa, samorządu województwa, samorządów gmin i powiatów, Wojewody, Fundusz Pracy, Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej, Narodowy Fundusz Zdrowia i inne), środki publiczne zagraniczne (głównie EFRR, EFS) oraz prywatne (m.in. przedsiębiorców, stowarzyszeń, fundacji i osób prywatnych).

Szacunkowy podział wydatków wg głównych rodzajów finansowania w 2010 r. kształtuje się następująco³⁵:

- środki z funduszy europejskich zaangażowane w programy operacyjne perspektywy finansowej 2007–2013: RPO WiM – 19,5%, PO IS – 12,8%, PO RPW – 2,8%, PO KL – 4%, PO IG – 1,7%, PROW – 0,2%,
- budżet państwa – 16,7%,
- budżety JST z Warmii i Mazur (bez budżetu województwa) – 6,0%,
- budżet województwa – 1,2%,
- środki prywatne – 3,9%.

Projekty i inicjatywy realizowane były zgodnie z kompetencjami przez samorząd województwa i jego jednostki organizacyjne, samorządy gmin i powiatów, a także administrację rządową, uczelnie, organizacje pozarządowe, instytucje kultury, podmioty ze sfery edukacji, przedsiębiorców, instytucje otoczenia biznesu i inne.

W 2010 r. zrealizowano 1770 inwestycji³⁶, w tym głównie w celu 2.9 *Poprawa jakości i ochrona środowiska* – 378 oraz w celu 3.1 *Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności* – 290 (dotyczące budowy, rozbudowy i modernizacji Infrastruktury drogowej).

Na rzecz przedsiębiorców realizowano 51 projektów i inicjatyw, w tym 43 w priorytecie 1. Najwięcej tego rodzaju projektów i inicjatyw zidentyfikowano w celach 1.1 *Wzrost konkurencyjności firm* – 22 i 1.4 *Wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości* – 15. Działaniami objęto 8571 przedsiębiorców (o 3082 więcej niż rok wcześniej), w tym w celu 1.1 – 5176 i w celu 1.2 – 1942.

Na rzecz rozwoju turystyki realizowano 96 projektów i inicjatyw, w tym głównie w ramach celu 1.5 *Wzrost potencjału turystycznego* – 52. Na rzecz konkretnych produktów turystycznych (np. Krainy Wielkich Jezior Mazurskich, Bitwy pod Grunwaldem, Kanału Elbląskiego) podjęto 30 projektów i/lub inicjatyw (w celu 1.5). Systemem promocji objęto 1266 produktów żywnościowych (w celu

1.4 *Wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości*).

Działaniami objęto 4573 km infrastruktury (głównie komunikacyjnej i turystycznej), co jest rezultatem blisko dwukrotnie większym niż przed rokiem (2558 km). Wielkość powierzchni zadanej objętej działaniami wyniosła 41,0 tys. m² (64,5 m² w 2009 r.), natomiast niezadanej – 261,2 tys. m² (149,8 tys. m² w 2009 r.) i dotyczyła przede wszystkim obiektów kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych.

O sieciowym charakterze działań świadczy liczba instytucji zaangażowanych, obok samorządu województwa, w projekty i inicjatywy. W 2010 r. uczestniczyło w nich 5756 podmiotów (w 2009 r. było ich 7443). Samorząd województwa wsparł 343 projekty i inicjatywy partnerskie (660 w 2009 r.). W rezultacie działań powstało 347 nowych organizacji (głównie rodziny zastępcze w ramach celu 2.6 *Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu*).

W projektach i inicjatywach uczestniczyło 2,2 mln osób (około 1,9 mln w 2009 r.), przy dominującym udziale priorytetu 1 – około 1,5 mln (w tym najwięcej w celu 1.5 *Wzrost potencjału turystycznego* – 1,1 mln, co wiąże się głównie z uczestnictwem w różnego rodzaju imprezach o charakterze kulturalnym i turystycznym³⁷).

Działaniami objęto 66 398 osób bezrobotnych, tj. o ponad 40 tys. więcej niż przed rokiem (26 298 osób). Jest to efekt realizowanych w województwie aktywnych form działania na rynku pracy, w tym szkoleń, staży zawodowych, prowadzenia poradnictwa zawodowego i dotowania rozpoczęcia własnej działalności. Wydatki poniesione na działania związane z celem operacyjnym 1.2 *Wzrost liczby miejsc pracy* były w 2010 r. niemal dwukrotnie większe niż rok wcześniej, co przełożyło się na większą liczbę projektów. W regionie borykającym się z utrwalonymi przez lata problemami rynku pracy działania tego typu są niezwykle istotne.

Dla lepszego powiązania gospodarki i rynku pracy z systemem edukacji niebagatelne znaczenie mają również staże, praktyki i stypendia dla studentów, absolwentów i doktorantów. W 2010 r. zidentyfikowano ponad 10 205 takich form aktywizacji. W różnego rodzaju szkoleniach uczestniczyło 34 374 osób, a w ośrodkach doskonalenia przeszkolono 3162 nauczycieli.

³⁵ Wartości procentowe są w znacznym stopniu orientacyjne, z uwagi na niemożność jednoznacznego wyodrębnienia źródeł finansowania przy każdym projekcie i inicjatywie. Wiele projektów realizowanych jest przy zaangażowaniu kilku źródeł finansowania. Pod klasyfikacją „budżet państwa, budżet województwa, budżety jst, środki prywatne mieszczą się środki finansowe zarówno współfinansujące programy operacyjne, jak również środki angażowane na inne projekty i inicjatywy.

³⁶ Przede wszystkim inwestycje: drogowe, komunalne, mieszkaniowe itp.

³⁷ Wskaźnik ten również ma charakter orientacyjny, ponieważ nie można wykluczyć sytuacji, w której ta sama osoba uczestniczyła w kilku imprezach.

IV. Realizacja celów operacyjnych Strategii

Priorytet 1. Konkurencyjna gospodarka

Cel 1.1. Wzrost konkurencyjności firm

Wskaźnik celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
wartość sprzedaży produkcji na jednego pracującego ³⁸	tys. zł	25,0	30,2	33,4	34,1	35,9	45,9	46,2	47,1	57,6	54,6	58,4	61,8
wartość inwestycji w rozwój lub rozbudowę przedsiębiorstw ³⁹	mln zł	bd	bd	bd	bd	8,7	21,5	15,2	60,8	150,2	265,0	381,0	321,0
liczba realizowanych projektów o charakterze innowacyjnym ⁴⁰	szt.	bd	bd	bd	bd	8	21	24	9	11	15	105	68

W 2010 r. odnotowano dalszy wzrost wartości sprzedaży produkcji na 1 pracującego o 3,4 tys. zł, tj. o blisko 6%. W stosunku do 1999 r. poziom wskaźnika wzrósł prawie 1,5-krotnie, jednak w ostatnich latach przyrost był wolniejszy niż na początku analizowanego okresu. Pozostałe wskaźniki celu uległy obniżeniu w stosunku do 2009 r.: wartość inwestycji w rozwój lub rozbudowę przedsiębiorstw spadła o 60 mln zł, liczba projektów o charakterze innowacyjnym – o 37. Wpływ na taką sytuację miał wyczerpujący się zasób środków unijnych dostępnych w ramach programów operacyjnych: w 2009 r. odbyło się 5 konkursów na dofinansowanie przedsiębiorstw w ramach RPO WiM, natomiast w 2010 r. tylko 2; w ramach PO IG w 2009 r. odbyło się 13 rund aplikacyjnych, podczas gdy w 2010 zaledwie 6. Mając na uwadze uzależnienie poziomu tych dwóch wskaźników od dostępności środków unijnych oraz stanu zaawansowania dystrybucji funduszy strukturalnych w poszczególnych okresach programowania, można wnioskować, że trend spadkowy będzie się utrzymywał. Wpływ na wartość inwestycji w rozwój lub rozbudowę przedsiębiorstw w przyszłości mogą mieć środki przeznaczone na dokapitalizowanie instrumentów inżynierii finansowej (tj. funduszy pożyczkowych i poręczeniowych). Zwiększona świadomość przedsiębiorców na temat dostępności tego typu wsparcia może skutkować wzrostem wskaźnika, pomimo zmniejszenia zakresu pomocy bezzwrotnej.

Działania realizowane w 2010 roku

Cel operacyjny **Wzrost konkurencyjności firm** osiągnięty był poprzez 5 działań. W ich ramach realizowano 34 projekty i 6 inicjatyw, w tym 20 na rzecz przedsiębiorców. Zrealizowano 541 inwestycji. W działaniach uczestniczyło ponad 11 tys. osób oraz ponad 5 tys. przedsiębiorców. Przeszkolono 2,5 tys. osób. Wydatki

poniesione na realizację działań wyniosły 433,9 mln zł⁴¹ i były finansowane ze środków publicznych krajowych (głównie budżetu państwa i województwa) i zagranicznych (głównie EFRR w ramach RPO WiM, PO IG, PO RPW oraz EFS w ramach PO KL) oraz środków prywatnych. Działania realizowano na terenie całego województwa.

1. W ramach **zwiększania konkurencyjności MŚP poprzez wsparcie dostępu do kapitału** realizowano 6 projektów o wartości ponad 327 mln zł⁴². Projekty dotyczyły udzielania bezpośredniego wsparcia finansowego i informacyjnego MŚP. Warmińsko-

Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie była instytucją pośredniczącą w przyznawaniu dofinansowania inwestycjom realizowanym przez przedsiębiorców w ramach osi priorytetowej *Przedsiębiorczość RPO WiM* – w 2010 r. podpisano 230 umów, wśród których największy udział stanowiły umowy z przedsiębiorstwami usługowymi (48,8%) w tym z branż preferowanych z uwagi na szybki i efektywny wzrost konkurencyjności regionu, tj. usług medycznych, motoryzacyjnych, rekreacyjnych. Drugim pod względem liczby podpisanych umów był sektor przetwórstwa przemysłowego (35,2%) w tym branże wskazane jako istotne dla województwa w *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego* oraz *Regionalnej Strategii Innowacyjności* – przemysł spożywczy i meblarski. WMARR pośredniczyła również w dofinansowywaniu inwestycji realizowanych w ramach PO IG – w 2010 r. podpisano 39 umów, z których 46% dotyczyło projektów związanych z badaniami i rozwojem (beneficjentami były głównie wysoko wyspecjalizowane firmy związane z mechaniką, mechatroniką i konstrukcją maszyn), zaś 42% przyznanych dotacji dotyczyło wdrożenia innowacji w przemyśle stolarki otworowej oraz obróbce tworzyw sztucznych. W 2010 r. w województwie przeznaczono 25 mln euro (ponad 99⁴³ mln zł) z EFRR w ramach RPO WiM na dokapitalizowanie instrumentów inżynierii finansowej. W ramach projektu pn. *Dokapitalizowanie funduszy pożyczkowych na Warmii i Mazurach* zawarto 238 umów o łącznej wartości 28,5 mln zł, natomiast w ramach projektu pn. *Dokapitalizowanie funduszy poręczeniowych na Warmii i Mazurach* (projekt Działdowskiej Agencji Rozwoju Regionalnego) zawarto 52 umowy o łącznej wartości 4,9 mln zł. WMARR w partnerstwie z *Fundacją*

⁴¹ Podana wartość poniesionych wydatków jest zawyżona, ponieważ w niektórych projektach podano całkowite wartości wynikające z podpisanych umów, nie zaś faktycznie poniesione wydatki w 2010 r., natomiast w odniesieniu do umów podpisanych w ramach PO IG podane wartości odnoszą się do całego kraju, bez podziału na województwa, w związku z czym trudno określić całkowitą wartość projektu. Instytucja przekazująca informacje nie wyodrębniła wydatków faktycznie poniesionych w ramach projektów w 2010 r.

⁴² Wartość uwzględnia kwoty wynikające z umów będących w realizacji oraz koszty obsługi projektu.

⁴³ Według kursu 1 euro = 3,965 zł.

Wspieranie i Promocja Przedsiębiorczości na Warmii i Mazurach realizowały również dwa projekty o łącznej wartości 458,6 tys. zł skierowane do osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, które zamierzają rozpocząć własną działalność gospodarczą. W rezultacie powstało 97 nowych podmiotów gospodarczych.

2. Stymulowanie innowacyjności gospodarczej, poprzez promocję, wsparcie i rozwój mechanizmów transferu wiedzy i technologii z sektora nauki do biznesu, zarządzania własnością intelektualną realizowano w ramach 19 projektów i 3 inicjatyw na kwotę ponad 30 mln zł. Były wśród nich m.in. projekty podnoszące świadomość innowacyjną i kulturę innowacyjności w województwie. Kontynuowano aktualizację *Regionalnej Strategii Innowacyjności*, która została przyjęta przez Sejmik Województwa dnia 28 września 2010 r. Aktualizacja Strategii została wykonana przy współpracy przedstawicieli Regionalnego Komitetu Sterującego ds. RIS oraz reprezentantów instytucji samorządowych, jednostek naukowo-badawczych, instytucji otoczenia biznesu, firm. WMARR realizowała czwartą edycję projektu *Regionalny System Wspierania Innowacji* (konsultanci odbyli 602 wizyty w przedsiębiorstwach, udzielili 3268 konsultacji). Zorganizowano kolejną edycję konkursu *Warmińsko-Mazurski Lider Innowacji*, w której uczestniczyło 30 przedsiębiorstw oraz *Regionalną Wystawę Innowacyjności*. WMARR realizowała również m.in. projekty:

- *Innovation Boost for SMEs* (we współpracy z PARP oraz Podlaską Fundacją Rozwoju Regionalnego), którego celem było podniesienie świadomości znaczenia innowacji wśród MŚP z centralnej i wschodniej Polski oraz poprawa współpracy pomiędzy instytucjami otoczenia biznesu. W 2010 r. przeprowadzono mapowanie instytucji oraz zorganizowano *dni otwarte* w województwie podlaskim, warmińsko-mazurskim, lubelskim i mazowieckim, podczas których odbyły się konferencje, warsztaty, targi innowacji i wizyty w przedsiębiorstwach,
- *BISNEP – Business and Innovation support for North East Poland* obejmujący wsparcie przedsiębiorstw m.in. w znalezieniu partnerów poza granicami kraju w celu rozwoju nowych produktów, wejścia na nowe rynki, podjęcia wspólnych prac badawczo-rozwojowych. W ramach sieci BISNEP z Agencją współpracuje również Uniwersytet Warmińsko-Mazurski i Politechnika Lubelska – w 2010 r. zorganizowano 14 szkoleń dotyczących przedsiębiorczości, internacjonalizacji oraz finansowania działalności, ponadto Centrum Innowacji i Transferu Technologii UWM przeprowadziło 62 audyty technologiczne, 201 wizyt w regionalnych przedsiębiorstwach i opracowało 38 ofert technologicznych ze strony biznesu i nauki,
- *NEEBOR* (wraz z partnerami m.in. z Węgier, Słowacji, Finlandii) dotyczący wymiany i transferu doświad-

czeń, wiedzy i dobrych praktyk w obszarze innowacyjności i konkurencyjności MŚP (odbyły się m.in. spotkania partnerów, dzień informacyjny, wymiana pracowników). W ramach projektu promowana jest również transgraniczna współpraca gospodarcza z krajami spoza UE,

- *Business to Nature*, którego celem była wymiana dobrych praktyk w zakresie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw na obszarach przyrodniczych.

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski prowadził działania na rzecz zwiększenia poziomu komercjalizacji nauki i transferu technologii m.in. poprzez następujące projekty:

- *Komercjalizacja wyników badań oraz kreowanie postaw przedsiębiorczych przez Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie poprzez staże, szkolenia i działania uświadamiające z zakresu przedsiębiorczości akademickiej*, w ramach którego 31 przedsiębiorców z regionu odbyło staże w Uniwersytecie, 59 pracowników naukowych odbyło staże w przedsiębiorstwach, przeszkolono 110 osób, 73 osoby otrzymały doradztwo z zakresu przedsiębiorczości akademickiej.
- *Fabryka Innowacji*, w ramach którego Centrum Innowacji i Transferu Technologii UWM oceniło 149 pomysłów na biznes, zidentyfikowano 31 innowacyjnych pomysłów na biznes, 7 z nich poddano preinkubacji, a 1 rekomendowano do wejścia kapitałowego,
- *Inwestycja w naukę, inwestycją w przyszłość – wspólna sprawa ośrodków naukowych z Krakowa, Olsztyna i Warszawy* ukierunkowany na popularyzację osiągnięć i korzyści płynących z nauki wśród polskich naukowców i studentów oraz wskazanie roli nauki w rozwoju gospodarczym. W 2010 r. zrealizowano wykłady otwarte z udziałem wybitnych naukowców, wizyty studyjne, kampanie promocyjno-informacyjne, prowadzono naukowy portal internetowy NOBEL.
- *Współpraca pracowników sfery B+R z ekspertami w wypracowaniu praktycznego modelu funkcjonowania CTT najlepszą szkołą innowacji, zarządzania badaniami rozwojowymi i komercjalizacji ich rezultatów*, w ramach którego zrealizowano 3 cykle szkoleń dla pracowników naukowych.

Powyższe projekty dofinansowane były z EFS w ramach PO KL.

- *W kierunku rozwoju przedsiębiorczości – UWM w Olsztynie na rzecz stymulowania komercjalizacji badań naukowych w regionie Warmii i Mazur* – realizowany w ramach Programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, mający na celu stworzenie efektywnych mechanizmów wspierających działania związane z zarządzaniem własnością intelektualną i ochroną prawną dóbr intelektualnych. W 2010 r. prowadzono m.in. prace nad regulaminem zarządzania własnością intelektualną i ochroną prawną dóbr intelektualnych, odbył się cykl szkoleń dla pra-

cowników naukowych, aktualizowano bazę ofert technologiczno-usługowych.

Miasto Elbląg w partnerstwie z Suwałkami realizowało projekt pn. *Kierunki rozwoju subregionalnych biegunów wzrostu i instrumentów wsparcia przedsiębiorczości byłych miast wojewódzkich Polski Wschodniej na przykładzie Elbląga i Suwałk* (dofinansowany z EFRR w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej – PO RPW). Celem projektu jest opracowanie strategii miast oraz określenie ich potencjału innowacyjnego, turystycznego, rozwój społeczeństwa informacyjnego, określenie poziomu sektora prywatnego w inwestycjach użyteczności publicznej. W 2010 r. odbyło się m.in. seminarium nt. roli sektora prywatnego w rozwoju regionu oraz zlecono badanie potencjału społeczno-gospodarczego Elbląga i Suwałk.

Przedsięwzięcia związane z rozwojem klasteringu w regionie realizowano w ramach projektu pn. *Grono Menadżerów – sieć współpracy i wymiany informacji między naukowcami a przedsiębiorcami w województwie warmińsko-mazurskim* – projekt samorządu województwa mający na celu stworzenie warunków do rozwoju sieci współpracy i wymiany informacji między naukowcami i przedsiębiorcami poprzez szkolenia, organizację spotkań branżowych oraz konferencji. Kontynuowano także rozwój powiązania kooperacyjnego pomiędzy podmiotami działającymi w branży usług ciepłowniczych – Warmińsko-Mazurskiego Klastra *Razem Ciepłej*, w ramach którego współpracuje 35 przedsiębiorstw energetyki ciepłej z regionu Polski wschodniej (dofinansowany z EFRR w ramach PO RPW). W ramach RPO WiM oraz PO RPW prowadzona była również promocja i rozwój klastra *Mazurskie Okna*, zakupiono nowoczesne maszyny i urządzenia. Miasto Elk kontynuowało współpracę z Gołdapią, Oleckiem, Suwałkami i Augustowem w ramach platformy EGO SA na rzecz wzmocnienia branży turystycznej. Projekt pn. *Turystyczna Sieć Współpracy – klaster Suwalszczyzna-Mazury* finansowany z EFS w ramach PO KL miał na celu stworzenie sieci współpracy przedsiębiorców działających w branży turystycznej, samorządów, rękodzielników oraz uczelni wyższych. W ramach realizacji *Programu Promocji Gospodarczej Polski Wschodniej*, finansowanego z EFRR w ramach PO RPW, Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych zorganizowała udział przedsiębiorców w misjach gospodarczych w Szanghaju i Londynie, targach branży spożywczej w Paryżu oraz w międzynarodowych targach sektora jachtowego HANSEBOOT w Niemczech. Ponadto w obszarze rozwoju potencjału warmińsko-mazurskiej branży ICT zidentyfikowano 4 projekty Okręgowego Przedsiębiorstwa Geodezyjno-Kartograficznego OPEGIEKA Sp. z o.o. w Elblągu, dofinansowane z EFRR w ramach PO IG.

3. W ramach działania wspieranie działalności B+R ukierunkowanej na budowę innowacyjności gospodarki zidentyfikowano 5 projektów UWM, dofinansowa-

nych z funduszy europejskich, w ramach których w 2010 r. wydano 10,1 mln zł. Projekty obejmowały wykorzystanie osiągnięć naukowych oraz nowych technologii w procesach produkcji oraz rozwiązywania problemów firm poprzez zastosowanie nowych rozwiązań. Projekty dotyczyły: optymalizacji produkcji wołowiny w Polsce, zgodnie ze strategią *od widelca do zagrody*, wykorzystania materiałów i konstrukcji inteligentnych do opracowania koncepcji i wykonania innowacyjnego systemu łożyskowania wirników mikroturbin energetycznych, opracowania nowych technologii pozyskiwania i przetwarzania nośników bioenergii oraz nowych technologii konwersji tej energii do użytecznej energii cieplnej i elektrycznej, wypracowania rozwiązań pozwalających zachować ichtiologiczne bogactwo jezior i gatunku siei wędrownej oraz lepszego wykorzystania gospodarczego zasobów i hodowli ryb. Do efektów projektów należy zaliczyć m.in.: 24 wdrożenia, 16 wynalazków zgłoszonych do ochrony patentowej, 11 etatów badawczych, 39 przedsiębiorstw współpracujących z jednostką naukową po zakończeniu projektu, 8 skomercjalizowanych wyników badań B+R wykonanych w jednostce naukowej oraz ponad 500 odbiorców użytkujących nieodpłatnie wyniki projektów i 68 przygotowanych zastosowań praktycznych gotowych do wdrożenia.

4. Realizacja Warmińsko-Mazurskiego Programu Promocji Jakości objęła 4 projekty i 2 inicjatywy, na łączną kwotę poniesionych w 2010 r. wydatków w wysokości ponad 66 mln zł. Wśród nich znalazły się:

- konkursy projakościowe: X edycja konkursu *Warmińsko-Mazurska Nagroda Jakości* (w 2010 r. zgłosiło się 25 podmiotów, a samoocenę złożyło 15), V edycja konkursu *Najlepszy Produkt i Usługa Warmii i Mazur* (w 2010 r. oceniono 31 zgłoszeń),
- realizacja programu *Poprawa jakości usług gastronomicznych i hotelarskich w regionie Warmii i Mazur w latach 2004–2013* (informacje na temat programu znajdują się w raporcie w części dotyczącej realizacji celu operacyjnego 1.4),
- realizacja projektu *Europejska Sieć Regionalnego Dziedzictwa Kulinarne* (informacje na temat projektu znajdują się w raporcie w części dotyczącej realizacji celu operacyjnego 1.4),
- realizacja projektu *Międzynarodowe Stowarzyszenie Miast Cittaslow* (informacje na temat projektu znajdują się w raporcie w części dotyczącej realizacji celu operacyjnego 1.9),
- realizacja przez samorząd województwa programu *Przedsiębiorstwo Fair Play* organizowanego przez Krajową Izbę Gospodarczą oraz Instytut Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym, mającego na celu promocję etyki w działalności gospodarczej. W sumie wzięło w nim udział 14 organizacji,
- prowadzenie w Urzędzie Marszałkowskim banku

danych organizacji posiadających certyfikaty znormalizowanych systemów zarządzania – baza jest na bieżąco monitorowana i aktualizowana. Obecnie w bazie znajduje się około 440 organizacji i filii organizacji.

5. W ramach upowszechniania idei przedsiębiorczości Urząd Marszałkowski był współorganizatorem konkursu pn. *Europejskie Nagrody Przedsiębiorczości*, organizowanego na szczeblu krajowym przez Ministerstwo Gospodarki. Celem konkursu było wyróżnienie najciekawszych inicjatyw i projektów promujących przedsiębiorczość w skali UE, prezentacja oraz wymiana dobrych praktyk i polityk w tej sferze, zwiększenie świadomości społecznej o znaczeniu przedsiębiorczości dla rozwoju regionalnego i lokalnego, a także inspiracja potencjalnych projektodawców.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2010
liczba projektów	szt.	34
liczba inicjatyw	szt.	6
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	18
liczba inwestycji	szt.	541
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	469
poniesione wydatki	zł	433 842 705,47
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza organizacją realizującą)	szt.	158
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz przedsiębiorców	szt.	20
liczba przedsiębiorców objętych projektami i/lub inicjatywami	os.	7118
liczba osób uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach	os.	11 329
liczba osób przeszkolonych	os.	2462
liczba staży i praktyk odbytych w ramach projektów i/lub inicjatyw	szt.	92
liczba osób bezrobotnych objętych projektami i/lub inicjatywami	os.	528

Cel 1.2. Wzrost liczby miejsc pracy

Wskaźnik celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
liczba pracujących w gospodarce narodowej na koniec roku w województwie warmińsko-mazurskim	tys. os.	495,2	454,0	439,7	384,4	383,6	386,6	396,9	406,1	422,2	426,5	412,0	423,3

W 2010 r. następowało stopniowe umacnianie się pozytywnych tendencji w polskiej gospodarce po spowolnieniu z 2009 r. wywołanym zjawiskami kryzysowymi o zasięgu światowym. Wzrostowym tendencjom w gospodarce towarzyszyła stopniowa poprawa sytuacji na rynku pracy. Liczba pracujących w gospodarce narodowej była wyższa niż na koniec 2009 r. o 11,3 tys. osób. Na regionalnym rynku pracy przeważały tendencje pozytywne, przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw zwiększyło się w ujęciu rocznym o 0,8% mniejsza niż rok wcześniej

była liczba osób rejestrujących się jako bezrobotne, a większa liczba skreśleń z ewidencji. Dzięki realizacji RPO WiM powstało w samym 2010 r. – 1,1 tys. miejsc pracy⁴⁴. Należy jednak zauważyć, że przyczyniły się one w większym stopniu do ratowania regionalnej gospodarki, niż do jej rozwoju, gdyż powstały w miejscu etatów zlikwidowanych w wyniku kryzysu gospodarczego w okresie 2008–2009⁴⁵.

Działania realizowane w 2010 roku

Cel operacyjny **Wzrost liczby miejsc pracy** osiągnęto poprzez 5 działań, w ramach których realizowano 34 projekty. Wszystkie dotyczyły przedsiębiorców i przyczyniły się do wzrostu kwalifikacji zawodowych mieszkańców. Projektami objęto 65,9 tys. osób bezrobotnych, przeszkolono 22,9 tys. osób. Wydatki w wysokości 434,2 mln zł sfinansowane zostały ze środków publicznych krajowych (m.in. Funduszu Pracy i budżetu państwa) i zagranicznych (głównie EFS w ramach PO KL). Działaniami objęto teren całego województwa.

1. Wsparcie powstania nowych miejsc pracy poprzez samozatrudnienie bezrobotnych i dotacje dla pracodawców realizowane było przez powiatowe urzędy pracy. W ramach działań statutowych PUP przeszkoliły w 2010 r. 3,4 tys. osób bezrobotnych, spośród których 3,4 tys. osób otrzymało dotację na otwarcie własnej działalności gospodarczej (średnia wysokość dotacji wyniosła 18 tys. zł, łącznie ponad 61,5 tys. zł). Ponadto, dotacje na doposażenie lub wyposażenie stanowisk pracy otrzymało 1,9 tys. podmiotów gospodarczych – przeznaczono na nie 48,5 mln zł. Na utworzonych miejscach pracy zatrudniono 2,6 tys. osób. Łączne wydatki poniesione na realizację działania wyniosły ponad 110 mln zł i sfinansowane zostały z Funduszu Pracy.

2. Działania zachęcające do zwiększenia zatrudnienia w firmach już działających prowadzone były przez urzędy pracy w ramach ich działań statutowych. W ramach tego działania zrealizowano 5 projektów: prace

interwencyjne, w których uczestniczyło 4,6 tys. osób (współczynnik zatrudnienia po zakończeniu programu wyniósł 63,1%), roboty publiczne dla 6,1 tys. bezrobotnych (zatrudnienie uzyskało 2,7 tys. osób z 6,0 tys. osób, które ukończyły program, tj. 45,6%), staże zawodowe u pracodawcy dla 16,4 tys. osób (w tym 10,2 tys. osób do 25. roku życia oraz 4,8 tys. długotrwale bezrobotnych), z których 7,4 tys. osób otrzymało zatrudnienie, tj. 47,2%, szkolenia zawodowe dla ponad 8,6 tys. osób bezrobotnych (przeciętna efektywność zatrudnieniowa wyniosła 38,5%) oraz program prac społecznie użytecznych dla 6,8 tys. osób (zatrudnienie uzyskało prawie 2,0 tys. osób,

⁴⁴ Sprawozdanie roczne za 2010 r. z realizacji RPO WiM, s.112.

⁴⁵ Przegląd stanu wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007–2013, PSDB na zlecenie Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Warszawa 2011, s. 7.

tj. 29% uczestników programu). Łączne wydatki poniesione na realizację działania wyniosły ponad 198 mln zł i zostały sfinansowane z Funduszu Pracy.

3. Podniesienie zdolności do zatrudnienia i samozatrudnienia realizowane było przez 2 projekty sfinansowane ze środków EFS w ramach PO KL. Celem pierwszego z projektów pn. *Przedsiębiorczość drogą do rozwoju wsi Izbark* realizowanego przez Centrum OKEY było kształtowanie postaw pro przedsiębiorczych poprzez wsparcie doradczo-psychologiczne oraz szkolenie dla 12 bezrobotnych. Koszt projektu wyniósł 44,7 tys. zł. Drugi projekt pn. *Bierności mówimy STOP* realizowany przez Stowarzyszenie Kulturalne *Przypisani Północy* obejmował warsztaty socjoterapeutyczne, warsztaty aktywnego poszukiwania pracy oraz szkolenie z zakresu obsługi komputera dla 10 bezrobotnych z powiatu oleckiego. Koszt projektu wyniósł 49,3 tys. zł. Całkowite wydatki poniesione na realizację działania wyniosły niemal 94 tys. zł.

4. W 20 projektach systemowych powiatowych urzędów pracy realizowanych w ramach poddziałania 6.1.3 PO KL Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych uczestniczyło 11,7 tys. osób bezrobotnych. W rezultacie projektów, 6,3 tys. osób zdobyło umiejętności i doświadczenie zawodowe poprzez udział w stażach zawodowych u pracodawców, 523 osoby skierowano do odbywania prac interwencyjnych, 2,8 tys. osób uczestniczyło w szkoleniach zawodowych. Ponadto udzielono ponad 2,0 tys. dotacji na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, 241 osobom udzielone zostało poradnictwo zawodowe, 170 osób skorzystało z pośrednictwa pracy, dla 50 uczestników opracowane zostały indywidualne plany działań, a 25 pracodawców uzyskało środki na doposażenie lub wyposażenie stanowisk pracy. Łączne wydatki wyniosły 91,1 mln zł.

5. Dzięki rezerwie finansowej Ministra Pracy i Polityki Społecznej w wysokości 34,6 mln zł **przeznaczonej na realizację programów rynku pracy** rozpoczęto w województwie 5 projektów, którymi objęto ponad 5,5 tys. osób bezrobotnych. Powiatowe urzędy pracy realizowały program pn. *Przedsiębiorczość 2010* skierowany do bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. W programie wzięło udział 713 osób bezrobotnych, którym przyznano 334 jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, a pracodawcy otrzymali środki na doposażenie lub wyposażenie 379 stanowisk pracy. PUPy realizowały także programy aktywizacyjne dla bezrobotnych w następujących grupach: osoby do 30. roku życia (2,2 tys. osób), w wieku 45/50 plus (1,2 tys. osób), w szczególnej sytuacji na rynku pracy zgodnie z art. 49 ustawy

o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (671 osób). Ponadto, PUPy w Piszku i Iławie objęły wsparciem 768 osób, które utraciły zatrudnienie na skutek kryzysu gospodarczego po 1 stycznia 2009 r. W ramach projektów oferowane były staże, jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, refundacja kosztów doposażenia lub wyposażenia stanowiska pracy, szkolenia zawodowe, przygotowanie zawodowe, prace interwencyjne oraz roboty publiczne. Wydatki poniesione na realizację działania wyniosły w 2010 r. – 34,6 mln zł.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2010
liczba projektów	szt.	34
liczba inicjatyw	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	34
poniesione wydatki	zł	434 179 908,16
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza organizacją realizującą)	szt.	22
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz przedsiębiorców	szt.	0
liczba przedsiębiorców objętych projektami i/lub inicjatywami	os.	1942
liczba osób uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach	os.	65 870
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz wzrostu kwalifikacji zawodowych mieszkańców regionu	szt.	28
liczba osób przeszkolonych	os.	22 941
liczba osób bezrobotnych objętych projektami i/lub inicjatywami	os.	65 870
liczba staży i praktyk odbytych w ramach projektów i/lub inicjatyw	szt.	25 192

Cel 1.3. Skuteczny system pozyskiwania inwestorów zewnętrznych

Wskaźnik celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
liczba inwestorów zagranicznych korzystających z systemu	szt.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	20,0	15,0	23,0	17,0	20,0	22,0
% gmin, z których brakuje ofert inwestycyjnych w bazie RCOI	%	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	90,0	80,0	63,0	62,0	60,0	50,0
liczba ofert inwestycyjnych w bazie RCOI	szt.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	15	35	130	250	212	300

W 2010 r. wskaźniki celu utrzymały się na poziomie porównywalnym z poprzednimi latami. Stopniowo rośnie liczba ofert inwestycyjnych, co wiąże się z systematycznym przygotowywaniem terenów pod inwestycje od strony prawnej, technicznej i infrastrukturalnej. Zmniejszyła się liczba gmin, które nie udostępniły swojej oferty inwestycyjnej w bazie Regionalnego Centrum Obsługi Inwestora, co świadczy o stale rosnącej świadomości gmin w zakresie konieczności promocji gospodarczej. Liczba inwestorów

korzystających z systemu obsługi inwestora pozostaje na niskim poziomie, co sugeruje konieczność zwiększenia działań promujących zarówno sam system, jak i całe województwo jako region sprzyjający inwestycjom.

Działania realizowane w 2010 roku

Cel operacyjny **Skuteczny system pozyskiwania inwestorów zewnętrznych** osiągniany był przez realizację 3 działań, a w ich ramach 2 projektów i 2 inicjatyw. Działaniami objęto 263 przedsiębiorców. W projektach i inicjatywach uczestniczyło 120 osób, a przeszkolono 171 z nich. Wydatki w wysokości 228,2 tys. zł sfinansowano ze środków publicznych krajowych (budżetu samorządu) i zagranicznych (EFRR w ramach RPO WiM oraz Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego w ramach Funduszu Małych Grantów Transgranicznych i Międzyregionalnych), jak również ze środków prywatnych (WMARR). Działaniami objęto całe województwo.

1. Obsługa inwestorów zewnętrznych realizowana była przez Warmińsko-Mazurskie Centrum Obsługi Inwestora. Wśród najważniejszych aktywności tego podmiotu wymienić należy obsługę 22 projektów inwestycyjnych, aktualizację bazy danych, prowadzenie promocji możliwości inwestycyjno-gospodarczych regionu w kraju i za granicą (m.in. w Lublanie, Magdeburgu, Warszawie). WMCOI otrzymało tytuł *Certyfikowanego Partnera Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych 2010–2013*. Ponadto, podjęto działania informacyjno-szkoleniowe na rzecz jst z województwa z zakresu podnoszenia kompetencji w obsłudze inwestorów, możliwości pozyskiwania funduszy na przygotowanie terenów inwestycyjnych oraz możliwości aplikowania o bezpłatny udział w wydarzeniach promocyjnych. WMCOI zostało członkiem grupy roboczej *Programu Promocji Gospodarczej Polski Wschodniej* oraz uczestniczyło w realizacji projektu pn. *Tworzenie i rozwój sieci współpracy Centrów Obsługi Inwestora*, do którego przystąpili przedstawiciele województw wschodniej Polski. Działania na rzecz pozyskiwania inwestorów podejmował również samorząd województwa w ramach projektu *Spójny system obsługi inwestora na Warmii i Mazurach – profesjonalne oddziaływanie promocji gospodarczej* dofinansowanego z EFRR w ramach RPO WiM. W 2010 r. zakupione zostało stoisko wystawiennicze promujące województwo w kraju i za granicą. Całkowite wydatki poniesione na realizację działania w 2010 r. wyniosły 110,8 tys. zł.

2. Podniesienie aktywności samorządów w zakresie marketingu terytorialnego możliwe było dzięki realizacji przez WMARR drugiej edycji projektu pn. *Samorządowy marketing terytorialny*. Celem projektu było podniesienie aktywności samorządów w dziedzinie promocji terenów inwestycyjnych, zapoznanie władz samorządowych z marketingiem terytorialnym oraz przedstawienie przykładów dobrych praktyk w oparciu o wizytę studyjną w Regionie Umbria (Włochy).

Projekt skierowany był do przedstawicieli najbardziej aktywnych gmin z Warmii i Mazur, którzy odpowiadają za przygotowanie i promocję terenów inwestycyjnych. Partnerami były organizacje non-profit działające na rzecz promocji gospodarki oraz Konsorcjum Umbria-Export. W ramach projektu w 2010 r. przeszkolono 11 osób, wydano 105,4 tys. zł, w tym 89,5 tys. zł sfinansowano z Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

3. Działania nastawione na pozyskanie inwestycji z branż znaczących dla regionu prowadzone były przez Warmińsko-Mazurską Specjalną Strefę Ekonomiczną (W-M SSE). Polegały one m.in. na organizacji wspólnie z Izbą Skarbową, Urzędem Kontroli Skarbowej, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych i Izbą Celną w Olsztynie konferencji dla przedsiębiorców, seminarium szkoleniowego dla firm funkcjonujących i zainteresowanych ulokowaniem biznesu w W-M SSE, spotkania informacyjno-szkoleniowego dotyczącego funkcjonowania w SSE i możliwości reinwestycji, warsztatów na temat technik i narzędzi sprzedaży oraz debaty na temat kryzysu gospodarczego. Wydatki poniesione przez W-M SSE wyniosły 12 tys. zł.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2010
liczba projektów	szt.	2
liczba inicjatyw	szt.	2
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	2
poniesione wydatki	zł	228 214,00
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza organizacją realizującą)	szt.	8
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz przedsiębiorców	szt.	3
liczba przedsiębiorców objętych projektami i/lub inicjatywami	os.	240
liczba osób uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach	os.	171
liczba osób przeszkolonych	os.	171

Cel 1.4. Wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości

Wskaźnik celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
liczba gospodarstw ekologicznych	szt.	25	29	34	49	67	244	484	586	770	1059	1514	2279
% powierzchni upraw prowadzonych metodami ekologicznymi	%	0,2	0,2	0,6	1,0	1,2	1,5	2,4	3,7	4,0	4,0	5,0	6,2

Polski rynek żywności ekologicznej w ostatnich latach rozwija się coraz dynamiczniej. Żywność certyfikowaną kupuje już około 7% polskich konsumentów. Ukształtowanie terenu, znaczna ilość parków krajobrazowych, nieskażona przyroda stawia nasze województwo w czołówce najczystszych regionów, co skłania do produkcji żywności wysokiej jakości, w tym również ekologicznej. Od 1999 r. systematycznie wzrasta liczba gospodarstw prowadzących produkcję metodami ekologicznymi (z 25 do 2279 w 2010 r.), jak również areał upraw roślin prowadzonych metodami ekologicznymi (z 1,3 tys. ha do blisko 29,0 tys. ha). Odsetek powierzchni upraw ekologicznych jest już sześciokrotnie większy niż w roku bazowym i wynosi 6,2%. Pod względem ilości gospodarstw ekologicznych region plasuje się na 8. miejscu w kraju. Jednocześnie liczba przetwórci ekologicznych posiadających stosowny certyfikat (10 w 2010 r.) umiejscawia nas dopiero na 12. miejscu, dlatego zachodzi potrzeba silniejszej promocji regionu zarówno w segmencie gospodarstw, jak i przetwórci ekologicznych.

Działania realizowane w 2010 roku

Cel operacyjny **Wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości** osiągnąć był przez 4 działania. W ich ramach podjęto 15 projektów i 12 inicjatyw, w tym 15 na rzecz przedsiębiorców, w których uczestniczyło 319 rolników, a przeszkolono 372 osoby. Systemem promocji objęto 1,3 tys. produktów żywnościowych. Wydatki poniesione na realizację celu wyniosły 34,9 mln zł i finansowane były ze środków publicznych krajowych i zagranicznych (głównie EFS w ramach PO KL, EFRR w ramach RPO WiM, Europejskiego Funduszu Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 (PROW) oraz środków prywatnych. Działaniami objęto całe województwo.

1. Kontynuowano proces inwentaryzacji uwarunkowań produkcji żywności w regionie poprzez realizację programu pn. *Poprawa jakości usług gastronomicznych i hotelarskich w regionie Warmii i Mazur w latach 2004-2013*. Działanie obejmowało modernizację struktury nauczania zawodowego w branży gastronomiczno-hotelarskiej – zarówno modernizację wyposażenia szkół zawodowych, jak i zmianę programów nauczania, szkolenia doskonalące nauczycieli zawodu (na rzecz szkolnictwa zawodowego realizowano 7 projektów) oraz szkolenia doskonalące dla

osób pracujących w branży gastronomiczno-hotelarskiej (4 projekty). W 2010 r. wydano ponad 33,3 mln zł.

2. W zakresie wsparcia producentów żywności prowadzących działalność na terenie Warmii i Mazur

zrealizowano 3 inicjatywy, w tym: wizyty studyjne w województwie, dzięki którym możliwa była wymiana doświadczeń, wiedzy i dobrych praktyk między przedsiębiorstwami z polskich regionów i z zagranicy, wyjazdy zagraniczne przedstawicieli województwa warmińsko-mazurskiego, konferencję połączoną z warsztatami, której tematyka dotyczyła nadzoru weterynaryjnego w produkcji i wprowadzania do obrotu żywności naturalnej i tradycyjnej. Wizyty studyjne organizowane były w szczególności w ramach działań na rzecz *Europejskiej Sieci Dziedzictwa Kulinarne*. Wydatki poniesione na realizację działania wyniosły 38,3 tys. zł.

3. Wspieranie wewnątrzregionalnej kooperacji na linii rolnicy – przemysł rolno-spożywczy – handel odbywało się w ramach realizacji 2 projektów i inicjatywy związanych z siecią *Dziedzictwo Kulinarne Warmia Mazury Powiśle*. Sieć, jako wiodąca w kraju, na koniec 2010 r. liczyła niemal 80 członków (w monitorowanym roku przyjęto 18 nowych członków), którzy dzięki realizacji projektu pn. *Dziedzictwo Kulinarne Warmii Mazur i Powiśla – produktem regionalnym* dofinansowanego z EFRR w ramach RPO WiM, otrzymują wsparcie promocji tradycyjnych i regionalnych produktów kulinarnych. Wydatki poniesione na realizację działania wyniosły w 2010 r. 410,6 tys. zł.

4. Wspieranie rozwoju systemu produkcji żywności wysokiej jakości, w tym żywności ekologicznej realizowane było przez 6 inicjatyw polegających m.in. na współorganizacji konkursu *Czysta i Piękna Zagroda – Estetyczna Wieś*, wyjazdów studyjnych dla producentów i przetwórców produktów ekologicznych i instytucji z otoczenia rolnictwa na targi BioFach w Norymberdze oraz organizacji konferencji pn. *Rybacko-śródlądowe w województwie warmińsko-mazurskim wobec wyzwań ekologicznych* skierowanej do urzędów, instytucji i praktyków rybackich zajmujących się rybackim śródlądowym. Na inicjatywy wspierające rozwój produkcji żywności wydano łącznie 155,2 tys. zł. **Wspieranie promocji produktów naturalnych, regionalnych i lokalnych** realizowane było natomiast przez 2 projekty i 2 inicjatywy, w tym m.in. poprzez udział w imprezach wystawienniczych – targach *Smaki Regionów* w Poznaniu, *Natura Food* w Łodzi, promocji w mediach, a przede wszystkim dzięki organizacji 21 wydarzeń pn. *Kalendarz imprez promujących żywność naturalną, tradycyjną, regionalną i lokalną województwa warmińsko-mazurskiego*. Realizacja *Kalendarza* wsparta została projektem pn. *Kalendarz imprez promujących produkt regionalny Warmii i Mazur*, dofinansowanym z EFRR w ramach RPO WiM. Łącznie na realizację działania w 2010 r. wydano ponad 1,1 mln zł.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2010
liczba projektów	szt.	15
liczba inicjatyw	szt.	12
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	27
poniesione wydatki	zł	34 913 394,38
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza organizacją realizującą)	szt.	95
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz przedsiębiorców	szt.	15
liczba przedsiębiorców objętych projektami i/lub inicjatywami	os.	1 100
liczba osób uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach	os.	93 810
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz wzrostu kwalifikacji zawodowych mieszkańców regionu	szt.	12
liczba osób przeszkolonych	os.	372
liczba rolników uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach	os.	319
liczba produktów żywnościowych objętych systemem promocji	szt.	1 266

Cel 1.5. Wzrost potencjału turystycznego**Wskaźnik celu operacyjnego**

wskaźnik	miara	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
liczba miejsc noclegowych w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania	tys. szt.	55,7	48,9	49,1	34,3	35,9	34,8	37,4	38,3	38,2	38,7	38,0	37,7
korzystający z noclegów w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania	tys. os.	1 070,0	835,0	721,0	712,0	709,0	764,0	758,0	819,0	869,0	906,0	850,0	898,8
turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania	szt.	855,0	589,0	478,0	368,0	332,0	341,0	353,0	365,0	371,0	384,0	390,0	387,0

W 2010 r. baza noclegowa zbiorowego zakwaterowania zmniejszyła się o 3 obiekty, co spowodowało spadek o 0,8% liczby miejsc noclegowych w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania. Należy przypuszczać, iż obniżenie wskaźników spowodowane zostało oddziaływaniem ogólnoswiatowego kryzysu finansowego. W tej sytuacji wzrost liczby osób korzystających z noclegów o 5,7% jest pozytywnym wynikiem świadczącym o lepszym wykorzystaniu miejsc w istniejących obiektach zbiorowego zakwaterowania. Niepokojący jest jednak stopniowy spadek liczby turystów zagranicznych korzystających z noclegów, na co zwrócono uwagę w rozdziale dotyczącym realizacji celu głównego i celów strategicznych.

Działania realizowane w 2010 roku

Cel operacyjny **Wzrost potencjału turystycznego** osiągniany był poprzez realizację 8 działań, w tym 39 projektów i 22 inicjatyw. Wśród nich 52 dotyczyło rozwoju turystyki, a 30 promocji produktów turystycznych. Poza podmiotami realizującymi w działaniach uczestniczyło 685 organizacji (głównymi partnerami byli: Warmińsko-Mazurska Regionalna Organizacja Turystyczna, Polska

Organizacja Turystyczna, Polska Izba Turystyki Oddział Warmińsko-Mazurski, PTTK – Zarząd Główny oraz Oddziały w Olsztynie i w Elblągu, Urząd Miasta Elbląg, Starostwa Powiatowe m.in. w Elblągu, Ostródzie, Iławie, Administracja Obwodu Kaliningradzkiego, instytucje kultury w wielu miastach regionu). Realizowano 31 inwestycji, które dotyczyły m.in. 997,3 km infrastruktury (m.in. szlaków turystycznych, promenady wokół Jeziora Elckiego) i 36,8 tys. km² powierzchni (głównie instytucji kultury). Wydatki poniesione na realizację działań wyniosły 109,4 mln zł i był finansowane ze środków publicznych krajowych (budżetu państwa i JST) i zagranicznych (głównie EFRR w ramach RPO WiM oraz PO IG, PO IŚ) oraz ze środków prywatnych (m.in. przedsiębiorstw). W działaniach na rzecz turystyki i kultury udział wzięło łącznie ponad 1 mln osób. Działaniami objęto obszar całego województwa.

1. W ramach promocji i informacji nt. oferty turystycznej i kulturalnej zrealizowano 5 projektów oraz 17 inicjatyw na sumę ponad 4,3 mln zł. Koncentrowały się one na kampanii promocyjnej województwa w kraju i poza granicami Polski, w tym głównie Krainy Wielkich

Jezior Mazurskich – finaliści konkursu na 7 cudów świata oraz ważnych wydarzeń historycznych – uroczystego pochówku szczątków Mikołaja Kopernika, 600-lecia Bitwy pod Grunwaldem, 150-lecia Kanału Elbląskiego. Znaczącym wydarzeniem była organizacja w Olsztynie VI Kongresu Krajoznawstwa Polskiego pod hasłem

Polska w Europejskiej Rodzinie. Przenikanie kultur, idei, wartości. Powinności Krajoznawców dla ponad 600 krajoznawców i naukowców z całej Polski. Samorząd wsparł także Międzynarodowy Zlot Przyjaciół Lotnictwa Mazury AirShow 2010 organizowany przez Aeroklub Krainy Jezior. Duże znaczenie miały projekty dofinansowane z EFRR w ramach RPO WiM, tj. Kampania promocji turystycznej Warmii i Mazur oraz Modernizacja i rozbudowa systemu Informacji Turystycznej, które miały na celu wzmoczoną promocję oraz ujednolicenie i podwyższenie standardów funkcjonowania informacji turystycznej w województwie. Realizowano również projekt pn. Pamiątka regionu Warmii i Mazur mający na celu wyłonienie pamiątki jednoznacznie kojarzonej z regionem (w 2010 r. 32 artystów zgłosiło swoje projekty do konkursu, nie przyznano I miejsca, II miejsce zajęła Plakietka Warmia i Mazury). W ramach Zintegrowanego systemu promocji turystycznej obszaru Kanału Elbląskiego odbyła się impreza promocyjna pod hasłem Festiwal Krainy Kanału Elbląskiego – 150-lecie Kanału oraz m.in. wizyta studyjna dla dziennikarzy z Łotwy, Litwy, Rosji i Polski, wydano przewodnik i mapę pt. Kraina Kanału Elbląskiego, powstał portal www.krainakanaluelblaskiego.com. Promocję najważniejszych

wydarzeń i atrakcji turystycznych Warmii i Mazur przeprowadzono w dziennikach (*Gazeta Wyborcza*, *Kurier Wileński*), magazynach turystycznych (*Rynek Turystyczny*, *Wiadomości Turystyczne*, *Aktualności Targowe*, *Obieżyświat*, *Lider*, *Polska Wita*), na stronach internetowych (*Wprost*, *Polska Wita*). Znaczącą inicjatywą była organizacja wystawy pt. *Mazury Cud Natury* i *Warmia Kopernika* oraz emisja spotu reklamowego w Radio *Znad Wilii*. Ponadto, na kwotę ponad 180 tys. zł zakupiono foldery, mapy, książki, albumy i ulotki, w tym m.in. folder *Mazury Cud Natury* i *Warmińsko-Mazurskimi szlakami*, książkę *Kanon krajoznawczy Warmii i Mazur*, ulotki nt. 600 lat Grunwaldu. Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie tworzyło nową witrynę internetową, mającą na celu zwiększenie dostępu do informacji na temat kultury lokalnej i promocję dorobku kulturowego województwa.

2. Wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej obejmowało realizację 6 projektów na kwotę 1,3 mln zł. W ramach *Znakowania turystycznego regionu Warmii i Mazur* dofinansowanego z EFRR w ramach RPO WiM zamontowano turystyczne tablice drogowe oraz tablice wielkogabarytowe z informacjami o atrakcjach przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego. Miasto Elbląg realizowało rozbudowę portu żeglarskiego w ramach projektu pn. *Pętla Żuławska – rozwój turystyki wodnej*, współfinansowanego z EFRR w ramach PO IG (w 2010 r. wydano 114,3 tys. zł) oraz projekt pn. *Modernizacja i rozbudowa infrastruktury Portu Morskiego w Elblągu w obrębie Starego Miasta*, współfinansowany z EFRR w ramach PO IŚ, polegający na przebudowie dwóch kładek dla pieszych na obiekty zwozzone (w 2010 r. wydano 467,2 tys. zł). W Elku realizowano 3 projekty współfinansowane z EFRR w ramach RPO WiM, w tym projekt związany z podniesieniem atrakcyjności i funkcjonalności Elckiej Kolei Wąskotorowej, co przyczyni się do zwiększenia liczby turystów i fascynatów kolejnictwa odwiedzających miasto oraz dwa związane z budową i rozbudową promenady pieszo-rowerowej wzdłuż nadbrzeża Jeziora Elckiego (wydatki poniesione na oba projekty wyniosły ponad 560 tys. zł).

3. Współpraca na rzecz rozwoju turystyki realizowana była w ramach 3 projektów na sumę ponad 1 mln zł. Ważnym elementem działania jest współpraca z Obwodem Kaliningradzkim, której celem jest stałe podnoszenie atrakcyjności obu regionów poprzez wspólne tworzenie projektów w zakresie wydawnictw map oraz organizacji konferencji, targów i imprez turystycznych. Ponadto, w ramach otwartego konkursu ofert dla organizacji pozarządowych wsparto finansowo zadania w zakresie m.in. organizacji imprez turystyczno-krajoznawczych oraz z dziedziny turystyki kulturowej. We wspólnych inicjatywach w ramach działania uczestniczyło blisko 5,4 tys. osób.

4. Działanie wzrost jakości aktualnej oferty turystycznej realizowane było przez 12 projektów i 8 inicja-

tyw. Biblioteka Elbląska zorganizowała Letnie Ogrody Polityki, w których uczestniczyło prawie 1,5 tys. osób. W ramach poszerzania programów i repertuaru instytucji kultury m.in. Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku udostępniło zwiedzającym wystawy czasowe: *Fundacje kanoników warmińskich*, *700-lecie Fromborka*, *Widoki Fromborka - wystawa malarstwa współczesnego*, zaś w planetarium muzealnym pokazywano nowe seanse astronomiczne. Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu wydało katalog prezentujący wyniki badań archeologicznych osady Truso. Realizowano pięć projektów mających na celu podniesienie jakości usług turystyki prozdrowotnej i rehabilitacyjnej (Budowa Centrum Odnowy Biologicznej Wellness & Spa w Gołdapi, uruchomienie Zakładu Rehabilitacji Leczniczej w Mrągowie oraz 3 projekty gminy Gołdap polegające na rozwoju funkcji uzdrowiskowej Gołdapi). Projekty współfinansowane zostały ze środków EFRR w ramach RPO WiM. Realizowano także 3 projekty na rzecz rozwoju turystyki wodnej. Wydatki poniesione na realizację działania wyniosły 25,8 mln zł.

5. Zwiększenie dbałości o muzea obejmowało 2 projekty: gromadzenie zbiorów oraz konserwacja zbiorów w muzeach, wsparte finansowo przez samorząd województwa. W 2010 r. muzea pozyskały 600 zabytków oraz przeprowadziły 161 prac konserwatorskich. Warto tu wymienić m.in. budowę chałupy wraz z budynkiem gospodarczym z Królewa, budowę strażnicy krzyżackiej z Jemiołowa, konserwację i uruchomienia wiatraka typu *Koźlak* z Wodzian w Muzeum Budownictwa Ludowego – Park Etnograficzny w Olsztynku. W ramach działania wydano 537 tys. zł.

6. W celu wyeksponowania specyfiki regionu udzielano dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane na terenie województwa. Środki na ten cel pochodziły z budżetu miasta Elbląga, Olsztyna, wojewódzkiego konserwatora zabytków oraz samorządu województwa. W sumie wydano 2,7 mln zł. Prace dotyczyły m.in. ołtarzy bocznych w Katedrze Wniebowzięcia NMP i Św. Andrzeja we Fromborku, ołtarzy w kościele p.w. Najświętszego Zbawiciela w Głotowie, zabytkowych kamienic w Elblągu. Na uwagę zasługuje realizacja projektu pn. *Ginący zabytek – ratowanie Sanktuarium w Świętej Lipce* mającego na celu przeprowadzenie kompleksowej konserwacji i modernizacji elewacji kościoła, krużganków, malowideł, rzeźb i detali kamieniarskich, ołtarza głównego wraz z posągami, organów oraz witraży w wysokiej klasy zabytku architektury barokowej. Wartość projektu wynosi 2,5 mln euro (9,8 mln zł), w tym 2,1 mln euro (8,3 mln zł⁴⁶) stanowi dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego EOG.

⁴⁶ Według kursu 1 euro = 3,965 zł.

7. W ramach poprawy stanu bazy lokalowej i wyposażenia technicznego instytucji kultury realizowano

5 projektów na łączną kwotę 26,8 mln zł. Realizowano m.in. następujące inwestycje: remont teatr im. A. Sewruka w Elblągu, zakup sprzętu komputerowego do Muzeum w Lidzbarku Warmińskim i w Stębarku, zakup gablot na wystawę monet, dygestorium do pracowni archeologicznej do Muzeum w Stębarku. Ponadto miasto Elbląg realizowało odbudowę Ratusza Staromiejskiego, prace remontowe i adaptacyjne dawnego kościoła i klasztoru Dominikanów oraz budowę siedziby Młodzieżowego Domu Kultury.

8. Budowa instytucji kultury w 2010 r. to kontynuacja budowy siedziby Warmińsko-Mazurskiej Filharmonii w Olsztynie (wydano 40,6 mln zł) oraz inwestycja związana z zagospodarowaniem Pól Grunwaldzkich (wydano 6,7 mln zł). Oba projekty finansowane są z budżetu samorządu województwa oraz EFRR w ramach RPO WiM. Budowa siedziby Filharmonii uzyskała Promesę Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (dofinansowanie wkładu własnego). Łączne wydatki poniesione na realizację działania wyniosły 47,4 mln zł.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2010
liczba projektów	szt.	39
liczba inicjatyw	szt.	22
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	46
liczba inwestycji	szt.	34
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	30
poniesione wydatki	zł	110 081 590,76
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza organizacją realizującą)	szt.	673
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz rozwoju turystyki	szt.	52
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz konkretnych produktów turystycznych	szt.	30
liczba osób uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach	os.	1 121 150
liczba osób przeszkolonych	os.	15
liczba nowych organizacji	szt.	0
długość infrastruktury	km	997,3
wielkość powierzchni (niezadaszonej)	m ²	26 380,0
wielkość powierzchni (zadaszonej)	m ²	10 453,3

Cel 1.6. Wzrost konkurencyjności usług dla starzejącego się społeczeństwa**Wskaźnik celu operacyjnego**

wskaźnik	miara	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
imigracja w wieku powyżej 60 lat	os.	1 585	1 411	1 228	1 383	1 437	1 274	1 160	1 224	1 525	1 138	1 031	1 241
długość życia (uśredniona)	lata	73,2	73,9	74,0	74,4	74,3	74,4	74,7	74,8	74,9	75,2	75,3	75,9
liczba miejsc w placówkach opieki nad osobami starszymi	szt.	1 210	1 287	1 312	1 324	1 336	1 403	1 440	1 376	1 376	1 543	1 550	1 600

Zgodnie z ogólnym trendem europejskim rośnie przeciętna długość życia – w województwie w ciągu ostatnich 10 lat wzrosła ona o 2 lata. Wpływ na to mają bez wątpienia korzyści wynikające z rozwoju nowych technologii medycznych i nowoczesnych metod diagnostycznych oraz poprawa kondycji zdrowotnej Polaków. W odniesieniu do 2009 r. wzrosła liczba osób w wieku powyżej 60 lat osiedlających się w województwie na pobyt stały, na co wpływ mogą mieć działania podejmowane w zakresie poprawy jakości usług zdrowotnych i opiekuńczych. Osoby starsze, które wymagają całonocnej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, mogą być umieszczane w domach pomocy społecznej, rodzinnych domach pomocy oraz placówkach zapewniających całonocną opiekę, prowadzonych w formie działalności gospodarczej. W 2010 r. powstał czwarty w województwie rodzinny dom pomocy w Reszkach k. Ostródy (pozostałe znajdują się w Nowym Kawkowie – 1 i w Olsztynie – 2). W sumie w warmińsko-mazurskim funkcjonowało 20 domów pomocy społecznej dla osób starszych dysponujących 1400 miejscami, 4 rodzinne domy pomocy na 18 miejsc oraz 6 placówek zapewniających całonocną opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub w podeszłym wieku, prowadzonych w formie działalności gospodarczej na 182 miejsca.

Działania realizowane w 2010 roku

Cel operacyjny **Wzrost konkurencyjności usług dla starzejącego się społeczeństwa** osiągnęto poprzez realizację 2 działań, a w ich ramach 6 projektów i 1 inicjatywy. W działaniach uczestniczyło 75 osób, przeszkolono 401 osób i powstało 224 nowych organizacji. Wydatki poniesione w 2010 r. na realizację działań wyniosły prawie 1,5 mln zł i były finansowane ze środków publicznych krajowych (środków Ministra Zdrowia, budżetu województwa) i zagranicznych (głównie EFS w ramach PO KL) oraz ze środków prywatnych. Działaniami objęto całe województwo.

1. Wsparcie kształcenia ukierunkowanego na rozwój usług dla starzejącego się społeczeństwa realizowane było poprzez 4 projekty finansowane lub dofinansowane z EFS w ramach PO KL. W ramach projektu systemowego Ministerstwa Zdrowia na UWM zorganizowano bezpłatne studia pomostowe na kierunku *Pielęgniarstwo* dla 60 osób.

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Pracownia Edukacji, Instytut Studiów Edukacyjnych oraz Ośrodek Kształcenia Zawodowego FAKTOR realizowały 3 projekty mające na celu uzyskania nowych kwalifikacji związanych z opieką nad osobami starszymi przez osoby odchodzące z rolnictwa. W projektach przeszkolono 127 osób. Wydatki poniesione na realizację działania wyniosły 1,4 mln zł.

2. W 2010 r. kontynuowano realizację wojewódzkiego programu na rzecz osób starszych na lata 2009–2013 *Pogodna i bezpieczna jesień życia na Warmii i Mazurach*. Federacja Organizacji Społecznych Województwa Warmińsko-Mazurskiego (FOSA) realizowała projekt pn. *Lokalne programy na rzecz osób starszych* (koszt 18,2 tys. zł, w tym dotacja z budżetu województwa 7 tys.), w ramach którego opracowane zostały dwa lokalne programy na rzecz osób starszych dla Olsztyna i Nowego Miasta Lubawskiego. Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełno-SPRAWNYCH w Jezioranach realizowało projekt pn. *Sprawni Emeryt – organizacja zajęć kondycyjnych dla osób po 55. roku życia* (koszt wyniósł 17,4 tys. zł, w tym dotacja z budżetu województwa 3,5 tys. zł), w ramach którego z zajęć skorzystało 29 osób. FOSA oraz Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego zorganizowali również III Wojewódzką Konferencję z okazji Międzynarodowego Dnia Seniora pn. *Dwadzieścia do osiemdziesiąt – prawda czy mit?*, w której uczestniczyło około 70 przedstawicieli organizacji pozarządowych, podmiotów pracujących na rzecz osób starszych oraz jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej. Całkowite wydatki poniesione na realizację działania wyniosły w 2010 r. 38,8 tys. zł.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2010
liczba projektów	szt.	6
liczba inicjatyw	szt.	1
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	6
liczba inwestycji	szt.	0
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	0
poniesione wydatki	zł	1 481 096,46
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza organizacją realizującą)	szt.	75
liczba osób uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach	os.	401
liczba osób przeszkolonych	os.	224
liczba nowych organizacji	szt.	0
długość infrastruktury	km	0
wielkość powierzchni (niezadaszonej)	m ²	0
wielkość powierzchni (zadaszonej)	m ²	0
liczba badań popytu krajowego i zagranicznego na usługi dla starzejącego się społeczeństwa	szt.	0

Cel 1.7. Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu

Wskaźnik celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
liczba IOB w regionie - funkcjonujących w ramach KSU	szt.	15	15	18	18	18	18	18	18	21	12	12	12
liczba realizowanych projektów przez IOB	szt.	0	2	3	6	6	19	34	20	21	12	17	40

Zgodnie z metodologią, we wskaźnikach ujęto IOB funkcjonujące w ramach Krajowego Systemu Usług⁴⁷, stąd ich liczba jest niższa niż podawana przez inne źródła⁴⁸ (wg innych definicji liczba ta waha się od 80 do 130). Liczba realizowanych przez IOB projektów pochodzi z zestawienia SIMIK i dotyczy projektów realizowanych w ramach RPO WiM, PO KL, PO RPW, PO IG. W 2010 r. nastąpiło przyspieszenie wdrażania programów operacyjnych z perspektywy finansowej 2000–2013, ogłaszano więcej konkursów, co przełożyło się na większą liczbę realizowanych projektów. Na liczbę projektów wpływ mógł mieć także zainicjowany przez samorząd województwa proces zacieśniania współpracy pomiędzy IOB w regionie, a co za tym idzie dzielenie się pomysłami oraz rozpoczynanie wspólnych przedsięwzięć.

Działania realizowane w 2010 roku

Cel operacyjny **Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu** osiągnęto poprzez realizację 2 działań, w ramach których podjęto 7 projektów i 1 inicjatywę. Uczestniczyło w nich 38 podmiotów poza podmiotami realizującymi projekty i inicjatywy, powstało 6 nowych organizacji. Wydatki na realizację celu wyniosły w 2010 r. niemal 53 mln zł i zostały sfinansowane ze środków publicznych krajowych (budżetu państwa i budżetów JST) i zagranicznych (EFS w ramach PO KL, EFRR w ramach RPO WiM i PO RPW). Działaniami objęto teren całego województwa.

1. **Wspieranie stałego podnoszenia jakości usług i oferty instytucji otoczenia biznesu poprzez budowanie sieci współpracy** realizowane było przez 2 projekty i 1 inicjatywę na łączną kwotę 778,5 tys. zł. Szczególne znaczenie ma zainicjowany przez samorząd województwa proces budowania Regionalnego Systemu Usług – Sieci *InnoWaMa* realizowany w ramach projektu współfinansowanego z EFS w ramach PO KL. Projekt ma na celu stworzenie sieci nowoczesnych instytucji z regionu, a dzięki temu rozwój usług proinnowacyjnych dla MŚP. W 2010 r. w projekcie brało udział 35 osób z 19 IOB i Urzędu Marszał-

⁴⁷ Wymusza on spełnianie standardów funkcjonowania przyjętych na poziomie krajowym przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości.

⁴⁸ np. *Badanie instytucji otoczenia biznesu województwa warmińsko-mazurskiego pod kątem konkurencyjności i innowacyjności świadczonych usług wraz z rekomendacjami* zrealizowane na zlecenie Województwa Warmińsko-Mazurskiego przez zespół pracowników naukowych UWM pod kierunkiem prof. R. Kisiela w ramach projektu *Regionalny System Usług – Sieć InnoWaMa*.

kowskiego, powołano Grupę Roboczą, która pracowała nad koncepcją funkcjonowania Sieci, przeprowadzono badania dotyczące innowacyjności i konkurencyjności usług świadczonych przez IOB z regionu oraz zapotrzebowania przedsiębiorstw na te usługi. Koszt realizacji projektu wyniósł 678 tys. zł. Ponadto miasto Elbląg przy aktywnym udziale Elbląskiego Inkubatora Nowoczesnych Technologii Informatycznych było partnerem międzynarodowego projektu pn. *IBI-NET Międzynarodowa Sieć Inkubatorów Biznesu* współfinansowanego z EFRR i Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa. Międzynarodowa sieć inkubatorów biznesu IBI-NET ma stanowić forum dzielenia się wiedzą i technologiami między partnerami z Łotwy, Polski, Białorusi, Szwecji, Niemiec i Norwegii. Główną ideą projektu jest pobudzenie potencjału partnerów w celu rozwiązywania wspólnych problemów z zakresu rozwoju innowacyjnych i proeksportowych MŚP poprzez zwiększenie jakości usług oraz skuteczności działania inkubatorów biznesu. W 2010 r. zrealizowano m.in. badania ankietowe nt. funkcjonowania i stanu inkubatorów biznesu. Kontynuowane były również działania skierowane przez PARP do podmiotów zrzeszonych w ramach Krajowego Systemu Usług, które świadczyły usługi informacyjne, doradcze, finansowe i proinnowacyjne.

2. W ramach **wspierania tworzenia nowych instytucji otoczenia biznesu** realizowano 5 projektów skupionych wokół tworzenia w Olsztynie, Elblągu i Ełku parków naukowo-technologicznych.

Na potrzeby budowy Elbląskiego Parku Technologicznego na Modrzewinie Południe Urząd Miasta Elbląg wdrażał 3 komplementarne projekty, które swoim zakresem obejmowały oprócz przygotowania terenów inwestycyjnych i infrastruktury drogowej, również wyposażenie nowo powstającego Centrum Logistycznego (zakup specjalistycznego sprzętu laboratoryjnego na potrzeby powstających Centrów: Technologii Drewna i Mebli, Jakości Środowiska, Transferu Technologii Informatycznych oraz zakup i montaż sprzętu na potrzeby Centrum Metaloznawstwa) a także wyposażenie pomieszczeń i sal konferencyjnych. Projekty współfinansowane były ze środków EFRR w ramach PO RPW. W 2010 r. wydano ponad 3,9 mln zł. Kontynuowano również prace związane z budową i uruchomieniem Olsztyńskiego Parku Naukowo-Technologicznego – projekt realizowany przez miasto Olsztyn współfinansowany również z EFRR w ramach PO RPW. Olsztyński Park Naukowo-Technologiczny został zaplanowany jako platforma skupiająca firmy działające w innowacyjnych branżach stymulujących rozwój potencjału społeczno-gospodarczego miasta oraz regionu Warmii i Mazur. W 2010 r. wydano 3,1 mln

zł. W ramach budowy Parku Technologicznego w Ełku zakończono prace związane z kompleksowym uzbrojeniem terenu pod inwestycje w Miejskiej Strefie Rozwoju Techno-Park w Ełku. Inwestycja zapoczątkowała następne projekty polegające na budowie kompleksu budynków z przeznaczeniem na Centrum Logistyczno-Usługowe, Inkubator Przedsiębiorczości, Inkubator Technologiczny, Centrum Badawczo-Rozwojowo-Edukacyjne. W 2010 r. wydatki wyniosły 9,9 mln zł. Projekt dofinansowany z EFRR realizowany jest w ramach PO RPW łączne wydatki poniesione na realizację działania wyniosły 52,2 mln zł.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2010
liczba projektów	szt.	7
liczba inicjatyw	szt.	1
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	2
poniesione wydatki	zł	52 994 826,84
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza organizacją realizującą)	szt.	37
liczba nowych organizacji	szt.	4
liczba projektów i/lub inicjatyw realizowanych we współpracy co najmniej dwóch IOB	szt.	2

Cel 1.8. Tworzenie społeczeństwa informacyjnego

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
gospodarstwa domowe z dostępem do Internetu	%	b.d.	b.d.	b.d.	9,7	12,5	13,9	17,8	22,1	28,7	39,0	48,8	55,8
przedsiębiorstwa z dostępem do Internetu	%	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	82,8	89,9	90,4	85,8	94,0
% urzędów gmin umożliwiających obsługę mieszkańców poprzez Internet	%	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	23,5	23,5	80,2	80,2
% urzędów gmin posiadających obcojęzyczną wersję strony internetowej	%	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	26,7	31,9	24,1

Od 2002 r. nastąpił w województwie znaczny wzrost odsetka gospodarstw domowych z dostępem do Internetu – z 9,7% do 58,8%. Od 2006 r. badany jest odsetek przedsiębiorstw z dostępem do Internetu, który przez dwa pierwsze lata stopniowo wzrastał, jednakże w 2009 r. odnotowano jego spadek o 4,6 pkt. % w stosunku do 2008 r. W 2010 r. wskaźnik wzrósł do poziomu 94%, tj. o ponad 8 pkt. %. Odsetek urzędów gmin umożliwiających obsługę mieszkańców poprzez Internet jest ściśle związany z realizacją projektu *Wrota Warmii i Mazur* oraz podobnych przedsięwzięć realizowanych indywidualnie przez samorządy w regionie. W 2010 r. pozostał on niezmienny w stosunku do roku poprzedniego i kształtował się na poziomie 80,2%. Natomiast udział urzędów gmin posiadających obcojęzyczną wersję strony internetowej w roku badanym spadł o 7,8 pkt. % w stosunku do 2009 r.⁴⁹

⁴⁹ Wynika to jednak ze sposobu pozyskania danych w ramach tego wskaźnika.

Działania realizowane w 2010 roku

W ramach osiągnięcia celu operacyjnego **Tworzenie społeczeństwa informacyjnego** realizowano 5 działań, w tym 30 projektów i 8 inicjatyw. Realizowano 10 inwestycji, w tym 7 było finansowo lub organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa. W projektach i inicjatywach uczestniczyło ponad 150 tys. osób, przeszkolono 1,4 tys. osób. Poniesiono wydatki w wysokości 31 mln zł, które zostały sfinansowane ze środków publicznych krajowych (głównie budżetu państwa i budżetów JST) oraz zagranicznych (głównie EFS w ramach PO KL, EFRR w ramach RPO WiM i PO IG). Działaniami objęto teren całego województwa.

1. Działanie polegające na poszerzaniu możliwości korzystania poprzez Internet z usług informacyjnych oraz administracyjnych realizowane było przez 5 projektów i 4 inicjatywy. Wśród projektów wymienić należy *Rozbudowę Systemu ESIP* realizowaną przez miasto Elbląg w ramach projektu pn. *Budowa ogólnomiejowego systemu informatycznego*. Celem projektu było usprawnienie obiegu dokumentów z uwzględnieniem portalu urząd on-line, W związku z rozszerzeniem Elbląskiego Systemu Informacji Przestrzennej na wszystkie komórki organizacyjne Urzędu Miejskiego w Elblągu oraz wdrożeniem elektronicznej obsługi klientów wystąpiła konieczność przeszkolenia 562 pracowników. W 2010 r. w ramach wymienionych projektów poniesiono wydatki w wysokości 2,3 mln zł. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski kontynuował realizację projektu dofinansowanego z EFRR w ramach PO IG, którego celem jest wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez opracowanie nowych rozwiązań oraz rozwój e-usług na rzecz społeczeństwa. W 2010 r. m.in.: opracowano metodykę badań i prowadzono prace badawcze w 8 urzędach wojewódzkich i 4 urzędach marszałkowskich. Koszty wyniosły ponad 5,3 mln zł. Starostwo powiatowe w Kętrzynie realizowało projekt pn. *Profesjonalny urzędnik – wysoka jakość usług publicznych w powiecie kętrzyńskim*, natomiast w Elblągu - *Doskonalenie umiejętności pracowników JST w powiecie elbląskim szansą rozwoju regionu*, obydwa współfinansowane z EFS w ramach PO KL. Projekty miały na celu podniesienie jakości i skuteczności funkcjonowania JST poprzez przeprowadzenie szkoleń ogólnych i specjalistycznych dla 216 pracowników. Dla realizacji projektów niezbędne było stworzenie nowych funkcjonalności stron internetowych (w tym urząd on-line), dostosowanie ich do potrzeb osób niepełnosprawnych i przetłumaczenie zawartości na języki obce. Poniesiono wydatki w wysokości 335 tys. zł. Ponadto podjęte zostały inicjatywy mające na celu dostosowanie i ulepszenie stron internetowych urzędów gminnych i powiatowych, bibliotek, Zarządu Dróg Wojewódzkich, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie, Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego. Wydatki

poniesione na realizację działania w 2010 r. wyniosły ponad 8 mln zł.

2. W ramach informatyzacji usług medycznych realizowano 6 projektów obejmujących rozbudowę istniejącej sieci informatycznej Wojewódzkiego Zespołu Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie, unowocześnienie systemu i infrastruktury informatycznej Wojewódzkiego Szpitala Rehabilitacyjnego dla Dzieci w Ameryce, budowy zintegrowanego systemu informatycznego, w tym rozbudowy i modernizacji istniejącej sieci LAN w Samodzielnym Publicznym Zespole Gruźlicy i Chorób Płuc w Olsztynie, modernizacji części sieci informatycznych oraz zastosowanie nowoczesnych rozwiązań informatycznych (w tym szkolenia pracowników) Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego w Elblągu. Łącznie wydano ponad 2,2 mln zł.

3. Do zwiększenia wykorzystywania urządzeń teleinformatycznych i Internetu w pracy i życiu codziennym przyczyniła się w 2010 r. realizacja 1 projektu oraz 2 inicjatyw na blisko 2,6 mln zł. Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Olsztynie realizował projekt pn. *Zakup programu do ewidencji urządzeń melioracji wodnych, obwodów rybackich, obwodów łowieckich, kopalni (kruszyw) oraz niezbędnego sprzętu komputerowego*. Projekt realizowany był w trzech departamentach Urzędu Marszałkowskiego i Żuławskim Zarządzie Melioracji i Urządzeń Wodnych w Elblągu. Zakupiony sprzęt i oprogramowanie umożliwiło stworzenie bazy danych, która gromadzi w formie cyfrowej informację, głównie mapy, skany zdjęć, filmy, wyniki pomiarów geodezyjnych. Część tych informacji udostępniana jest przez Internet zainteresowanym obywatelom. Ponadto działania usprawniające wykorzystanie urządzeń teleinformatycznych polegające m.in. na zakupie sprzętu i oprogramowania oraz szkoleniach pracowników prowadziły: Zarząd Dróg Wojewódzkich, jednostki samorządu terytorialnego, Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie i Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie. Całkowite wydatki poniesione na realizację działania wyniosły blisko 2,6 mln zł.

4. Działanie zwiększenie wykorzystywania urządzeń teleinformatycznych i Internetu w edukacji realizowane było przez 12 projektów i 1 inicjatywę. Wśród projektów znalazły się 3 realizowane przez UWM, w tym stworzenie portalu społecznościowego z dziedziny weterynarii dla przedsiębiorców, rozwój telemedycyny i przygotowanie infrastruktury sieci miejskiej i sieci kampusowej UWM do korzystania z zasobów Regionalnego Centrum Informatycznego (projekty współfinansowane z EFRR w ramach RPO WiM), rozwój istniejącej krajowej infrastruktury teleinformatycznej nauki (sieć PIONIER) o aplikacje i usługi wspierające badania naukowe i prace rozwojowe pol-

skich zespołów badawczych (projekt dofinansowany z EFRR w ramach PO IG). Miasto Elbląg rozpoczęło budowę elektronicznej platformy edukacyjnej dla ludności regionu elbląskiego na bazie ESIP poprzez informatyzację procesów związanych z oświatą. Realizowano również dwa projekty polegające na dofinansowaniu doksztalania nauczycieli zatrudnionych w elbląskich szkołach i placówkach oświatowych (studia podyplomowe, szkolenia i kursy z informatyki). Warmińsko-Mazurska Biblioteka Pedagogiczna w Olsztynie rozpoczęła projekt polegający na utworzeniu bezpłatnego serwisu elektronicznego pn. *E-Czytelnik Bibliotek Pedagogicznych Warmii i Mazur*, którego celem jest tworzenie i udostępnianie wysokiej jakości treści i usług cyfrowych o zasięgu regionalnym oraz powiększenie wartościowych treści w Internecie, zaspokajających potrzeby informacyjne środowiska oświatowego. Realizowano również projekty polegające na tworzeniu nowej infrastruktury edukacyjnej poprzez zakup i doposażenie pracowni informatycznych w szkołach oraz wdrożenie dzienników elektronicznych. Łącznie w ramach działania wydano ponad 5 mln zł.

5. Wspieranie rozwoju społeczeństwa informacyjnego na terenie województwa warmińsko-mazurskiego odbywało się poprzez realizację 6 projektów

polegających na: modernizacji i rozbudowie Centrum Zarządzania Siecią w Urzędzie Marszałkowskim (projekt realizowany od 2007 r. mający na celu poprawę poziomu bezpieczeństwa użytkowników, danych oraz infrastruktury teleinformatycznej a także wzrost wykorzystania technik informatycznych

w gospodarce i sferze społecznej regionu, współfinansowany z EFRR w ramach RPO WiM), budowie miejskiej sieci szerokopasmowej w Elblągu oraz Centrum Zarządzania Siecią w Elblągu (projekty współfinansowane z EFRR w ramach RPO WiM), rozbudowie infrastruktury Elbląskiej Biblioteki Cyfrowej (projekt realizowany ze środków MKiDN). Kontynuowano również rozbudowę infrastruktury szerokopasmowego dostępu do Internetu i sieci PIAP-ów w regionie. W ramach działania wydano blisko 13 mln zł.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2010
liczba projektów	szt.	30
liczba inicjatyw	szt.	8
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	23
liczba inwestycji	szt.	10
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	7
poniesione wydatki	zł	31 063 433,40
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz przedsiębiorców	szt.	3
liczba przedsiębiorców objętych projektami i/lub inicjatywami	os.	7
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz rozwoju turystyki	szt.	0
liczba osób uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach	os.	152 118
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz wzrostu kwalifikacji zawodowych mieszkańców regionu	szt.	23
liczba osób przeszkolonych	os.	1 404

Cel 1.9. Doskonalenie administracji

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
% ludności wysoko oceniającej działalność administracji samorządowej	%	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	75,0	77,5	75,2	84,0	79,5
% uchylanych decyzji przez Samorządowe Kolegia Odwoławcze	%	41,6	48,2	43,3	36,1	38,9	38,6	42,2	39,5	39,8	29,0	35,3	37,6
liczba certyfikatów jakości w urzędach administracji samorządowej (trzy szczeble)	szt.	0,0	0,0	1,0	7,0	8,0	12,0	12,0	19,0	20,0	21,0	22,0	35,0
% urzędów gminnych posiadających certyfikaty jakości	%	0,0	0,0	0,0	2,6	2,6	5,2	5,2	10,3	11,2	11,2	12,9	21,9
% pracowników Urzędu Marszałkowskiego uczestniczących w co najmniej jednym szkoleniu	%	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	67,0	62,0	83,0	91,0	80,0	91,0	98,0	91,4

Wskaźniki pokazują, że urzędy administracji samorządowej funkcjonują na nie zmieniającym się, należytnym poziomie. Odsetek ludności wysoko oceniającej działalność administracji samorządowej wzrastał do 2009 r., ale w 2010 r. odnotowano jego nieznaczny spadek. Na podobnym poziomie jak w 2009 r. pozostaje liczba uchylanych decyzji przez Samorządowe Kolegia Odwoławcze. Powodem uchylanych decyzji były najczęściej powtarzające się nieprawidłowości, tj. naruszanie prawa procesowego i materialnego. Należy jednak mieć na uwadze, że liczba spraw wpływających corocznie do SKO stanowi znikomy ułamek decyzji administracyjnych podejmowanych przez urzędy administracji samorządowej. Od 1999 r. sukcesywnie wzrasta liczba certyfikatów jakości w efekcie działań z zakresu promowania zasad dobrego zarządzania i promowania systemów zarządzania jakością, m.in.

poprzez organizację konkursów o tematyce pro jakościowej oraz dzięki realizacji projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej. W 2010 r. istotnie zwiększyła się liczba certyfikatów w urzędach samorządowych (aż o 59% w relacji do roku poprzedniego). Na koniec monitorowanego roku 21,9% gminnych urzędów samorządowych w regionie posiadało certyfikaty ISO (wobec 12,9% w 2009 r.). Po znacznym wzroście w 2005 r., w latach 2006–2010 liczba pracowników Urzędu Marszałkowskiego uczestniczących w co najmniej 1 szkoleniu utrzymuje się na poziomie około 90%.

Działania realizowane w 2010 roku

Cel operacyjny **Doskonalenie administracji** osiągnano poprzez realizację 4 działań, a w ich ramach 15 projektów i 3 inicjatyw, których koszt wyniósł 4,5 mln zł. Realizowano je na terenie całego województwa i finansowano ze środków krajowych publicznych (budżetu państwa i budżetów JST) i prywatnych (firm prywatnych) oraz środków zagranicznych (EFS w ramach PO KL, EFRR w ramach RPO WiM oraz Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego w ramach Funduszu Małych Grantów Transgranicznych i Międzyregionalnych). W działaniach uczestniczyło 2,8 tys. osób, przeszkolono 2,5 tys. osób. Projektami i inicjatywami objęto obszar całego województwa.

1. Wdrażanie w urzędach systemów zarządzania jakością i ich certyfikacja realizowano poprzez 3 projekty i 1 inicjatywę. Największe wydatki poniesiono w ramach projektu pn. *Produkt regionalny województwa warmińsko-mazurskiego – cykl konkursów*, który ze względu na czas trwania i zasięg działań promocyjnych jest najistotniejszy dla realizacji działania. Projekt jest dofinansowany z EFRR w ramach RPO WiM i obejmuje promocję i organizację wydarzeń upowszechniających jakość i zarządzanie w organizacjach, w tym organizację i promocję konkursów *Najlepszy Produkt i Usługa Warmii i Mazur* oraz *Warmińsko-Mazurska Nagroda Jakości*. W 2010 r. w celu promocji konkursów zaangażowano prasę i telewizję regionalną oraz wydano filmy promocyjne, broszurę i szereg publikacji w prasie. Pozyskanie dodatkowych środków na realizację konkursów przyczyniło się do wzmocnienia działań promocyjnych i zwiększenia ich zasięgu, co powinno przyczynić się do rozpropagowania dobrego zarządzania w organizacjach. Ponadto w ramach Systemu Zarządzania Jakością w Urzędzie Marszałkowskim odbyło się coroczne szkolenie dla 70 auditorów wewnętrznych, prowadzono bank danych organizacji, które posiadają wdrożone systemy zarządzania jakością (w 2010 r. było w niej 466 organizacji i filii organizacji z województwa), gromadzono wyniki badań zadowolenia klientów urzędów administracji samorządowej z regionu posiadających certyfikaty ISO. Wydatki poniesione na realizację działania w 2010 r. wyniosły 223,8 tys. zł.

2. W ramach rozwoju kompetencji i doskonalenia wiedzy pracowników administracji realizowano 8 projektów i 2 inicjatywy na ponad 2,1 mln zł. Wśród projektów wyróżnia się realizacja przez samorząd województwa we współpracy z Instytutem Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym konkursu *Gmina Fair Play Certyfikowana Lokalizacja Inwestycji* afiliowanego przy Krajowej Izbie Gospodarczej. Samorządy przystępujące do konkursu powinny promować przejrzyste relacje z przedsiębiorcami i społecznością lokalną oraz być przyjazne dla inwestorów. W ciągu 9 lat w konkursie wzięło udział 21 samorządów, w tym 7 w 2010 r. Miasto Elbląg realizowało projekt pn. *Podnoszenie jakości usług publicznych*, który poprzez poszerzenie wiedzy i umiejętności przedstawiciele administracji miał przyczynić się do poprawy usług publicznych oraz umożliwić efektywną pracę w zakresie powstawania projektów rozwojowych miasta. W ramach projektu wydano łącznie 254,8 tys. zł ze środków własnych oraz Mechanizmu Finansowego EOG, przeszkolono 1611 osób. Miasto Kętrzyn w partnerstwie z administracją miasta Svietyj w Obwodzie Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej realizowało projekt mający na celu rozwój współpracy oraz podniesienie kwalifikacji pracowników JST w zakresie realizacji dużych projektów inwestycyjnych o charakterze transgranicznym. Poniesiono wydatki w wysokości 48,6 tys. zł ze środków Funduszu Małych Grantów Transgranicznych i Międzyregionalnych, przeszkolono 41 osób. Realizowane były również projekty szkoleniowe dofinansowane z EFS w ramach PO KL, w tym *Zarządzanie na miarę oczekiwań klienta* (przez Centrum OKEY Sp. z o.o. w Ostródzie) z kosztem 371,2 tys. zł, *Podniesienie jakości pracy urzędów gmin i starostw północnej części województwa warmińsko-mazurskiego poprzez wzrost kwalifikacji urzędników* (przez Advisor Consulting Daniel Budaj). Pracownicy urzędów gmin i starostw z powiatu bartoszyckiego, kętrzyńskiego, węgorzewskiego, gołdapskiego, braniewskiego i gmin graniczących z nimi uczestniczyli w szkoleniach mających podnieść kwalifikacje w zakresie prawa, etyki urzędniczej, zamówień publicznych, finansów publicznych. Białostocka Fundacja Kształcenia Kadr realizowała projekt pn. *Kompetentna Gmina – wzmocnienie potencjału administracji samorządowej w zakresie Zarządzania Rozwojem Lokalnym*, którego celem było podniesienie wiedzy i kompetencji kadr, a przez to włączenie gmin województwa Polski Wschodniej w kreowanie rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru. Samorząd województwa realizował inicjatywę koordynowaną przez Ministerstwo Gospodarki pn. *System Wymiany Informacji na Rynku Wewnętrznym (IMI)*, dzięki której urzędy krajowe, regionalne i lokalne mogą łatwo porozumiewać się z organami administracji państwowej w innych krajach w celu weryfikacji autentyczności dokumentów.

3. Wspieranie zachowań i inicjatyw, których celem jest przełamywanie stereotypów administracji polegało na realizacji 3 projektów, w tym prowadzeniu przez samo-

rząd województwa biura Polskiej Krajowej Sieci Miast Cittaslow. W Urzędzie Marszałkowskim odbywały się spotkania Polskiej Krajowej Sieci Miast Cittaslow, przedstawiciel Sieci uczestniczył w posiedzeniu grupy roboczej Komitetu Naukowego Międzynarodowego Stowarzyszenia Miast Cittaslow. Przedstawiciele Sieci brali ponadto udział w posiedzeniu Komitetu Koordynującego w Tirano we Włoszech i w Perth w Wielkiej Brytanii oraz w Międzynarodowym Zgromadzeniu Ogólnym Stowarzyszenia w Seulu. Do Międzynarodowego Stowarzyszenia Cittaslow przystąpiło Nowe Miasto Lubawskie, dla którego sejmik województwa uchwalił pomoc finansową m.in. na wdrożenie systemu zarządzania środowiskowego. Samorząd realizował również dwa projekty promocyjne dofinansowane z EFRR w ramach RPO WiM: *Cittaslow – sieć miast Warmii Mazur i Powiśla stawiających na dobrą jakość życia oraz Promocja idei Cittaslow na Warmii Mazurach i Powiślu*, w ramach których m.in. zorganizowano Festiwal Cittaslow w Reszlu, wydano broszurę, wyprodukowano film promocyjny, stworzono stronę internetową www.cittaslowpolska.pl. Łącznie na realizację działania wydano 883,5 tys. zł. W projektach uczestniczyło 591 osób.

4. Wspieranie poprawy organizacji urzędów i warunków pracy (w tym podwyższenie standardów obiektów administracji publicznej i ich wyposażenia) realizowane było przez projekt Urzędu Miasta Elbląg polegający na adaptacji strychu na pomieszczenia biurowe w budynku urzędu. Inwestycja finansowana jest ze środków własnych, w 2010 r. wydano w ramach projektu 1,2 mln zł.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2010
liczba projektów	szt.	15
liczba inicjatyw	szt.	3
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	12
liczba inwestycji	szt.	1
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	0
poniesione wydatki	zł	4 458 598,03
liczba osób uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach	os.	2 807
liczba osób przeszkolonych	os.	2 475

Priorytet 2. Otwarte społeczeństwo

Cel 2.1. Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
bezrobotni w wieku do 25 lat w % ogółu bezrobotnych	%	27,1	27,3	27,0	25,9	24,6	23,4	22,5	21,2	19,0	20,8	22,3	21,7
liczba filii uczelni wyższych spoza regionu	szt.	5,0	4,0	4,0	4,0	6,0	6,0	5,0	7,0	7,0	7,0	7,0	11,0
liczba zawodów deficytowych, w których pomimo ponawiania oferty nie można znaleźć chętnych do pracy	szt.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	210,0	392,0	291,0	499,0	355,0	410,0

W 2010 r. Wojewódzki Urząd Pracy odnotował 21,7% bezrobotnych w wieku do 25 lat wśród ogółu bezrobotnych. W porównaniu do 2009 r. odsetek ten zmniejszył się o 0,6 pkt. %. Liczba filii uczelni wyższych spoza regionu wzrosła o 4 w porównaniu z latami 2006-2009⁵⁰. W grupie zawodów deficytowych w 2010 r. było 14,5 tys. osób pozostających bez pracy, czyli 13,7% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. W stosunku do 2009 r., populacja ta zwiększyła się o 86,1%. O 17,1% (4,3 tys. ofert) wzrosła również liczba ofert pracy dla tej grupy bezrobotnych. W 2010 r. wyłonionych zostało 410 zawodów deficytowych, co stanowi blisko jedną trzecią (27,3%) z 1,5 tys. zawodów, w których zarejestrowano bezrobotnych i zgłoszono oferty pracy. W oparciu o uzyskane dane, WUP w Olsztynie opracował ranking 30 zawodów deficytowych o najwyższym poziomie i wskaźniku deficytu (m. in.: robotnik gospodarczy, technik prac biurowych, technik administracji, pomoc kuchenna, itd.).

Działania realizowane w 2010 roku

Cel operacyjny **Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy** osiągnąć był poprzez realizację 2 działań, w ramach których podjęto 8 projektów. Uczestniczyło w nich, obok samorządu województwa, 97 organizacji i 25,2 tys. osób. Wydatki poniesione na realizację działań wyniosły 135,9 mln zł i zostały sfinansowane ze środków publicznych krajowych i zagranicznych. Działania objęły teren całego województwa.

1. Działanie aktywizacja edukacyjna poprzez staże dla absolwentów i przygotowanie zawodowe dorosłych realizowane było przez Powiatowe Urzędy Pracy, które zorganizowały 10,2 tys. staży zawodowych dla bezrobotnych absolwentów szkół województwa warmińsko-mazurskiego do 25 roku życia. Z instrumentu tego skorzystało 16,3 tys. osób (o 1,4 tys. więcej niż w 2009 r.). Zdecydowanie częściej z tej formy aktywizacji korzystały kobiety (67,5%). Wydatki na stypendia z tytułu odbywania stażu wyniosły prawie 118 mln zł. Były to środki pochodzące z Funduszu Pracy

⁵⁰ M.in. Gdańska Wyższa Szkoła Administracji – Wydział Zamiejscowy w Olsztynie; Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi, Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny w Lidzbarku Warmińskim i Ostródzie.

Cel 2.2. Różnorodna i dostępna edukacja

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
udział uczących się w szkołach dla dorosłych w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym	%	1,2	2,8	2,8	2,9	3,3	2,8	2,7	2,8	1,4	0,5	1,6	1,8
absolwenci szkół średnich, policealnych i wyższych	tys. os.	23,6	24,6	25,8	19,9	23,9	22,8	31,6	35,3	34,7	39,1	35,4	31,0
% uczniów w szkołach niepublicznych prowadzonych przez stowarzyszenia i inne organizacje	%	0,0	1,3	1,2	0,5	2,6	3,1	2,7	2,2	5,1	2,6	2,7	3,0
liczba studentów na 10 tys. mieszkańców	os.	0,0	0,0	0,0	387,0	412,0	429,0	430,0	422,0	411,0	382,0	367,0	350,0
liczba dzieci dowożonych do szkół	tys. os.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	51,3	51,6	49,3	47,2	39,1	36,3	36,9	40,8

oraz EFS, którymi dysponują Powiatowe Urzędy Pracy. Ze środków Funduszu Pracy oraz EFS w łącznej wysokości 15,7 mln złotych zorganizowano szkolenia dla 8,6 tys. osób. Wydatki poniesione na szkolenia stanowiły 4,8% ogółu wydatków poniesionych na aktywne formy przeciwdziałaniu bezrobociu. Wśród ogółu osób bezrobotnych korzystających z tej formy wsparcia 2,5 tys. uczestników stanowiły osoby do 25. roku życia. Instrument przygotowania zawodowego dorosłych skierowany był do 190 bezrobotnych (o 256 osób mniej niż w 2009 r.). Projekt realizowany był przez Powiatowe Urzędy Pracy z całego województwa, ze środków Funduszu Pracy w wysokości 1,6 mln zł i objął: mieszkańców wsi (56,8%), bezrobotnych do 25. roku życia (41,6%) oraz kobiety (37,9%). Przygotowanie zawodowe dorosłych odbywało się w formie praktycznej nauki zawodu i przyuczania do pracy.

2. W ramach **stymulowania rozwoju kształcenia ustawicznego**, w ramach PO KL zrealizowano 5 projektów dotyczących: poprawy zdolności do zatrudnienia poprzez uzyskanie uprawnień do pełnienia obowiązków wychowawcy kolonijnego, szkolenia strażaków OSP Ornowo, zdobycia nowych umiejętności i kwalifikacji w zakresie pielęgnacji terenów zielonych, szkolenia na monter systemów dociepleń i ratownictwa medycznego. Projekty te objęły 85 osób, uczestniczyło w nich 10 organizacji, a poniesione wydatki wyniosły 563,7 tys. zł, w tym 464,5 tys. zł pochodziło z PO KL.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2010
liczba projektów	szt.	8
liczba inicjatyw	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	8
liczba inwestycji	szt.	0
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	0
poniesione wydatki	zł	135 895 697,36
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza organizacją realizującą)	szt.	97
liczba osób uczestniczących (np. liczba osób, które korzystały z rezultatów)	os.	25 197
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz wzrostu kwalifikacji zawodowych mieszkańców regionu	szt.	8
liczba nowych kierunków kształcenia w szkołach	szt.	0
liczba zlikwidowanych kierunków kształcenia w szkołach	szt.	0
liczba staży dla absolwentów, stypendiów, staży dla doktorantów i innych tego typu narzędzi	szt.	10 205

W roku 2010 wartość wskaźnika *udział uczących się w szkołach dla dorosłych w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym* wyniosła 1,8%, czyli o 0,2 pkt. % więcej niż w roku poprzednim. Odnotowano 31 tysięcy absolwentów szkół średnich, policealnych i wyższych, czyli o 0,4 tys. mniej niż w roku 2009. Odsetek uczniów w szkołach niepublicznych prowadzonych przez stowarzyszenia i inne organizacje wzrósł o 0,3 pkt. % w porównaniu z 2009 r. i wyniósł 3,0%. O 17 osób zmniejszyła się liczba studentów na 10 tysięcy mieszkańców i w roku 2010 jej wartość wyniosła 350 osób. Do szkół dowożonych było 40,8 tysięcy dzieci, czyli o blisko 4 tys. osób więcej niż w 2009 r.

Działania realizowane w 2010 roku

Cel operacyjny **Różnorodna i dostępna edukacja** osiągnąć był poprzez 5 działań, w których realizowano 8 projektów dotyczących całego województwa. Uczestniczyło w nich, poza samorządem województwa, 98 organizacji i 40,4 tys. osób. Przeszkolono 3,2 tys. nauczycieli i uruchomiono 23 nowe kierunki kształcenia. Wydatki poniesione na realizację celu wyniosły ponad 315,8 mln zł i zostały sfinansowane ze środków publicznych krajowych i zagranicznych.

1. W ramach **doskonalenia kwalifikacji kadry nauczycielskiej** Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, w ramach działania 9.4 *Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty* PO KL, zrealizował projekt pn. *Doskonalenie nauczycieli kształcenia zawodowego w województwie warmińsko-mazurskim*. Całkowita wartość projektu wyniosła 143,4 tys. zł, a brało w nim udział 46 nauczycieli z całego województwa.

2. **Funkcjonowanie modułu organizacji i zarządzania oświatą na UWM w Olsztynie** objęło 2 rodzaje studiów podyplomowych: *Zarządzanie i marketing w oświacie*, w których uczestniczyło łącznie 27 nauczycieli z całego województwa warmińsko-mazurskiego oraz *Organizacja pomocy społecznej*, w których uczestniczyło łącznie 21 nauczycieli z całego województwa. W obu przypadkach finansowanie pochodziło z wpłat

uczestników studiów podyplomowych (czesnego), które wyniosły łącznie kolejno 67,5 tys. zł na pierwsze studia i 75,6 tys. zł na drugie studia.

3. W ramach uczestnictwa kadry nauczycielskiej w szkoleniach, naradach i konferencjach, Kuratorium Oświaty w Olsztynie zorganizowało 12 szkoleń, narad i konferencji o łącznej wartości 54,1 tys. zł, które pochodziły ze środków własnych. Tematami ww. form doskonalenia były m. in.: *Przedszkole szansą każdego dziecka, Ewaluacja w nadzorze pedagogicznym, Kształcenie zawodowe z wykorzystaniem programów modułowych, Dziecko zdolne – jak je rozpoznać i jak z nim pracować?* W inicjatywach wzięło udział 1,2 tys. nauczycieli z całego województwa.

4. Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną w ramach RPO WiM realizowano poprzez 105 przedsięwzięć. 38 z nich dotyczyło wzrostu kwalifikacji zawodowych mieszkańców regionu (zidentyfikowane wydatki to 103,5 mln zł, w tym 85,6 mln zł to środki z RPO WiM, a 17,9 mln zł pochodziło z budżetów JST). W realizacji działania udział brały następujące uczelnie wyższe: UWM w Olsztynie, Olsztyńska Szkoła Wyższa im. J. Rusieckiego (OSW), TWP Oddział Regionalny w Olsztynie oraz Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna (EUH-E). 32 przedsięwzięcia dotyczyły budowy nowych oraz modernizacji i rozbudowy placówek i obiektów świadczących usługi z zakresu edukacji zawodowej oraz uczelni wyższych (zidentyfikowane wydatki to 103,3 mln zł, w tym 83,7 mln zł to środki z RPO WiM, 18,8 mln zł to środki z budżetów JST, a 0,7 mln zł pochodziło ze środków uczeni wyższych). W realizacji udział brały następujące uczelnie wyższe: OSW oraz EUH-E oraz UWM. 35 przedsięwzięć dotyczyło wyposażenia wszystkich typów szkół w sprzęt i pomoce naukowe optymalizujące procesy kształcenia (zidentyfikowane wydatki to 9,6 mln zł, w tym 8,1 mln zł to środki z RPO WiM, a 1,5 mln zł pochodziło z budżetów JST). W realizacji udział brała OSW. Ponadto w ramach PO RPW realizowano 9 przedsięwzięć dotyczących budowy nowych oraz modernizacji i rozbudowy placówek i obiektów świadczących usługi z zakresu edukacji zawodowej oraz uczelni wyższych (w UWM: *Udoskonalenie infrastruktury i wyposażenia laboratoryjnego nauk technicznych i informatycznych, Rozbudowa, modernizacja i wyposażenie zespołu laboratoriów edukacyjno-badawczych technologii, jakości i bezpieczeństwa zdrowotnego żywności, Wyposażenie w sprzęt aparaturowy Centrum Nutri-bio-chemicznego, Wyposażenie w sprzęt aparaturowy laboratoriów nauk technicznych na rzecz zwiększenia ogólnodostępnej ofert badawczej oraz Zakup aparatury naukowo-badawczej na potrzeby Centrum Innowacyjnych Technik Diagnostycznych i Terapeutycznych;* w PWSZ w Elblągu: *Rozbudowa i modernizacja infrastruktury dydaktycznej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu, służącej do kształcenia kadr nowoczesnej gospodarki, ze szczególnym*

nastawieniem na nowoczesne technologie informatyczne, w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie: Budowa i wyposażenie Policyjnego Centrum Dydaktyczno-Badawczego w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie dla wzmocnienia bezpieczeństwa kraju). W szkołach województwa uruchomiono 23 nowe kierunki kształcenia (w tym 10 powstałych w roku 2009), wśród których można wymienić: technik hotelarstwa, asystentka stomatologiczna, ślusarz, operator maszyn skrawających, ratownictwo medyczne, dietetyka, technik usług kosmetycznych, technik informatyk (grafik komputerowy + projektowanie stron www), profil gastronomiczno-hotelarski.

5. W ramach edukacji ekologicznej, Olsztyńskie Centrum Edukacji Ekologicznej zrealizowało 141 zadań, w tym m. in.: dofinansowanie zadań z zakresu edukacji ekologicznej realizowanych przez szkoły, dotyczących zagospodarowania terenu wokół placówki, realizacji kampanii *Rowerowa szkoła, czyli działania na rzecz środowiska mogą mieć dwa koła*, organizacji szkolnych konkursów o tematyce przyrodniczej oraz organizacji zajęć terenowych. Zadanie finansowane było ze środków WFOŚiGW w Olsztynie w kwocie 90,7 tys. zł. Wzięło w nim udział 19,1 tys. osób z Olsztyna, powiatu olsztyńskiego, szczycieńskiego, nidzickiego, działdowskiego i gołdapskiego. Elbląskie Centrum Edukacji Ekologicznej zrealizowało 153 zadania. Były one wsparte finansowo przez WFOŚiGW w kwocie 159,0 tys. zł. W inicjatywach wzięło udział około 20,0 tys. uczestników. Mazurskie Centrum Edukacji Ekologicznej w Giżycku w 2010 r. zrealizowało 12 konkursów (w tym olimpiadę ogólnokrajową), 6 akcji i kampanii ekologicznych, 8 zajęć terenowych/warsztatów, 3 konferencje/seminaria, wydrukowano 9 kompletów materiałów i wydawnictw oraz udzielono wsparcia finansowego dla 141 zadań z zakresu edukacji ekologicznej. Źródłem finansowania były środki WFOŚiGW w kwocie 325 tys. zł. Odbiorcy i uczestnicy zrealizowanych przedsięwzięć to około 25 tys. osób. Centrum zorganizowało także ogólnopolską konferencję poświęconą koordynacji działań WFOŚiGW związanych z usuwaniem skutków powodzi. Koszt konferencji wyniósł 32 tys. zł. Centrum Edukacji Ekologicznej w Elku zrealizowało około 18 przedsięwzięć, wśród których na szczególną uwagę zasługują: impreza kulinarno-turystyczna *Frutti di Lago – Kulinarne Skarby Jezior* (część projektu *Elk – kulinarna stolica Mazur*, dofinansowanego z EFRR w ramach RPO WiM), rozpoczęcie realizacji projektu partnerskiego Grundwiga *Ogród – miejsce uczenia się przez całe życie* we współpracy z 5 organizacjami z Austrii, Niemiec, Czech, Holandii i Hiszpanii (wspartego środkami KE w ramach programu *Uczenie się przez całe życie*) oraz nabory wniosków na realizację projektów edukacyjnych w ramach Małych Grantów Elckiego Stowarzyszenia Ekologicznego, z których skorzystało 37 szkół i przedszkoli z powiatu elckiego, oleckiego i gołdapskiego (dofinansowanie wyniosło blisko 30 tys. zł).

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2010
liczba projektów	szt.	8
liczba inicjatyw	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	4
liczba inwestycji	szt.	113
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	113
poniesione wydatki	zł	316 237 479,66
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza organizacją realizującą)	szt.	149
liczba osób uczestniczących (np. liczba osób, które korzystały z rezultatów)	os.	75 079
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz wzrostu kwalifikacji zawodowych mieszkańców regionu	szt.	5
liczba nowych organizacji	szt.	0
liczba nowych kierunków kształcenia w szkołach	szt.	23
liczba zlikwidowanych kierunków kształcenia w szkołach	szt.	0
liczba nauczycieli przeszkolonych w ośrodkach doskonalenia nauczycieli	os.	3 162

Cel 2.3. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
liczba organizacji	tys. szt.	1,2	1,4	2,6	2,6	2,8	3,0	3,2	3,4	3,7	3,6	3,9	4,1
frekwencja wyborcza ⁵¹	%	0,0	57,6	41,0	46,7	0,0	13,0	34,5	46,0	48,0	0,0	0,0	47,6
wartość 1% podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanego OPP	mln zł	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,9	1,4	2,0	7,0	9,5	9,2
liczba wolontariuszy podejmujących pracę w instytucjach i organizacjach ⁵²	tys. os.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	15,1	14,6	15,2	14,5

Każdego roku rośnie liczba organizacji pozarządowych (o około 200). Wg danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie na dzień 31 grudnia 2010 r. w regionie zarejestrowanych było 4,1 tys. stowarzyszeń i fundacji, a 254 organizacje w województwie posiadały status organizacji pożytku publicznego. Mechanizm 1% wciąż jest jednym ze źródeł wsparcia finansowego organizacji pozarządowych. Liczba podatników województwa warmińsko-mazurskiego, którzy zadeklarowali przekazanie 1% podatku OPP wynosiła 258 tys. osób. Przekazali oni łącznie 9,2 mln zł. Wzrastająca liczba organizacji pozarządowych jest jednym ze wskaźników rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Należy również podkreślić znaczny wzrost świadomości społecznej i wiedzy mieszkańców regionu dot. istnienia możliwości realnego, bezpośredniego wspierania działalności obywatelskiej. Samorząd województwa podejmuje działania mające na celu zwiększenie świadomości

⁵¹ Frekwencja wyborcza dotyczy udziału mieszkańców regionu w wyborach samorządowych.

⁵² Dane dotyczące liczby wolontariuszy opierają się na informacjach uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej, domów pomocy społecznej, domów dziecka oraz Banku Żywności w Olsztynie.

mieszkańców regionu nt. znaczenia deklarowania 1% podatku dla rozwoju organizacji pożytku publicznego działających w województwie. Powstała w tym celu kampania promocyjna 1%.

Działania realizowane w 2010 roku

Cel operacyjny **Rozwój społeczeństwa obywatelskiego** osiągnąć był poprzez 4 działania. W ich ramach realizowano 34 projekty na ponad 35,0 mln zł. W projektach uczestniczyło 2,0 tys. organizacji, 3,4 tys. osób i 0,4 tys. wolontariuszy. Działania objęły całe województwo i były finansowane ze środków publicznych krajowych i zagranicznych.

1. Realizacja zadań mających na celu wsparcie rozwoju sektora pozarządowego województwa warmińsko-mazurskiego opiera się głównie na pracy społecznej swoich członków. Działalność III sektora wymaga systematycznego wsparcia, poprzez poradnictwo prawne i finansowe oraz szkolenia z zakresu: zarządzania, opracowywania projektów i pozyskiwania środków. Szczególnym rodzajem wsparcia jest udostępnianie przez instytucje publiczne zasobów lokalowych i innych. Zadania te realizują organi-

zacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz samorząd województwa. W 2010 r. realizowano 11 projektów dotyczących wsparcia sektora pozarządowego. Część z nich (5) dotyczyło zadań w zakresie dofinansowania wkładu własnego do projektów finansowanych z funduszy zewnętrznych. Koszt działania wyniósł 426,4 tys. zł i został sfinansowany ze środków

samorządu województwa, środków centralnych oraz środków własnych inwestorów.

2. Wspieranie i promocja rozwoju wolontariatu realizowane było poprzez 5 projektów i 3 inicjatywy, z których 5 realizowanych było bezpośrednio przez organizacje pozarządowe przy wsparciu finansowym samorządu województwa, natomiast 3 projekty realizował samorząd województwa we współpracy z organizacjami pozarządowymi. W regionie aktywnie działały Regionalne Centra Wolontariatu w Elblągu, Olsztynie i Gołdapi. Wolontariat rozwijany był głównie poprzez następujące organizacje: Caritas, PCK oraz Bank Żywności w Olsztynie i Elblągu. Wydatki na powyższe działania wyniosły 118,2 tys. zł i zostały sfinansowane ze środków samorządu województwa, środków własnych organizacji pozarządowych oraz z Funduszu Inicjatyw Obywatelskich.

3. Finansowe wsparcie sektora pozarządowego przez samorządy lokalne poprzez zlecenie zadań publicznych obejmowało 15 następujących projektów na łączną kwotę 34,3 mln zł: sport (768 przedsięwzięć),

pomoc społeczna i usługi socjalne (112), kultura i sztuka (379), działania na rzecz osób niepełnosprawnych (93), przeciwdziałanie patologiom społecznym (190), edukacja i wychowanie (84), turystyka i wypoczynek (105), wsparcie III sektora (31), ochrona i promocja zdrowia (79), ratownictwo i ochrona ludności (27), promocja regionu (17), współpraca międzynarodowa (7), ekologia i ochrona środowiska (30), rozwój obszarów wiejskich (16), działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych (12). Powyższe dane uzyskano od 112 (ze 134) JST województwa.

4. Wsparcie organizacji pozarządowych poprzez działalność Regionalnych Ośrodków EFS objęło funkcjonowanie 3 takich ośrodków, prowadzonych przez 2 stowarzyszenia: Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych oraz Stowarzyszenie EGO *Kraina Bociana*. Swoją działalnością, w podziale na poszczególne powiaty, ośrodki te obejmują obszar całego województwa. Działalność ta dotyczy przede wszystkim: udzielania informacji, szkoleń kluczowych i specjalistycznych, działań animacyjnych oraz doradztwa kluczowego i specjalistycznego i w 2010 r. pochłonęła 171,6 tys. zł.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2010
liczba projektów	szt.	34
liczba inicjatyw	szt.	3
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	37
liczba inwestycji	szt.	0
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	0
poniesione wydatki	zł	35 017 224,47
liczba organizacji uczestniczących (poza organizacją realizującą)	szt.	1974
liczba osób uczestniczących (np. liczba osób, które korzystały z rezultatów)	os.	3 414
liczba osób przeszkolonych	os.	1 432
liczba nowych organizacji	szt.	0
liczba wolontariuszy biorących udział w projektach i/lub inicjatywach	os.	388

Cel 2.4. Wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności usług medycznych

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
liczba łóżek na 10 tys. mieszkańców	szt.	43,3	42,9	42,7	43,3	43,4	43,3	42,2	41,6	41,2	43,1	42,4	41,9
liczba lekarzy na 1000 mieszkańców	os.	1,5	1,5	1,4	1,6	1,7	1,5	1,5	1,6	1,6	1,6	1,7	1,7
wskaźnik umieralności niemowląt	‰	5,6	7,5	7,4	5,1	6,3	4,6	6,4	5,0	5,4	5,1	5,0	4,8
przeciętne trwanie życia – mężczyźni	lata	68,5	69,2	69,4	69,8	69,5	69,7	70,0	70,1	70,0	70,6	70,7	71,3
przeciętne trwanie życia – kobiety	lata	77,9	78,6	78,5	78,9	79,1	79,1	79,4	79,5	79,7	79,8	79,8	80,4

W 2010 r. wskaźnik liczby łóżek na 10 tys. mieszkańców uległ minimalnemu obniżeniu i wyniósł 41,9, w porównaniu do średniej krajowej był o 5,5 łóżek niższy. Nadal niepokojącym zjawiskiem jest brakująca liczba lekarzy – wskaźnik ich liczby na 1000 mieszkańców wyniósł 1,7, w stosunku do średniej w kraju był o 0,4 niższy. Pozytywnym zjawiskiem jest zmniejszanie się umieralności niemowląt – wskaźnik umieralności niemowląt na 1000 urodzeń żywych uległ zmniejszeniu i wyniósł 4,8‰, w stosunku do średniej w kraju był o 0,2 niższy. W województwie obserwuje się systematyczne wydłużanie przeciętnego trwania życia, zarówno mężczyzn, jak i kobiet. W 2010 r. mężczyźni żyli średnio 71,3 lat (o 0,8 roku krócej niż średnio w kraju), kobiety żyły 80,4 lat (o 0,2 roku krócej niż w kraju).

Działania realizowane w 2010 roku

Cel operacyjny **Wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności usług medycznych** osiągnąć był poprzez realizację 5 działań, 12 projektów (w tym 2 projektów inwestycyjnych obejmujących 40 inwestycji) oraz 1 inicjatywy, na które wydano łącznie 40,3 mln zł. W działaniach uczestniczyło 479 organizacji i 519,5 tys. osób, a przeszkolono 2,9 tys. osób. Większość działań realizowana była we wszystkich podregionach, głównie ze środków krajowych, tylko w działaniu *Podwyższenie standardu obiektów i wyposażenia medycznego zakładów opieki zdrowotnej* zaangażowane były środki zagraniczne.

1. Realizacja profilaktycznych programów zdrowotnych obejmowała 4 grupy projektów obejmujące 30 programów profilaktycznych na łączną kwotę 7,1 mln zł, w których uczestniczyło 336 organizacji, prawie 130 tys. osób oraz przeszkolono 41 osób. Samorząd województwa przekazał 48 tys. zł organizacjom pozarządowym oraz podległym szpitalom na realizację 16 programów profilaktycznych, w których uczestniczyło 13 organizacji, 5,8 tys. osób, a przeszkolono 41 osób. Urząd Miasta Olsztyna przekazał 108,1 tys. zł stowarzyszeniom, fundacjom oraz zakładom opieki zdrowotnej na realizację 7 programów profilaktycznych, w których uczestniczyło 8 organizacji i 3,5 tys. osób. Wojewoda Warmińsko-Mazurski zrealizował 1 program dotyczący zwalczania AIDS i zapobiegania zakażeniom HIV na kwotę 25 tys. zł, w ramach którego przeprowadzono akcję edukacyjno-informacyjną obejmującą 2 kampanie (*Wróć bez HIV* oraz *ryzyKOchania*), a także konkurs wiedzy o HIV/AIDS, w których uczestniczyło ok. 10 tys. studentów oraz 2 organizacje. Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia zrealizował 6 programów profilaktycznych na kwotę 6,9 mln zł, w których uczestniczyło 313 zakładów opieki zdrowotnej, a przebadano 110,7 tys. osób.

2. W ramach edukacyjnych programów zdrowotnych realizowano 3 projekty, na które składało się 51 programów edukacyjnych oraz 1 inicjatywę obejmującą 16 kampanii edukacyjnych na kwotę 358,6 tys. zł, w których łącznie uczestniczyło 77 organizacji, 94,9 tys. osób oraz przeszkolono 2,8 tys. osób. Samorząd województwa przekazał 124,9 tys. zł organizacjom pozarządowym i podległym szpitalom na realizację 35 programów edukacyjnych, w których uczestniczyło 20,2 tys. osób. Urząd Miasta Olsztyna przekazał 145,6 tys. zł stowarzyszeniom, fundacjom oraz zakładom opieki zdrowotnej na realizację 10 programów edukacyjnych, w których udział wzięło 2,5 tys. osób. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna (WSS-E) i 19 powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych oraz starostwa powiatowe współfinansowały realizację 6 programów edukacyjnych i 1 inicjatywy obejmującej 16 kampanii edukacyjnych, w których uczestniczyło 72,2 tys. osób, a przeszkolono 2,8 tys. osób. Adresatami działania byli uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych, studenci, nauczyciele, pedagodzy oraz pielęgniarki. Ogółem wydano 88,1 tys. zł.

3. W ramach organizowania imprez prozdrowotnych zrealizowano 2 grupy projektów obejmujące 22 imprezy prozdrowotne, w których uczestniczyło ponad 6 tys. osób. Łączny koszt wyniósł prawie 274 tys. zł. Samorząd województwa przekazał 236 tys. zł organizacjom pozarządowym, stowarzyszeniom i fundacjom na realizację 12 imprez prozdrowotnych takich jak: konkursy, spartakiady, zajęcia rekreacyjno-sportowe, festyny oraz zajęcia edukacyjne, w których udział wzięło 27 organizacji oraz 3,7 tys. osób. Urząd Miasta Olsztyna był organizatorem 10 imprez prozdrowotnych, takich jak: Międzynarodowy Dzień Walki z Rakiem – o czym kobieta współczesna wiedzieć powinna, Światowy Dzień Zdrowia – Dzień Dobrych Nawyków oraz Światowy Dzień Serca pod hasłem *Czy twoje serce potrzebuje pomocy*. Ogółem wydano prawie 38 tys. zł, a w imprezach uczestniczyło 2,3 tys. osób.

4. Profilaktyka Chorób Zakaźnych zrealizowana była przez 1 projekt obejmujący szczepienia obowiązkowe i nieobowiązkowe (zalecane). Szczepienia ochronne są najskuteczniejszą formą zapobiegania chorobom zakaźnym. WSS-E i stacje powiatowe zrealizowały szczepienia obowiązkowe i nieobowiązkowe. W ramach Obowiązkowego Programu Szczepień, w województwie szczepieniom poddało się około 214,7 osób – koszt wyniósł ok. 3,3 mln zł. Szczepieniom nieobowiązkowym poddało się 73,8 tys. osób, jednakże koszt tych szczepień trudno określić, ponieważ są opłacane ze środków prywatnych. W 2010 r. w przypadku większości chorób zakaźnych sytuacja epidemiologiczna naszego województwa systematycznie poprawia się. Nie zarejestrowano zachorowań na błonicę, dur brzuszny ani odrę.

Problemem jest nadal wysoki współczynnik zapadalności na boreliozę i odkleszczowe zapalenie mózgu.

5. Podwyższenie standardu obiektów i wyposażenia medycznego zakładów opieki zdrowotnej realizowane było przez 2 grupy projektów obejmujące 40 inwestycji, których całkowity koszt wyniósł 29,2 mln zł. W projektach uczestniczyło 19 zakładów opieki zdrowotnej. Samorząd województwa jako organ założycielski przekazał 7 podległym szpitalom łącznie 4,7 mln zł na realizację 21 inwestycji, w tym m.in.: na rozbudowę, modernizację i przebudowę pomieszczeń oraz zakup specjalistycznego sprzętu i aparatury medycznej. W ramach działania *Wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności medycznej i opiekuńczej*, poddziałania *Infrastruktura społeczna RPO WiM* zrealizowano 19 inwestycji na łączną kwotę 24,5 mln zł (w tym 12,5 mln zł dofinansowania ze środków unijnych). Projekty realizowano m.in. w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Olsztynie, Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Elblągu, Samodzielnym Publicznym Zespole Gruźlicy i Chorób Płuc w Olsztynie, Wojewódzkim Specjalistycznym Szpitalu Dziecięcym w Olsztynie oraz szpitalach powiatowych m.in. w Piszku, Biskupcu i Kętrzynie.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2010
liczba projektów	szt.	12
liczba inicjatyw	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	4
liczba inwestycji	szt.	40
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	21
poniesione wydatki	zł	40 280 777,00
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza organizacją realizującą)	szt.	476
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz przedsiębiorców	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz rozwoju turystyki	szt.	0
liczba osób uczestniczących (np. liczba osób, które korzystały z rezultatów)	os.	519 537
liczba osób przeszkolonych	os.	2 878
liczba nowych organizacji	szt.	0

Cel 2.5. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
liczba przestępstw	tys. szt.	47,0	49,4	60,5	58,6	56,0	53,5	50,2	48,9	44,9	39,4	38,8	37,6
wykrywalność przestępstw	%	49,8	53,1	64,7	68,7	86,4	66,4	70,5	72,9	75,5	73,6	71,6	71,6
liczba pożarów	tys. szt.	6,7	7,2	6,3	8,3	9,6	7,0	8,2	9,1	7,6	7,2	8,9	7,1
% wałów powodziowych wymagających modernizacji	%	32,4	33,2	38,8	39,5	29,5	31,2	29,8	30,8	34,8	41,3	51,1	61,2
liczba policjantów w regionie na 1000 mieszkańców	os.	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,5	2,4

W 2010 r. wyniki pracy Policji wskazywały, że stan bezpieczeństwa i porządku publicznego w województwie ulega systematycznej poprawie. Przez cały rok na Warmii i Mazurach stwierdzono 37,7 tys. przestępstw, tj. o 1,2 tys. mniej niż w 2009 r. Wykrywalność sprawców wszystkich przestępstw wyniosła 71,6%, a przestępstw o charakterze kryminalnym – 61,1%. Osiągnięty bardzo dobry wskaźnik wykrywalności na poziomie 71,6% jest wyższy o 3,3 pkt. % od poziomu krajowego. W ramach realizacji priorytetów lokalnych wzrosła skuteczność w zwalczaniu przestępczości korupcyjnej w województwie. Nastąpił także wzrost o 34 w stosunku do 2009 r. liczby ujawnionych przestępstw korupcyjnych – do 390 wszczęć, przy jednoczesnym wzroście ich wykrywalności do 97%. W porównaniu do 2009 r. na terenie województwa zmniejszyła się liczba wypadków ze skutkiem śmiertelnym. Realizowano działania profilaktyczno-edukacyjne z zakresu ruchu drogowego, ukierunkowane na poprawę bezpieczeństwa dzieci i młodzieży. Komendant Główny Policji podjął decyzję o wzmocnieniu stanu etatowego Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie dodatkową liczbą 151 etatów, które zasilili jednostki powiatowe w województwie. Jednak łącznie na Warmii i Mazurach służbę pełniło o 58 mniej funkcjonariuszy niż w 2009 r. W ramach realizacji polityki kadrowej awansowano na wyższe stopnie służbowe 11,4 tys. policjantów, a na wyższe stanowiska służbowe – 763 policjantów. Z puli Komendanta Wojewódzkiego Policji w Olsztynie przyznano 2,6 tys. wyróżnień, a odznaczonych zostało 204 funkcjonariuszy i pracowników Policji. Jednostki ochrony przeciwpożarowej województwa zarejestrowały 20,5 tys. zdarzeń (w 2009 r. – 21,8 tys.), w tym 7,9 tys. pożarów – co stanowi 38,5% ogólnej liczby zdarzeń. Nastąpił spadek ogólnej liczby zdarzeń o 1,2 tys., tj. o 5,7% w porównaniu do ilości z 2009 r. Zauważalny był także znaczny wzrost liczby miejscowych zagrożeń wywołanych siłami natury (opady atmosferyczne, przybory wód, silne wiatry). Na ogół wywołane jest to zmiennymi warunkami atmosferycznymi. Zdarzenia te możemy w pewnym stopniu przewidzieć na podstawie krótko- i długoterminowych prognoz pogody, ostrzegawczych komunikatów meteorologicznych oraz informacji napływających

z KCKRiOL⁵³. Zjawiskom meteorologicznym wywołującym powyższe zdarzenia nie da się zapobiec, w związku z czym jednostkom straży pożarnych pozostaje usuwanie ich skutków. Łączna długość wałów przeciwpowodziowych wymagających odbudowy i modernizacji wynosi 61,2%. Analizując rok 2008 i 2009 zauważyć możemy tendencje wzrostowe. Skutecznym rozwiązaniem może być dalsze pozyskiwanie dofinansowania z funduszy unijnych, o które ubiegają się Zarząd Melioracji w Olsztynie i w Elblągu.

z KCKRiOL⁵³. Zjawiskom meteorologicznym wywołującym powyższe zdarzenia nie da się zapobiec, w związku z czym jednostkom straży pożarnych pozostaje usuwanie ich skutków. Łączna długość wałów przeciwpowodziowych wymagających odbudowy i modernizacji wynosi 61,2%. Analizując rok 2008 i 2009 zauważyć możemy tendencje wzrostowe. Skutecznym rozwiązaniem może być dalsze pozyskiwanie dofinansowania z funduszy unijnych, o które ubiegają się Zarząd Melioracji w Olsztynie i w Elblągu.

Działania realizowane w 2010 roku

Cel operacyjny **Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego** osiągniany był poprzez realizację 4 działań, a w ich ramach 16 projektów, których koszt wyniósł 52,3 mln zł. W działaniach uczestniczyło 101 organizacji i 78,9 tys. osób. W ramach 7 inwestycji zmodernizowano 1,8 tys. km infrastruktury. Projekty realizowano w całym województwie, a finansowano je ze środków publicznych krajowych i zagranicznych.

1. Koordynacja służb zapewniających bezpieczeństwo mieszkańców województwa odbywała się poprzez współdziałanie straży pożarnej, policji, straży leśnej, służb weterynaryjnych i wodnego ochotniczego pogotowia ratunkowego. Łącznie w działaniach ratowniczych udział wzięło 76,1 tys. osób. Główny wysiłek działań dotyczył usuwania zagrożeń miejscowych i zdarzeń komunikacyjnych. W wymienionych działaniach jednostki poniosły koszty z własnych budżetów oraz ze środków unijnych w wysokości 2,5 mln zł. Rozpoczęto także realizację projektu na potrzeby funkcjonowania Systemu Powiadamiania Ratunkowego. Sieć teleinformatyczna (OST-112) umożliwi pracę wszystkich stanowisk kierowania policji, straży pożarnej oraz ratownictwa medycznego. Projekt wdrożony zostanie do 2012 r.

2. W ramach zapewniania bezpieczeństwa publicznego jako realizacja działań przeciwko zjawiskom patologii społecznych zrealizowano 6 projektów, w których uczestniczyło 2,8 tys. osób. Łączna kwota poniesionych wydatków to 273,7 tys. zł. Współorganizatorem był m.in. Urząd Miasta Olsztyna, który przeznaczył kwotę 92,3 tys. zł na realizację imprez promujących zdrowy oraz bezpieczny styl życia, a także imprez rekreacyjno-rozrywkowych, takich jak: *Zdrowe i Bezpieczne święta*, koncert *Ostro-Zdrowo-Rockowo*, czy też festyn rodzinny *Bezpieczny Olsztyn*. Samorząd województwa

⁵³ Krajowe Centrum Koordynacji Ratownictwa i Ochrony Ludności.

przeznaczył kwotę 169,4 tys. zł na organizację szkolenia i spotkań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, wobec osób starszych i niepełnosprawnych oraz na zwalczanie narkomanii.

3. Modernizacja i unowocześnianie sprawnego systemu hydrotechnicznego oraz infrastruktury komunikacyjnej zapewniających zabezpieczenie

przeciwpowodziowe polega na właściwym utrzymaniu urządzeń melioracji i osłon, m.in. poprzez konserwację, remonty, przebudowę oraz rozbudowę urządzeń wodnych i osłon przeciwpowodziowych. Ogółem zmodernizowano 1,8 tys. km długości rzek i kanałów poprzez przebudowę koryt oraz dokonano 1 przebudowy jazów. Środki na ten cel pochodziły z: budżetu Wojewody Warmińsko-Mazurskiego – 1,2 mln zł, z budżetu państwa oraz ze środków funduszy unijnych, a mianowicie PO IS oraz PROW – 11,5 mln zł.

4. W ramach inwestycji w zapewnienie bezpieczeństwa poprzez dostosowanie jednostek policji i straży pożarnej w sprzęt transportowy i specjalistyczny dokonano zakupów sprzętu specjalistycznego na użytek 27 jednostek Państwowej Straży Pożarnej i komend policji ze środków celowych projektów unijnych, (RPO WiM), środków samorządowych oraz środków własnych. Koszt realizacji całego działania wyniósł ponad 36,8 mln zł. Do jednostek PSP i KP trafiły m.in. samochody, pompy i motopompy, ubrania specjalistyczne, sprzęt łącznościowy i przeciwgazowy, łodzie, pontony, namioty i skokochrony, pilarki i przecinarki, hydraulika oraz poduszki pneumatyczne.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2010
liczba projektów	szt.	16
liczba inicjatyw	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	6
liczba inwestycji	szt.	7
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	2
poniesione wydatki	zł	52 344 077,92
liczba organizacji uczestniczących (poza organizacją realizującą)	szt.	101
liczba osób uczestniczących (np. liczba osób, które korzystały z rezultatów)	os.	78 916
długość infrastruktury	km	1 838

Cel 2.6. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu

Wskaźnik celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną na 10 tys. mieszkańców	os.	2148	2085	2105	2302	2408	2025	1946	1959	1810	1619	1626	1576

W 2010 r. liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wyniosła 1,6 tys. osób. Od 1999 r. wartość wskaźnika wykazywała zmienne tendencje: w latach 2001–2003 zwiększyła się o 14,4%, następnie do 2008 r. miała tendencję malejącą, a w roku 2009 znów nieznacznie wzrosła. W porównaniu z 2003 r. liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej (bez względu na rodzaj, formę i źródło finansowania) zmniejszyła się o 18,3 tys. (tj. o 22,8%), a liczba osób w tych rodzinach zmalała o 118,9 tys. (tj. o 52,8%). Istotny wpływ na wartość tego wskaźnika ma wdrażanie w regionie polityki aktywnej integracji społecznej oraz prowadzenie aktywnych form wsparcia skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także koniunktura gospodarcza – korzystna przez kilka lat, sprzyjała powstawaniu nowych miejsc pracy, natomiast jej pogorszenie spowodowało w 2009 r. wzrost stopy bezrobocia do 20,7% i utrzymywanie się wysokiego poziomu w roku 2010 (20,0%).

Działania realizowane w 2010 roku

Cel operacyjny **Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu** osiągnąć był poprzez 9 działań, w ramach których realizowano 12 projektów. Uczestniczyły w nich 254 organizacje, 14,0 tys. osób oraz 5,2 tys. wolontariuszy. Rezultatem działań było powołanie 331 nowych organizacji. Poniesiono wydatki w wysokości 51,6 mln zł, sfinansowane ze środków publicznych krajowych i zagranicznych oraz prywatnych. Działaniami objęto obszar całego województwa.

1. **Monitoring tworzenia i funkcjonowania rodzinnej opieki zastępczej** dotyczył rodzin zastępczych. Na system rodzinnej opieki zastępczej składają się rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka. Organizowaniem i finansowaniem rodzinnej opieki zastępczej zajmują się samorządy powiatowe. W 2010 r. powstało 325 rodzin zastępczych, w których przebywało 491 dzieci. Nowo powstałe rodziny stanowiły 13,4% z 2,4 tys. rodzin zastępczych funkcjonujących w województwie, a przebywało w nich 3,7 tys. dzieci. Koszt utworzenia i funkcjonowania nowych rodzin wyniósł 2,8 mln zł, w tym na szkolenia przygotowujące kandydatów na rodziców zastępczych oraz wspierające rodziny zastępcze w opiece nad dziećmi wydano 41,0 tys. zł. Na terenie województwa funkcjonowało również 10 rodzinnych domów dziecka, w których

przebywało 79 dzieci. W województwie powstał jeden nowy rodzinny dom dziecka.

2. Monitoring powstawania infrastruktury socjalnej w województwie objął wydatki z budżetów samorządów lokalnych oraz ze środków prywatnych, związane z rozwojem infrastruktury socjalnej w zakresie: przygotowania do uruchomienia nowych placówek (budowa, remonty/adaptacje budynków) oraz funkcjonowania nowych placówek. Utworzono 5 środowiskowych domów samopomocy oraz powstała 1 całodobowa placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego. Wydatki poniesione na realizację wszystkich projektów wyniosły 2,6 mln zł.⁵⁴

3. Realizacja zadań zleconych organizacjom pozarządowym przez samorząd województwa w ramach otwartego konkursu ofert w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu objęła 29 zadań na łączną kwotę 187,3 tys. zł, w tym 26 zadań z zakresu pomocy społecznej oraz 3 zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. Zadania realizowało 25 organizacji pozarządowych. Przedsięwzięcia te były kontynuacją działań w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej osób z grup szczególnego ryzyka. Organizacje pozarządowe dodatkowo czerpały środki finansowe z zasobów własnych, z budżetu wojewody oraz z funduszy europejskich. W projektach uczestniczyło 102,9 tys. osób, w tym 102,5 tys. osób z zakresu pomocy społecznej oraz 447 osób z zakresu przeciwdziałania narkomanii. Realizację zadań wspierało 5,2 tys. wolontariuszy.

4. W ramach rozwoju zakładów aktywności zawodowej (ZAZ) samorząd dofinansował koszty działalności obsługowo-rehabilitacyjnej wszystkich (4) zakładów aktywności zawodowej (ZAZ) działających na terenie województwa, tj. w: Giżycku, Elblągu, Kamionku Wielkim oraz Polskiego Związku Niewidomych ZAZ w Olsztynie, na łączną kwotę 2,5 mln zł. Na dofinansowanie złożyły się środki PFRON będące w dyspozycji samorządu województwa w wysokości 2,2 mln zł oraz środki z budżetu samorządu w kwocie 308,5 tys. zł (całkowita wartość realizacji przedmiotowego zadania to 6,2 mln zł). ZAZ na koniec 2010 r. zatrudniały 196 osób, w tym 139 osób niepełnosprawnych ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności oraz 57 osób obsługi. Dzięki dofinansowaniu, osoby niepełnosprawne zatrudnione w ZAZ, obok wykonywania pracy zarobkowej, uczestniczą w rehabilitacji społecznej, przygotowują się do życia w otwartym środowisku oraz uczą się pełnego, niezależnego i aktywnego życia na miarę ich indywidualnych możliwości. Zatrudnienie w ZAZ osób niepełnosprawnych nie tylko umożliwia rehabilitację zawodową i społeczną, ale również sprzyja integracji i zapobiega ich społecznemu wykluczeniu.

5. W ramach rozwoju infrastruktury dla osób niepełnosprawnych na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, samorząd województwa dofinansował, ze środków

PFRON, roboty budowlane w 7 obiektach służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Dofinansowanie w wysokości 1,7 mln zł stanowiło 24% całkowitych kosztów realizowanych inwestycji, które opiewały na kwotę 7,2 mln zł. Z przedłożonych sprawozdań dotyczących rehabilitacji, prowadzonej w ww. obiektach wynika, że korzystało z nich w 2010 r. ponad 900 osób niepełnosprawnych. Dzięki dofinansowaniu ww. inwestycji osoby niepełnosprawne dysponują nowymi możliwościami korzystania z rehabilitacji na swoim terenie, co sprzyja integracji i zapobiega ich wykluczeniu społecznemu. Z uwagi na niewystarczającą w województwie liczbę placówek służących rehabilitacji, niezbędna jest kontynuacja w latach następnych dofinansowania robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych ze środków PFRON, przekazanych samorządowi województwa. Realizacja tego zadania umożliwi szerszy dostęp mieszkańcom do usług rehabilitacyjnych w miejscu zamieszkania.

6. W ramach realizacji zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych samorząd województwa, ze środków PFRON, dofinansował 7 organizacji pozarządowych na kwotę 292,1 tys. zł (całkowita wartość realizowanych zadań wyniosła 334,9 tys. zł). W ramach realizacji ww. zadań prowadzono m.in. grupowe i indywidualne zajęcia, których celem było nabywanie, rozwijanie i podtrzymywanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych, rozwijanie umiejętności sprawnego komunikowania się z otoczeniem, usprawnianie i wspieranie funkcjonowania tych osób w różnych rolach społecznych i różnych środowiskach oraz zintegrowane działania na rzecz włączania osób niepełnosprawnych w rynek pracy. Udział w ww. projektach osób niepełnosprawnych umożliwił nabycie przez nie wiedzy i umiejętności oraz podniesienie kompetencji społecznych. Łącznie w projektach uczestniczyło 257 osób niepełnosprawnych. Podjęte działania umożliwiły szerszy udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i integrację ze środowiskiem, co może przyczynić się do poprawy jakości życia tych osób i członków ich rodzin. Podstawowym partnerem samorządu województwa w realizacji zadań na rzecz osób niepełnosprawnych są organizacje pozarządowe. Partnerstwo to daje możliwość efektywniejszego wykorzystania posiadanych zasobów na rzecz wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

7. Dofinansowanie i modernizacja obiektów prowadzących leczenie i rehabilitację osób uzależnionych i współuzależnionych w ramach realizacji wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych objęło wsparcie finansowe bieżącego działania placówek lecznictwa odwykowego, szczególnie w zakresie podniesienia standardów prowadzonej terapii i leczenia. Dzięki dofinansowaniu z budżetu województwa udało się zmodernizować i oddać do bieżącej eksploatacji urządzenie dźwigowe dla potrzeb pacjentów SP ZOZ we Fromborku. Szpital dysponuje 25 łóżkami na Oddziale Terapii Uzależnień od Alkoholu.

⁵⁴ Z informacji pozyskanych z Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie uzyskano dane na temat kosztów utworzenia i funkcjonowania placówek uruchomionych w 2010 roku – bez podziału na źródła finansowania.

8. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu poprzez ułatwienie dostępu do rynku pracy

realizowano poprzez projekty systemowe oraz konkursowe, współfinansowane z EFS, w ramach Priorytetu VII PO KL *Promocja integracji społecznej*. W projektach systemowych uczestniczyło 7,8 tys. osób, z czego 5,2 tys. osób objęto kontraktami socjalnymi, a udział zakończyło 7,0 tys. osób. W projektach konkursowych rozpoczęło udział 3,0 tys. osób. W Działaniu 7.2 *Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej* rozpoczęło udział w projektach 1,7 tys. osób, a zakończyło 1,3 tys. osób. Wsparcie otrzymała także 1 instytucja wspierająca ekonomię społeczną i 1 inicjatywa z tego zakresu. 212 osób otrzymało wsparcie w ramach instytucji ekonomii społecznej. W Działaniu 7.3 *Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji* rozpoczęło udział w projektach 1,3 tys. osób, a zakończyło 1,9 tys. osób⁵⁵.

9. Szkolenie kadr jednostek pomocy i integracji społecznej oraz specjalistyczne doradztwo dla Ośrodków Pomocy Społecznej (OPS) i Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie (PCPR), w ramach Projektu systemowego ROPS objęło 12 kompleksowych modułów szkoleniowych. Ogółem wzięło w nich udział 980 pracowników jednostek pomocy i integracji (831 kobiet i 149 mężczyzn), z czego w 2010 r. przystąpiło do udziału 510 pracowników (421 kobiet i 89 mężczyzn). Dodatkowo realizowano także specjalistyczne doradztwo dla Ośrodków Pomocy Społecznej oraz Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie z terenu Warmii i Mazur. W 2010 r. udzielono 1,9 tys. porad doradczych.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2010
liczba projektów	szt.	12
liczba inicjatyw	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	6
liczba inwestycji	szt.	7
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	7
poniesione wydatki	zł	51 610 717,09
liczba organizacji uczestniczących (poza organizacją realizującą)	szt.	254
liczba osób uczestniczących (np. liczba osób, które korzystały z rezultatów)	os.	14 020
liczba nowych organizacji	szt.	331
liczba wolontariuszy podejmujących pracę w instytucjach i organizacjach	os.	5 198

⁵⁵ Zgodnie z informacjami uzyskanymi od koordynatora Priorytetu 2, różnica pomiędzy liczbą osób, które rozpoczęły i liczbą osób, które zakończyły udział w projekcie wynika z zasad sprawozdawczości PO KL – w sprawozdaniu z realizacji działania 7.3 w 2010 r. wykazywana jest również liczba osób, które zakończyły udział w projekcie w 2009 r.

Cel 2.7. Wzrost dostępności mieszkań

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	szt.	285,1	295,2	297,3	312,0	315,4	317,7	320,5	323,7	327,6	332,1	335,4	338,6
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² na 1 mieszkańca	m ²	17,3	17,5	17,6	19,1	20,3	20,6	20,8	21,1	21,4	21,8	22,1	22,4
liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 mieszkańców	szt.	1,7	2,6	2,4	2,0	3,6	2,9	3,1	3,1	4,1	4,8	3,4	3,3

W 2010 r., w odniesieniu do stanu z 2009 r. niektóre wskaźniki celu nieznacznie wzrosły. Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców wzrosła średnio o 3 (10. lokata w kraju), a powierzchnia użytkowa w m² przypadająca na jednego mieszkańca wzrosła o 0,3 m² (ostatnia lokata wśród województw). Oba wskaźniki kształtowały się poniżej średnich krajowych (odpowiednio 346,6 i 24,7 m²). Liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 mieszkańców (3,3) nieznacznie spadła (o 0,1) w porównaniu do roku poprzedniego. Wskaźnik ten kształtował się na poziomie średniej krajowej. Biorąc pod uwagę okres ostatnich kilku lat, obserwuje się nieznaczny wzrost wskaźników celu operacyjnego, ale wciąż niskie ich wartości są rezultatem zbyt małej liczby podjętych działań dotyczących dostępności mieszkań w stosunku do zapotrzebowania na mieszkalnictwo.

Działania realizowane w 2010 roku

Cel operacyjny **Wzrost dostępności mieszkań** osiągnąć był poprzez realizację 5 działań. Realizowano 6 projektów, w tym 4 inwestycyjne: 2 projekty w ramach budownictwa społecznego i komunalnego, 1 projekt dotyczący realizacji infrastruktury technicznej pod budownictwo mieszkaniowe, 1 projekt dotyczący remontów, modernizacji i termomodernizacji mieszkań komunalnych oraz 1 projekt dotyczący opracowywania i uzgadniania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę mieszkaniową, jak również 1 projekt dotyczący kontynuacji rządowego Programu *Rodzina na swoim*. Na realizację działań na obszarze całego województwa poniesiono wydatki w wysokości 230,8 mln zł, które sfinansowano ze środków publicznych krajowych oraz środków prywatnych.

1. W ramach budowy mieszkań budownictwa społecznego TBS i komunalnego, w województwie oddano do użytkowania 4,8 tys. mieszkań (o 2% mniej niż w roku poprzednim), z czego 24 stanowiły mieszkania społeczno-czynszowe, a 155 mieszkania komunalne. Mieszkania społeczno-czynszowe i komunalne stanowiły 3,8% wszystkich mieszkań oddanych do użytku w województwie, podczas gdy w 2009 r. stanowiły one aż 8,7%. Najwięcej mieszkań komunalnych oddano w Barczewie (19) oraz w Ełku, Elblągu, Bartoszycach

i Szczytnie (po 18). W Lidzbarku Warmińskim oddano 14 mieszkań komunalnych, w Nidzicy 10, w Mikołajkach 5, a w Działdowie 2. Mieszkania komunalne oddano do użytkowania również na obszarach wiejskich: gm. Olsztynek (16), gm. Olecko (10) i gm. Mikołajki (7). Na budowę mieszkań komunalnych wydano 19,9 mln zł. Mieszkania komunalne są finansowane w całości ze środków gminnych. Tylko w Iławie oddano do użytkowania mieszkania społeczno-czynszowe (TBS) w liczbie 24. Na budowę mieszkań społeczno-czynszowych wydano 3,7 mln zł. Mieszkania społeczno-czynszowe są budowane przez towarzystwa budownictwa społecznego. Źródłem finansowania jest kredyt udzielany przez Krajowy Fundusz Mieszkaniowy, w wysokości do 70% planowanych kosztów przedsięwzięcia inwestycyjnego. Pozostałą część finansowania TBS pozyskuje sam, ze środków własnych, bądź też z innych źródeł.

2. W ramach opracowywania niezbędnych planów pod budownictwo mieszkaniowe uzgodniono 127 projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących zabudowy mieszkaniowej, co stanowiło 68% wszystkich uzgodnionych planów miejscowych (187), a więc o 13 projektów planów więcej niż w roku poprzednim. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są finansowane ze środków własnych gmin. Jednostką zajmującą się procedurą związaną z ich uzgadnianiem jest Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie. Koszty związane z tą działalnością poniesione przez Biuro szacuje się na około 150 tys. zł rocznie. Są to wydatki pochodzące z budżetu samorządu województwa.

3. W ramach realizacji infrastruktury na terenach przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe w badanym roku został zrealizowany 1 projekt, składający się z 3 inwestycji, sfinansowanych z budżetów gmin, polegających na budowie infrastruktury pod budownictwo mieszkaniowe w gminie Bartoszyce. Łączny koszt ww. inwestycji wyniósł około 1,5 mln zł. Gminy przekazały inwestorom 56,8 ha gruntów pod budownictwo mieszkaniowe, czyli o 5% mniej niż w roku poprzednim. Najwięcej gruntów przekazano pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne (37,6 ha), natomiast pod budownictwo wielorodzinne – tylko 19,2 ha. Ogółem zasób gruntów pod budownictwo mieszkaniowe wyniósł 2,1 tys. ha, w tym 437,5 ha gruntów uzbrojonych. Uzbrojenia wymaga jeszcze 1,6 tys. ha gruntów. Realizacja tak dużego zadania wiąże się ze współfinansowaniem środkami z różnych źródeł, zarówno zewnętrznych, jak i właścicieli gruntów.

4. Remonty substancji mieszkaniowej obejmowały konserwację i remonty lokali mieszkaniowych, na które przeznaczono 205,5 mln zł. 49% tej kwoty (101,5 mln zł) przeznaczono na remonty mieszkań będących

własnością spółdzielni mieszkaniowych, 40% (83,5 mln zł) wydano na remonty i konserwację mieszkań stanowiących własność wspólnot mieszkaniowych, tylko 8% (15,9 mln zł) wydano na mieszkania komunalne, a 1% (2,8 mln zł) na mieszkania zakładowe. Mniej niż 1% ww. kwoty przeznaczono na remonty i konserwację mieszkań będących własnościami: TBS, Skarbu Państwa oraz innych podmiotów. Dane statystyczne dotyczące remontów publikowane są w cyklicznym okresie dwuletnim (2007, 2009 i 2011). Opublikowane dane dotyczą jedynie poniesionych kosztów na remonty mieszkań wg struktury własnościowej.

5. Działania zwiększające dostępność i różnorodność form finansowania budownictwa mieszkaniowego polegały na kontynuacji rządowego Programu *Rodzina na swoim*. Program jest skierowany do singli, małżeństw oraz osób samotnie wychowujących dzieci, nieposiadających własnego mieszkania. Kredyt może być przeznaczony na zakup, bądź budowę domu lub lokalu mieszkalnego. Powierzchnia użytkowa kredytowanego lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego nie może przekraczać odpowiednio 50m², 75 m² i 140 m². O kredyt można było ubiegać się w 23 bankach uczestniczących w programie, na podstawie umowy zawartej z Bankiem Gospodarstwa Krajowego. Pomoc z budżetu państwa polega na udzielaniu dopłat do połowy odsetek w okresie pierwszych 8 lat spłacania kredytu, po spełnieniu warunków określonych w ustawie. Rozmiary realizowanego programu zależą od wielkości środków przeznaczonych na ten cel z budżetu państwa. Ze względu na brak informacji dotyczących kosztów i ilości udzielonych przez banki kredytów oraz z uwagi na wieloletnią ramę czasową, nie zostały podane dane liczbowe.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2010
liczba projektów	szt.	6
liczba inicjatyw	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	1
liczba inwestycji	szt.	189
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	0
poniesione wydatki	zł	230 765 700,00

Cel 2.8. Wzrost atrakcyjności bazy sportowo-rekreacyjnej

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
liczba pełnowymiarowych sal sportowych	szt.	187,0	192,0	209,0	210,0	244,0	250,0	263,0	270,0	283,0	289,0	295,0	314,0
liczba obiektów sportowych spełniających warunki do rozgrywania zawodów międzynarodowych	szt.	0	0	0	0	0	0	0	5	6	6	6	12
% gmin nieposiadających pełnowymiarowej sali gimnastycznej	%	b.d.	38,0	29,0	27,5	20,7	19,0	18,0	17,2	17,2	17,2	15,5	12,9
% wdrożenia wojewódzkiego programu budowy i modernizacji bazy sportowo-rekreacyjnej	%	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

W 2010 r. oddano do użytku 19 nowych sal sportowych, spośród których 3 powstały na terenie tych gmin, które dotychczas nie posiadały pełnowymiarowej sali sportowej, wskutek czego ilość gmin bez tego typu obiektów zmalała do 15. Liczba pełnowymiarowych sal sportowych wzrosła do 314. Z roku na rok powstaje coraz więcej obiektów sportowych, na których mogą odbywać się zawody międzynarodowe. Ilość obiektów sportowych spełniających warunki do rozgrywania zawodów międzynarodowych wzrosła do 12. Co roku opracowywany i wdrażany jest *Program Rozwoju Bazy Sportowej (PRBS)*, umożliwiający prowadzenie racjonalnej polityki finansowania budownictwa sportowego. Dzięki temu liczba pełnowymiarowych sal sportowych od 1999 r. wzrosła już o 125 obiektów. PRBS realizowano zgodnie z założeniami w 100%. Dzięki funduszom europejskim przekazywanym w ramach RPO WiM w trakcie realizacji znajduje się kilka obiektów sportowych, które zostaną zaliczone do wskaźnika obiektów spełniających warunki do rozgrywania zawodów międzynarodowych.

Działania realizowane w 2010 roku

Cel operacyjny **Wzrost atrakcyjności bazy sportowo-rekreacyjnej** był osiągany poprzez realizację 4 działań, a w ich ramach 44 projektów, z czego większość stanowiły projekty dotyczące wspierania działalności wykwalifikowanych organizatorów życia sportowo-rekreacyjnego. Działania objęły obszar całego województwa. Poniesiono wydatki w wysokości 164,6 mln zł. Wsparte zostały 104 inwestycje. Środki finansowe pochodziły z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej (FRKF), RPO WiM, budżetu województwa i budżetów inwestorów. Część zadań, zwłaszcza budowa dużych sal sportowych i centrów sportu i rekreacji, realizowana była w cyklu wieloletnim.

1. Program Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego ma charakter wieloletni i jest corocznie uchwalany przez Sejmik Województwa. Obejmuje on inwestycje wspierane finansowo środkami

z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej, przyznawanymi corocznie przez Ministerstwo Sportu i Turystyki i jest zestawieniem inwestycji mających na celu osiągnięcie modelowego, równomiernego rozłożenia obiektów sportowych na terenie całego województwa. Przy podziale środków preferowane są inwestycje na terenach o największych niedoborach infrastruktury sportowej. Oddano do użytku

15 sal sportowych w następujących gminach: Gmina Miejska Mrągowo, Nowe Miasto Lubawskie, Ostróda, Piecki, Stare Juchy (inwestycja wykazana w działaniu 2 ze względu na dofinansowanie z RPO), Morąg, Miejska Olsztyn, Biskupiec, Działdowo, Gronowo Elbląskie, Lubawa, Pisz, Płońnica, Rozogi – 2 obiekty sportowe. Poza tym oddano do użytku 4 hale sportowe: w Lidzbarku, Iławie, Nidzicy oraz Szczytnie. W ramach Programu były również realizowane budowy 4 stadionów sportowych, z czego 2 zostały ukończone (Gmina Miejska Lidzbark Warmiński oraz Gmina Miejska Elbląg). Zakończono inwestycję remontu boiska do piłki nożnej prowadzonej przez Gminę Iława. W ramach Programu rozpoczęto też budowę 5 sal sportowych. Dofinansowanie z FRKF wyniosło 5 mln zł.

2. Budowa oraz zagospodarowanie istniejących ośrodków oraz centrów sportu i rekreacji objęła 12 inwestycji realizowanych przy wsparciu RPO WiM w kwocie 33 mln zł. Poza tym w ramach PROW 10 inwestycji otrzymało wsparcie finansowe na kwotę 3,1 mln zł. W trzeciej edycji Programu *Moje Boisko Orlik 2012* wybudowano 49 kompleksów boisk za kwotę 54,6 mln zł, w tym samorząd województwa udzielił wsparcia w wysokości 10,7 mln zł. Pomoc finansową z PROW w wysokości 10,7 mln zł uzyskało 25 inwestycji, a pozostała część środków na budowę pochodziła z budżetu państwa i budżetów gmin. Realizowany był również pilotażowy Program *Biały Orlik*, obejmujący budowę składanych lodowisk sezonowych oraz lodowisk stałych. W ramach Programu powstały 2 lodowiska: w Gminie Gołdap oraz w Gminie Morąg. Łączny koszt obu inwestycji wyniósł 1,2 mln zł, wsparcie finansowe ze strony samorządu województwa wynosiło 300 tys. zł, natomiast ze strony budżetu państwa 600 tys. zł.

3. W ramach wspierania rozwoju działalności organizatorów życia sportowo-rekreacyjnego przeznaczono ponad 4 mln zł z budżetu województwa na działalność organizacji pozarządowych i stowarzyszeń na rzecz upowszechniania kultury fizycznej i sportu. Wsparcie finansowe uzyskało 26 podmiotów, m. in. Warmińsko-Mazurska Federacja Sportu, Akademicki Związek Sportowy, Warmińsko-Mazurska Federacja Osób Niepełnosprawnych oraz War-

mińsko-Mazurskie Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe. W ramach współorganizacji oraz promocji województwa samorząd wsparł organizację 14 imprez sportowych, m. in.: Finału Mistrzostw Polski w Piłce Ręcznej Plażowej w Starych Jabłonkach, *Swatch FIVB World Tour – Mazury Open 2010*, 67 Rajd Polski oraz XVI Mistrzostwa Polski Żeglarzy Niepełnosprawnych w Giżycku.

4. Modernizacja istniejącej bazy sportowej przy szkołach objęła 2 inwestycje: modernizację stadionu z zapleczem przy Zespole Szkół nr 1 w Ełku, której inwestorem był Powiat Ełcki – otrzymała ona wsparcie finansowe ze środków FRKF w wysokości 50 tys. zł, a całkowity koszt wyniósł 3,3 mln zł. Kolejny projekt to remont i przebudowa na gimnazjum budynku szkoleniowego nr 8 w Mrągowie, na realizację którego Gmina Miasto Mrągowo otrzymała 9,6 mln zł z RPO WiM, a całkowity koszt tej inwestycji to 13,9 mln zł.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2010
liczba projektów	szt.	44
liczba inicjatyw	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	44
liczba inwestycji	szt.	105
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	104
poniesione wydatki	zł	164 596 727,99
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz przedsiębiorców	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz rozwoju turystyki	szt.	21
długość infrastruktury	km	0
wielkość powierzchni (niezadaszonej)	m ²	234 844
wielkość powierzchni (zadaszonej)	m ²	30 592

Cel 2.9. Poprawa jakości iochrona środowiska

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
stan czystości powietrza (liczba stref z klasą czystości powietrza A)	szt.	0	0	0	0	0	21	21	21	9	9	9	0,0
udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w zainstalowanej mocy elektrycznej województwa	%	0,0	0,0	0,0	16,34	16,57	17,55	17,04	17,48	20,26	b.d.	46,38	bd*
% ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie	%	61,7	64,5	64,4	66,1	67,5	68,7	69,9	70,2	71,7	72,2	72,7	72,1
% gmin posiadających uchwalone plany gospodarki odpadami	%	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	40,4	64,0	86,8	90,4	0,0	31,5	39,7
% powierzchni chronionej województwa	%	53,1	53,6	53,6	53,6	46,1	46,2	46,2	46,3	46,3	46,3	46,5	46,6
lesistość województwa	%	29,3	29,5	29,6	29,7	29,8	29,9	30,0	30,2	30,2	30,3	30,4	30,6

W 2010 r. zmieniła się liczba stref, dla których dokonuje się oceny jakości powietrza z dziewięciu do 3 oraz zakres badanych substancji w powietrzu. Obecnie strefami są: Miasto Olsztyn, Miasto Elbląg oraz strefa warmińsko-mazurska, obejmująca pozostałą część województwa. Analiza danych

pozwała wnioskować, że jakość powietrza w województwie jest na ogół dobra (lokalnie mogą występować sytuacje niekorzystne dla zdrowia mieszkańców, np. w ciasnej zabudowie miejskiej, czy też w miejscach zwiększonej emisji spalin samochodowych), jednakże jakość powietrza została oceniona jako C⁵⁶ ze względu na zanieczyszczenie pyłem PM10 w 2 strefach (Miasto Elbląg i strefie warmińsko-mazurskiej) i ze względu na zanieczyszczenie benzo(a)pirenem w 3 strefach. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków stanowiła 72,1% ogółu ludności (w kraju 65,2%), w miastach odsetek ten wyniósł 97,6%, a na wsi 34,3%. Wskaźnik ten do 2009 r. stopniowo wzrastał, jako efekt prowadzonych inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej. Województwo charakteryzuje się dużą powierzchnią gruntów leśnych (761,4 tys. ha) i o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionej (1,1 mln ha). Wskaźnik lesistości wyniósł 30,6%, co uplasowało województwo na 6. pozycji w kraju. 46,6% powierzchni regionu to obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronione. Na 1 mieszkańca województwa przypadało 7,9 tys. m² powierzchni chronionej – najwięcej w Polsce (średnio w kraju 2,6 tys. m²). Wskaźniki te od szeregu lat utrzymują się na zbliżonym poziomie. Plany gospodarki odpadami podlegają aktualizacji co 4 lata. W 2010 r. 39,7% gmin posiadało zaktualizowane plany. GUS wciąż nie opublikował danych dotyczących udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w zainstalowanej mocy elektrycznej województwa.

Działania realizowane w 2010 roku

Cel operacyjny **Poprawa jakości iochrona środowiska** osiągniany był poprzez realizację 9 działań, a w ich ramach 9 projektów i 2 inicjatyw obejmujących całe województwo. Wykonano 378 inwestycji, a powstało 721 km infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i drogowej (dotyczącej głównie kanalizacji oczyszczania oraz uzdatniania wód). Poniesiono wydatki w wysokości 465,2 mln zł, sfinansowane ze środków publicznych krajowych i zagranicznych oraz środków prywatnych.

1. Porządkowanie gospodarki ściekowej, budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji z uwzględnieniem terenów wrażliwych, zwłaszcza zlewni jezior oraz obszarów wód podziemnych bez izolacji objęły 162 zadania, na które

⁵⁶ Oznaczenie klas przyjęto wg instrukcji GIOŚ:

A – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomu dopuszczalnego;
B – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziom dopuszczalny, lecz nie przekraczają poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji;
C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji.

poniesiono wydatki w wysokości 308,1 mln zł ze środków publicznych krajowych (głównie budżetów samorządów gminnych), unijnych (EFRR, FS, PROW) oraz prywatnych, co stanowiło 76,6% ogólnej kwoty nakładów na ochronę środowiska. Spośród nich 67,6% przeznaczono na sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki a 17,7% na sieć odprowadzającą wody opadowe. Efektem rzeczowym było oddanie 330,8 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki (w tym 228,7 km na wsi), 37,8 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej wody opadowe (w tym 36,3 km w miastach), 6 oczyszczalni ścieków o łącznej przepustowości 3,5 tys. m³/d. Najdłuższą sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki oddano do eksploatacji w Olsztynie (42,9 km) i w powiecie olsztyńskim (30,0 km). Podpisano również 18 umów o dofinansowanie ze środków RPO WiM oraz 4 umowy o dofinansowanie z PO IŚ inwestycji związanych z porządkowaniem gospodarki wodno-ściekowej, rozbudową i modernizacją infrastruktury wodno-ściekowej w Regionie Wielkich Jezior Mazurskich *Masterplan dla Wielkich Jezior Mazurskich* (gm. Mikołajki, Wydminy, Ruciane-Nida, Piecki, Pozezdrze, Gołdap) oraz budową ekologicznych mini przystani żeglarskich wraz z systemem odbioru i segregacji odpadów, mających na celu poprawę gospodarki wodno-ściekowej.

2. W ramach działania budowa i modernizacja sieci wodnych oraz stacji uzdatniania wody zrealizowano 1 projekt obejmujący 140 inwestycji, na które poniesiono wydatki w wysokości 105,6 mln zł ze środków publicznych krajowych (głównie budżety samorządów gminnych) oraz funduszy unijnych (PROW, EFRR i FS). Efektem rzeczowym inwestycji służących gospodarce wodnej było oddanie do użytku ujęć wody o wydajności 1,52 tys. m³/d (w tym 1,51 tys. m³/d na wsi), stacji uzdatniania wody o wydajności 28,6 tys. m³/d (w tym w miastach 25,8 tys. m³/d), sieci wodociągowej o długości 352,3 km (w tym 295,1 km na wsi). Wszystkie nowe ujęcia wybudowano na terenie podregionu olsztyńskiego (powiat olsztyński, bartoszycki i m. Olsztyn). Najdłuższą sieć wodociągową oddano do użytku w powiecie olsztyńskim (51,5 km) i giżyckim (49,6 km). Z nakładów służących gospodarce wodnej najwięcej (73,9%) wydano na ujęcia i doprowadzenia wody, a 14,6% wydano na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody. Ilość środków przeznaczonych na gospodarkę wodną wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o 25%, a na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody zmniejszyła się o 22,1%. Podpisano 1 umowę o dofinansowanie ze środków RPO WiM budowy i przebudowy stacji uzdatniania wody oraz sieci wodociągowej⁵⁷.

3. Zalesianie i zadrzewienia objęło 1 projekt dotyczący 63 inwestycji, na które poniesiono koszty w wysokości 17,7 mln zł ze środków krajowych i unijnych. Powierzchnia gruntów leśnych wynosiła 761,4 tys. ha ogółem, w tym powierzchnia lasów 740,8 tys. ha. Odnowienia i zalesienia wyniosły ogółem 4,4 tys. ha.

⁵⁷ Budowa i przebudowa stacji uzdatniania wody w Nidzicy ul. Wyborska, oczyszczalnia ścieków w Tatarach k. Nidzicy i sieci wodociągowej od stacji uzdatniania wody w Nidzicy ul. Wyborska do miejscowości Nibork Drugi.

4. W ramach preferowania technologii redukujących hałas, a także budowy obwodnic wokół terenów zurbanizowanych i ekranów dźwiękowych w strefach zabudowy Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad zrealizowała 2 projekty wpisujące się w działanie, tj.: budowę 4 obwodnic (Elku, Olecka, Gołdapi i Mrągowa), mających na celu zredukowanie poziomu hałasu poprzez budowę ekranów akustycznych, zieleni izolującej i stworzenie przepustów i przejść ekologicznych oraz budowę ekranów akustycznych w ramach modernizacji drogi krajowej nr 16 na 2 odcinkach – Barczewo-Kromerowo-Biskupiec oraz Biskupiec-Borki Wielkie. Koszty tych projektów zostały szczegółowo wykazane w ramach monitoringu priorytetu 3, celu operacyjnego 3.1 *Strategii*.

5. W ramach restytucji gatunków fauny i flory zrealizowano 2 projekty związane z restytucją 2 gatunków zwierząt (zająca i kuropatwy), mające na celu zahamowanie kurczenia się populacji i przywrócenie dawnej liczebności zagrożonych zwierząt.

6. W ramach zapewnienia warunków dla wędrowek zwierząt GDDKiA podczas modernizacji drogi krajowej nr 16 wykonała przejścia dla zwierząt średnich i dużych, ogrodzenia naprowadzające dla płazów oraz ogrodzenia dla zwierząt dużych. Koszt inwestycji to 27,3 mln zł, z czego zrefundowanych zostało 85% środków z POIŚ. Dokładna wartość dofinansowania będzie możliwa do określenia po złożeniu i zatwierdzeniu wszystkich wniosków o płatność.

7. W ramach racjonalnego użytkowania kopalni i rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych, wg GUS łączna powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji wynosiła 4,7 tys. ha (o 35 ha mniej niż w 2009 r. i o 154 ha mniej niż w 2008 r.), z czego 96,5% to grunty zdewastowane, a 3,5% zdegradowane. W ciągu roku zrekultywowano 179 ha (34 ha na cele rolnicze i 145 ha na cele leśne), tj. o 5,9% więcej niż w 2009 r. i o 8,5% więcej niż w 2008 r.

8. W ramach prawidłowego rolniczego użytkowania gleby (nawożenie, hamowanie procesów erozji) oraz zachęt do rozwoju rolnictwa ekologicznego zrealizowano 3 zadania edukacyjne związane z rolnictwem ekologicznym: wyjazd studyjny dla grupy rolników i przetwórców związanych z produkcją i przetwórstwem ekologicznym na Międzynarodowe Targi Żywności i Produktów Ekologicznych w Norymberdze, w tym organizację stoiska regionu, organizację przedsięwzięcia edukacyjnego Olimpiada wiedzy i umiejętności rolniczych oraz wyjazd studyjny na teren województwa zachodniopomorskiego w zakresie zagadnień rolnictwa ekologicznego z dziedziny produkcji i przetwórstwa mleka.

9. W ramach wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym energii geotermalnej realizowano 21 inwestycji na kwotę 6,3 mln zł. Były to przede wszystkim działania dotyczące modernizacji systemów grzewczych z zastosowaniem kolektorów słonecznych i wymianą tradycyjnych kotłów na opalane biomasą.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2010
liczba projektów	szt.	9
liczba inicjatyw	szt.	2
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	5
liczba inwestycji	szt.	378
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	19
poniesione wydatki	zł	465 233 922,24
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz wzrostu produkcji i wykorzystania energii odnawialnej	szt.	1
długość infrastruktury	km	721

Priorytet 3. Nowoczesne sieci**Cel 3.1. Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności****Wskaźniki celu operacyjnego**

wskaźnik	miara	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
km zbudowanych i zmodernizowanych linii kolejowych	km	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,0
km zbudowanych i zmodernizowanych dróg	km	274,6	256,9	347,1	509,2	336,7	746,9	1258,1	1228,6	1086,3	246,3	443,0	400,0
liczba publicznych punktów dostępu do Internetu (dotyczy tylko bibliotek publicznych)	szt.	12,0	26,0	28,0	80,0	124,0	151,0	174,0	180,0	233,0	240,0	250,0	310,0
liczba lotnisk obsługujących ruch pasażerski	szt.	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
km zbudowanych i zmodernizowanych szlaków wodnych	km	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

W 2010 r. na terenie województwa nie budowano żadnych linii kolejowych, zrewitalizowano natomiast 8-kilometrowy odcinek linii kolejowej nr 254 relacji Tropy-Braniewo, rozpoczęły się także prace przygotowawcze do modernizacji linii na odcinkach Olsztyn-Szczytno, Szymany-Szczytno i Warszawa-Gdynia. Zakupiono 5 dwuczłonowych autobusów szynowych. Nie wybudowano również nowych szlaków wodnych ani nie modernizowano już istniejących, realizowano jedynie prace związane z bieżącym ich utrzymaniem. Rozbudowano lub zmodernizowano drogi krajowe na długości około 200 km, drogi wojewódzkie na długości około 16,3 km oraz drogi lokalne na długości 182 km. Dzięki realizacji projektu pn. *Rozbudowa infrastruktury szerokopasmowego dostępu do Internetu i sieci PIAP-ów w województwie warmińsko-mazurskim*, finansowanego w ramach RPO WiM, liczba bibliotek z dostępem do Internetu zwiększyła się o 60 (do 310).

Działania realizowane w 2010 roku

Cel operacyjny **Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności** osiągnąć był poprzez 5 działań, w ramach których realizowano 15 projektów, 290 inwestycji i wykonano prace na długości 693 km infrastruktury drogowej i kolejowej. Poniesione zidentyfikowane wydatki wyniosły 1,3 mld zł. Działania objęły zasięgiem całe województwo i były finansowane ze środków publicznych krajowych i zagranicznych (unijnych) oraz środków prywatnych.

1. Rozbudowa dróg krajowych i ekspresowych leży w gestii GDDKiA. W ramach działania realizowano 40 inwestycji w ramach 4 projektów obejmujących roboty drogowe na prawie 192 km dróg krajowych. Duże zadania inwestycyjne objęły przebudowę i budowę dróg krajowych i obwodnic na odcinkach 128 km dróg o łącznej wartości około 0,9 mld zł (środki unijne w ramach PO IŚ oraz PO RPW wyniosły 554,0 mln zł, zaś wkład Krajowego Funduszu Drogowego to 352,3 mln zł). Ponadto

prowadzone były remonty nawierzchni na ok. 64 km dróg o wartości 75 mln zł pochodzących z KFD.

2. W ramach rozbudowy dróg wojewódzkich inwestycje kosztowały 31,8 mln zł, głównie ze środków unijnych, budżetu państwa, oraz samorządu województwa (w ramach RPO WiM) i objęły

przebudowę 16,3 km dróg i takiej samej liczby chodników, 8 zatok autobusowych i 14 obiektów inżynierskich. Ponadto 17,5 mln zł wydano na bieżące utrzymanie 240 km dróg obejmujące remonty cząstkowe (remont chodników, odnowa nawierzchni).

3. W ramach rozbudowy dróg lokalnych objętej Narodowym Programem Przebudowy Dróg Lokalnych 2008–2011 przebudowano i wyremontowano 115,5 km dróg powiatowych na łączną kwotę 137,5 mln zł (wkład własny powiatów wyniósł 54,9 mln zł, zaś kwota dotacji z budżetu państwa 28,2 mln zł). Budowa, przebudowa i remont dróg gminnych kosztowały 100,6 mln zł (wkład własny gmin wyniósł 42,1 mln zł, zaś kwota dotacji z budżetu państwa 28,2 mln zł.) i objęły 67,3 km dróg. Ponadto 3,2 mln zł środków Terenowego Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych oraz 7,2 mln z budżetów gmin wydano na budowę i modernizację 48 km dróg dojazdowych do gruntów rolnych.

4. W ramach rozwoju infrastruktury kolejowej w styczniu dostarczone zostały 2 z 3 dwuczłonowych autobusów szynowych sfinansowanych i zakupionych

z RPO WiM w 2009 r. (pierwszy pojazd dostarczony został jeszcze w 2009 r.). Pojazdy te obsługują linie kolejowe Olsztyn-Elbląg i Olsztyn-Ełk. W lutym został ogłoszony przetarg na leasing dodatkowych 3 dwuczłonowych autobusów szynowych, którego koszt poniesiony w 2010 r. szacowany jest na 10,6 mln zł. W maju dostarczono pierwszy pojazd, w sierpniu kolejny, a ostatni we wrześniu. Od 1 lipca wznowiono przewozy pasażerskie na linii kolejowej nr 219 odcinek Pisz-Ełk. Od 1 września wznowiono przewozy pasażerskie pomiędzy Elblągiem a Braniewem przez Młynary. Rozpoczęła się także rewitalizacja i modernizacja linii kolejowej nr 219 na odcinku Olsztyn-Szczytno oraz nr 35 na odcinku Szymany-Szczytno, tj. oddano *Studium wykonalności rewitalizacji i modernizacji linii kolejowej* oraz przygotowano dokumentację przetargową na kwotę 126,0 tys. zł. Rozpoczęcie realizacji inwestycji nastąpiło w 2011 r. Na terenie województwa rozpoczęły się również prace przygotowawcze do modernizacji linii kolejowej nr 009-E65 (Warszawa-Gdynia), która ma potrwać do 2014 r. oraz przywrócono 8 km linii kolejowej 254 relacji Tropy-Braniewo.

5. W ramach **rozwoju zintegrowanego transportu publicznego w ośrodkach miejskich (Olsztyn, Elbląg, Ełk)**, w Ełku prowadzono modernizację oraz budowę dróg osiedlowych za kwotę 17,5 mln zł na długości infrastruktury drogowej 6,16 km. W Elblągu przebudowywano i modernizowano odcinki torowe, budynki stacji i ul. Grota Roweckiego za kwotę 573,3 tys. zł. W Olsztynie zakupiono 21 używanych autobusów za kwotę 1,2 mln zł.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2010
liczba projektów	szt.	15
liczba inicjatyw	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	11
liczba inwestycji	szt.	290
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	228
poniesione wydatki	zł	1 310 772 017,01
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz przedsiębiorców	szt.	1
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz rozwoju turystyki	szt.	6
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza jednostką realizującą)	szt.	23
liczba przedsiębiorców objętych projektem i/lub inicjatywą	os.	0
długość infrastruktury	km	692,9

Cel 3.2. Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii

Wskaźniki celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
km zbudowanych i zmodernizowanych linii energetycznych	km	0,0	0,0	0,0	111,4	108,6	170,8	184,3	124,0	419,8	181,0	282,0	282,2
km zbudowanych i modernizowanych sieci gazowych	km	78,5	55,5	43,4	29,6	41,0	34,1	74,9	76,8	96,3	69,6	53,0	41,6

Długość przebudowanej i modernizowanej infrastruktury energetycznej w 2010 r. wyniosła 282,2 km, podobnie jak w roku poprzednim. Koszt przebudowy to 2,2 mln zł. Modernizacja sieci gazowej objęła 3,4 km przyłączy gazowych oraz 38,2 km gazociągów.

Działania realizowane w 2010 roku

Cel operacyjny **Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii** osiągany był poprzez 3 działania, w ramach których realizowano 5 projektów. Poniesione zidentyfikowane wydatki wyniosły prawie 4,7 mln zł i zostały sfinansowane ze środków publicznych krajowych i zagranicznych (unijnych) oraz środków prywatnych.

1. **Rozbudowa i modernizacja sieci energetycznych** objęła obszar całego województwa. Projekty sfinansowane zostały ze środków województwa, europejskich w ramach RPO WiM oraz środków firmy Energa S.A. Długość przebudowanej infrastruktury to 282,2 km. Projekty dotyczyły przebudowy napowietrznych sieci elektroenergetycznych relacji: Górowo Iławeckie-Lelkowo, Szczytno-Dźwierzuty, Olsztynek-Ostróda, Ostróda-Mostkowo oraz Mrągowo-Biskupiec, Lidzbark Warmiński-Dobre Miasto, Ostróda-Samin, Iława-PZ Przejazd, Iława-Lubawa, Szczytno-Pasym, Lidzbark Warmiński-Jeziorany, Olsztynek-Samin, Samin-Rybno i Iława-Babięty. Poniesione na te cele koszty to 2,2 mln zł.

2. **Rozbudowa i modernizacja sieci gazowej** objęła budowę i przebudowę gazociągów i przyłączy gazowych na łączną kwotę prawie 2,5 mln zł. Działanie finansowane było ze środków własnych podmiotów zewnętrznych, tj. Pomorskiej Spółki Gazownictwa Oddział Zakład Gazowniczy w Gdańsku i w Olsztynie oraz Mazowieckiej Spółki Gazownictwa Oddział Zakład Gazowniczy w Białymstoku. Łącznie wybudowano i zmodernizowano 3,4 km przyłączy gazowych oraz prawie 38,2 km gazociągów. Ponadto wybudowano i/lub zmodernizowano 3 stacje gazowe redukcyjno-pomiarowe.

3. **Wykorzystanie energii odnawialnej** można zaobserwować poprzez wzrost produkcji energii elektrycznej i cieplej ze źródeł odnawialnych w obiektach użyteczności publicznej, głównie w celu modernizacji systemów grzewczych i podgrzewania wody. Realizacja działania objęła wydatki finansowane w ramach RPO WiM, PO IŚ,

z budżetów JST oraz ze środków własnych w wysokości 106,5 tys. zł i objęła projekty wykorzystujące 3 rodzaje odnawialnych źródeł energii. Energia hydroelektryczna i geotermiczna wytwarzana była w przypadku 2 przedsięwzięć (w Brąswaldzie i Łąkorzu) m.in. poprzez instalację pomp ciepła. Energię słoneczną wykorzystano w 6 przedsięwzięciach (w Olsztynie, Ostródzie, Elblągu i Ełku oraz w gminach: Pasłęk i Lidzbark) dzięki montażowi kolektorów słonecznych. Biomasa stanowiła źródło energii w 4 przedsięwzięciach (w Ełku oraz w gminach: Kisielice, Biała Piska i Jeziorany), dzięki modernizacji kotłowni.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2010
liczba projektów	szt.	5
liczba inicjatyw	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	5
liczba inwestycji	szt.	52
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	16
poniesione wydatki	zł	4 739 204,58
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz produkcji i wykorzystania energii odnawialnej	szt.	3
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza jednostką realizującą)	szt.	2
długość infrastruktury	km	323,8

Cel 3.3. Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej

Wskaźnik celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
liczba projektów samorządu województwa z partnerami spoza regionu	szt.	4	4	7	18	27	23	30	40	127	72	77	12

Wskaźnik ilości projektów w 2010 r. był znacząco niższy niż w roku poprzednim. Różnica ta wynika jednak ze zmiany metodologii obliczeń. W latach poprzednich wykazywano oddzielnie wiele małych projektów i inicjatyw. W tym roku wiele drobnych wydarzeń zostało zregulowanych według poszczególnych obszarów działań, co jest bardziej zgodne z przyjętą metodologią monitoringu realizacji *Strategii*, opracowanej na potrzeby narzędzia SMS. Interpretacja dynamiki wskaźnika będzie możliwa dopiero w kolejnych latach.

Działania realizowane w 2010 roku

Cel operacyjny **Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej** osiągnąć był poprzez realizację 4 działań, w ramach których podjęto 13 projektów i 34 inicjatywy. 7 z nich było realizowanych na rzecz przedsiębiorców, a 17 na rzecz rozwoju turystyki. W działaniach uczestniczyło

1,6 tys. organizacji i 111,6 tys. osób. W rezultacie powstało 12 nowych organizacji. Wydatki poniesione na realizację działań wyniosły 9,5 mln zł i były finansowane ze środków publicznych krajowych i zagranicznych oraz środków prywatnych. Należy zaznaczyć, że 31% projektów realizowanych było z partnerami z regionu Morza Bałtyckiego, 23% z podmiotami z Obwodu Kaliningradzkiego, 8% z innymi regionami Polski, a ponad 38% z pozostałymi partnerami zagranicznymi. Świadczy to o wyraźnym ukierunkowaniu współpracy międzynarodowej województwa, w zgodzie z założeniami Strategii i priorytetami przyjętymi przez Sejmik.

1. Wskaźniki obrazujące współpracę z regionami bałtyckimi, podobnie jak w ubiegłym roku, nie odzwierciedlają rzeczywistej wagi tego kierunku współpracy. Wynika to z przewagi projektów miękkich, trudnych do kwantyfikacji, dotyczących przede wszystkim współpracy w zakresie kultury, oświaty, sportu i spraw społecznych. Budują one więzi między społecznościami, trudno jednak ich rozwój opisać językiem statystyki. Należy przy tym wspomnieć, że istnieją też znaczące projekty natury infrastrukturalnej i politycznej, jak choćby projekt *TransBaltic W kierunku zintegrowanego systemu transportu w regionie Morza Bałtyckiego*, czy też działania w ramach Euroregionu Bałtyk oraz współpraca z partnerami bałtyckimi na poziomie biur regionalnych w Brukseli. Wydatki poniesione na to działanie wyniosły 0,5 mln zł, finansowane zostały środkami unijnymi, Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz z budżetu województwa.

2. W ramach współpracy z pozostałymi regionami sąsiedzącymi z Warmią i Mazurami wyróżnia się ilość wspólnych projektów kulturalnych realizowanych w szczególności przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Olsztynie. Nie mniej znacząca jest też współpraca z polskimi regionami i liczne wspólne działania, jakie podejmuje Biuro Regionalne Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Brukseli, także w ramach Domu Polski Wschodniej. Z perspektywy roku można powiedzieć, że stworzenie takiej platformy współpracy przekłada się na znaczący wzrost wspólnych przedsięwzięć, szczególnie w partnerstwie ze wschodnimi województwami Polski. Wydatki na realizację tego działania wyniosły 0,5 mln zł i sfinansowane zostały środkami budżetu państwa oraz budżetu województwa.

3. W ramach współpracy z Obwodem Kaliningradzkim spektrum działań podejmowanych wspólnie z partnerami z Obwodu Kaliningradzkiego jak co roku jest szerokie. W 2010 r. były to jednak wyłącznie projekty miękkie, dotyczące kultury, sztuki, sportu, zdrowia i spraw społecznych. Trwały przygotowania do projektu infrastruktural-

nego dotyczącego odtworzenia wspólnej struktury urządzeń melioracyjnych na terenach przygranicznych (prowadzone przez Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Olsztynie), jednak procedury kwalifikacyjne nie zostały zakończone. Poniesione wydatki wyniosły ponad 0,5 mln zł, sfinansowanych zostały środkami budżetu województwa, NMF oraz budżetu państwa.

4. Najwięcej projektów i inicjatyw, pochłaniających największą część środków, realizowanych było w ramach **współpracy z innymi regionami partnerskimi**. Spektrum działań było bardzo szerokie, zarówno pod względem geograficznym, jak i tematycznym. Partnerami działań były nie tylko regiony, z którymi województwo utrzymuje oficjalną współpracę, ale także różnego rodzaju podmioty z innych krajów, które zostają partnerami instytucji samorządowych ze względu na cele realizowanych projektów. Trudno tu wymienić najbardziej znaczące działania, ponieważ ich ogromne zróżnicowanie nie pozwala na ich hierarchizację. Trzeba zatem wspomnieć choćby niektóre przedsięwzięcia najbardziej znaczące pod względem finansowym, jak np. projekt *Wymiana wzajemnych doświadczeń doradztwa rolniczego pomiędzy Polską i Ukrainą w zakresie rozwoju rolnictwa, w tym ekologii i odnawialnych źródeł energii*, realizowany przez Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, czy też Międzynarodowy Festiwal Teatralny DEMOLUDY organizowany przez Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie (oba o wartości ok. 0,5 mln zł) oraz prace w ramach sieci ENCORE (ok. 360 tys. zł), czy Cittaslow (ponad 700 tys. zł). Całkowite wydatki poniesione na realizację działania wyniosły prawie 7,8 mln zł i sfinansowane zostały z budżetu województwa oraz przez sponsorów.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2010
liczba projektów	szt.	13
liczba inicjatyw	szt.	34
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	41
liczba inwestycji	szt.	3
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	2
poniesione wydatki	zł	9 385 079,00
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz przedsiębiorców	szt.	7
liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz rozwoju turystyki	szt.	17
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza jednostką realizującą)	szt.	1 612
liczba nowych organizacji	szt.	12
liczba osób uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach	os.	111 603
liczba przedsiębiorców objętych projektem i/lub inicjatywą	os.	106

Cel 3.4. Monitoring środowiska

Wskaźnik celu operacyjnego

wskaźnik	miara	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
liczba badań monitoringowych z podziałem na komponenty	tys. szt.	2,8	3,1	2,8	5,3	7,5	8,7	16,5	20,5	27,1	20,0	20,4	21,4

Monitoring wszystkich komponentów środowiska oraz działań wpływających na stan środowiska naturalnego prowadzony był na bieżąco w ramach działalności wynikającej z przepisów prawa przez Wojewódzką Inspekcję Ochrony Środowiska, WSS-E, Stacje Chemiczno-Rolnicze oraz Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej. Podsumowanie analizy stanu środowiska w województwie ukazało się w *Raporcie o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2010 r.*, przygotowanym przez WIOŚ. W 2010 r. podpisano umowę z WIOŚ w Olsztynie na projekt związany z zakupem 3 samochodów terenowych ze specjalistycznym wyposażeniem, realizowany w ramach osi priorytetowej VI *Środowisko przyrodnicze* RPO WiM.

Działania realizowane w 2010 roku

Cel operacyjny **Monitoring środowiska** osiągnąć było poprzez realizację 1 działania, w ramach którego realizowano 2 projekty na kwotę 0,8 mln zł. Działania realizowano na terenie całego województwa, a finansowano je ze środków krajowych i zagranicznych.

1. W ramach **rozbudowy systemu monitoringu na wszystkie komponenty środowiska naturalnego i wszystkie uciążliwe obiekty i zjawiska**, w celu wzmocnienia funkcjonowania systemu monitoringu środowiska w województwie Warmińsko-Mazurski Inspektor Środowiska podejmuje od lat szereg działań. W 2010 r. w ramach projektu pn. *Usprawnienie funkcjonowania Warmińsko-Mazurskiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Olsztynie i utworzenia w Delegaturze w Giżycku centrum kształcenia kadr na potrzeby Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie badania jezior* zakupił samochód-laboratorium, aparaturę i sprzęt laboratoryjny oraz 4 komputery przenośne za kwotę 0,2 mln zł, sfinansowaną głównie z budżetu państwa, budżetu województwa oraz w ramach Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego. W wyniku realizacji projektu poprawi się stan i jakość informacji na temat warunków środowiskowych obszaru Wielkich Jezior Mazurskich (monitoring, inspekcje, badania i analiza jakości wody). Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie został ponadto wsparty przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska aparaturą usprawniającą badania monitoringowe powietrza, pól elektromagnetycznych i wód (3 chromatografy jonowe, 2 analizatory rtęci oraz 1 analizator TOC) na kwotę 0,6 mln zł.

Podsumowanie wskaźników działań

wskaźnik	miara	wartość 2010
liczba projektów	szt.	2
liczba inicjatyw	szt.	0
liczba projektów i/lub inicjatyw finansowo/ organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	0
liczba inwestycji	szt.	0
liczba inwestycji finansowo/organizacyjnie wspartych przez samorząd województwa	szt.	0
poniesione wydatki	zł	849 580,40
liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach (poza jednostką realizującą)	szt.	0

V. Komentarze jednostek monitorujących Strategię na temat jej realizacji w 2010 roku

1.1. Wzrost konkurencyjności firm

Na działania sprzyjające wzrostowi konkurencyjności firm w województwie wydatковано w 2010 r. o blisko 35 mln zł więcej niż w roku ubiegłym. Na wzrost ten wpłynęło uwzględnienie w zestawieniu wielu działań podejmowanych przez UWM polegających na stymulowaniu komercjalizacji badań naukowych oraz wsparciu działalności badawczo-rozwojowej na rzecz podniesienia innowacyjności gospodarki. Projekty te charakteryzują się wysoką kosztochłonnością. Ponadto rozpoczęła się dystrybucja środków przeznaczonych na dokapitalizowanie funduszy pożyczkowych i poręczeniowych w ramach RPO WiM. Największą ilość działań odnotowano w zakresie rozwoju innowacyjności gospodarki regionu. Podkreślenia wymaga przyjęcie zaktualizowanej *Regionalnej Strategii Innowacyjności* oraz Planu działań, które określiły kierunek dalszego postępowania w obszarze innowacyjności. Pojawiło się również coraz więcej inicjatyw skierowanych na rozwój współpracy między przedsiębiorstwami, instytucjami otoczenia biznesu i podmiotami sfery B+R, w tym również inicjatywy pro-klastrowe. Wdrażany był *Warmińsko-Mazurski Program Promocji Jakości*, funkcjonowała sieć Cittaslow i Dziedzictwa Kulinarne.

1.2. Wzrost liczby miejsc pracy

Szczególną rolę w osiągnięciu celu odegrały środki europejskie dystrybuowane w ramach programów operacyjnych, z których współfinansowano m.in. działania powiatowych urzędów pracy oraz działania prozatrudnieniowe prowadzone przez podmioty zewnętrzne. W 2010 r. największy nacisk położono na dofinansowanie staży i zachęcanie bezrobotnych do samozatrudnienia poprzez dotacje dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą.

1.3. Skuteczny system pozyskiwania inwestorów zewnętrznych

Aktywność związana z pozyskiwaniem inwestorów zewnętrznych skupiała się wokół Warmińsko-Mazurskiego Centrum Obsługi Inwestora oraz Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Samorząd województwa podejmował również wstępne działania w ramach projektu *Spójny system obsługi inwestora na Warmii i Mazurach – profesjonalne oddziaływanie promocji gospodarczej*. Niemniej jednak podmioty związane z obsługą inwestora w regionie skupiały się na realizacji zadań bieżących i uznanych za niezbędne, głównie z uwagi na brak możliwości dodatkowego finansowania. Pracownicy WMCOI współpracowali z innymi podmiotami na rzecz obsługi inwestora i promocji gospodarczej regionu.

1.4. Wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości

Działania realizowane w ramach celu koncentrowały się głównie na uczestnictwie w sieci *Dziedzictwa Kulinarnego Warmii, Mazur i Powiśla*, w tym w szczególności na wymianie wiedzy i doświadczeń pomiędzy uczestnikami sieci, jak również promocji na targach, wystawach, w tym na Międzynarodowych Targach Produkcji Ekologicznej *BioFach* w Norymberdze. Wspieranie producentów żywności wysokiej jakości i produktów regionalnych odbywało się w ramach projektów RPO WiM. Duży nacisk położony został również na wsparcie systemu edukacji zawodowej w branży hotelarsko-gastronomicznej, dzięki realizacji projektów dofinansowanych ze środków RPO WiM i PO KL.

1.5. Wzrost potencjału turystycznego

Główne działania skierowane były na intensywną promocję regionu ze szczególnym uwzględnieniem ważnych rocznic historycznych i wydarzeń turystycznych. Do najważniejszych elementów kampanii promocyjnej należała popularyzacja akcji *Mazury Cud Natury*, 600-lecia Bitwy pod Grunwaldem, 150-lecia Kanału Elbląskiego oraz uroczystego pochówku szczątków Mikołaja Kopernika. Na uwagę zasługuje sukces XL Międzynarodowego Festiwalu Jazzu Tradycyjnego – *Old Jazz Meeting – Złota Tarka* – Iława, który otrzymał Certyfikat na Najlepszy Produkt Turystyczny w 2010 r. przyznawany przez Polską Organizację Turystyczną.

1.6. Wzrost konkurencyjności usług dla starzejącego się społeczeństwa

Jednym z najważniejszych efektów realizowanego od 2009 r. programu *Pogodna i bezpieczna jesień życia na Warmii i Mazurach* jest to, że ośrodki pomocy społecznej pozytywnie oceniają poziom świadczonych usług opiekuńczych. Odnotowano pojedyncze przypadki powstania nowych placówek (w tym również niepublicznych) oferujących osobom starszym opiekę dzienną i całonocową. Najwięcej powstało środowiskowych domów samopomocy oraz klubów seniora. Wszystkie ośrodki pomocy społecznej udzielają seniorom pomocy finansowej i rzeczowej zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej. Powoli wzrasta liczba samorządów lokalnych, które zlecają realizację zadań publicznych na rzecz osób starszych organizacjom pozarządowym. Najwięcej programów i projektów służących aktywizacji osób starszych zrealizowano w ramach *Akademii III Wieku Warmii i Mazur* oraz przy wsparciu z funduszy zewnętrznych. Wzrosła liczba inicjatyw zgłaszanych do konkursu *Godni Naśladowania* w kategorii na najlepszą inicjatywę na rzecz osób

starszych. Świadczy to o wzroście aktywności organizacji trzeciego sektora w tym zakresie.

1.7. Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu

Na szczególną uwagę w zakresie realizacji celu zasługuje fakt kontynuacji w województwie działań zmierzających do utworzenia Regionalnego Systemu Usług zrzeszającego najbardziej dynamiczne i aktywne instytucje otoczenia biznesu i wspierającego podnoszenie jakości i dostępności ich usług. Podkreślenia wymaga również wielkość nakładów oraz stan zaawansowania prac nad budową trzech parków naukowo-technologicznych w największych miastach województwa, finansowanych ze środków EFRR w ramach PO RPW i RPO WiM.

1.8. Tworzenie społeczeństwa informacyjnego

Z roku na rok widoczny jest wzrost liczby działań doskonalących formy przepływu informacji podnoszące jakość oferowanych usług informatycznych. Instytucje coraz częściej umożliwiają obsługę klientów on-line. Dzięki Elektronicznej Skrzynce Podawczej mieszkańcy mogą przekazywać do urzędów informacje korzystając z powszechnie dostępnej sieci teleinformatycznej. Strony internetowe udostępniają oferty pracy w kraju i za granicą. Wśród form przepływu informacji podnoszących jakość usług informatycznych należy wyróżnić wprowadzenie elektronicznego dziennika lekcyjnego. Wiele działań realizowanych w 2010 r. pozwala wierzyć, że postępować będzie rozwój społeczeństwa informacyjnego i zmniejszać się będzie wykluczenie cyfrowe szczególnie niekorzystne dla mieszkańców.

1.9. Doskonalenie administracji

Proces doskonalenia administracji samorządowej w regionie z roku na rok zwiększa swoją skalę i zasięg. Zaobserwowano wzrost ilości projektów szkoleniowych na rzecz pracowników administracji realizowanych dzięki środkom zarezerwowanym w ramach PO KL. Niemniej jednak należy rozszerzyć zakres edukacji pro jakościowej skierowanej do samorządów lokalnych, w szczególności poprzez większy ich udział w *Warmińsko-Mazurskiej Nagrodzie Jakości* oraz w konkursie *Gmina Fair Play*. Dzięki realizacji projektów związanych z wytwarzaniem i promocją produktów regionalnych wzrosły możliwości oddziaływania samorządu województwa na samorządy lokalne w zakresie rozpoznawania pro jakościowych, nowoczesnych rozwiązań i koncepcji ukierunkowanych na doskonalenie zarządzania organizacjami, w tym organizacjami publicznymi.

2.1. Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy

Mimo poszerzania i urozmaicania oferty kształcenia w szkołach wyższych, brakuje systemu skupiającego się

na nauce umiejętności samodzielnego działania, przedsiębiorczości i adaptacji do zmieniających się warunków pracy dla absolwentów uczelni. W regionie, podobnie jak w kraju brakuje specjalistów oraz osób wszechstronnie wykształconych, które przyjąłby zmieniający się rynek pracy. Należy stwierdzić, że nadal nie ma bezpośredniego powiązania systemu edukacji z potrzebami rynku pracy, nie funkcjonuje bank informacji o potrzebach rynku pracy. Aby go utworzyć, należałoby podjąć ściślejszą współpracę z instytucjami zajmującymi się systematycznym diagnozowaniem predyspozycji zawodowych uczniów, przygotowaniem do mobilności zawodowej, rozwijaniem kontaktów z pracodawcami, urzędami pracy, OHP i innymi.

2.2. Różnorodna i dostępna edukacja

Bardzo pozytywne działania dokonywane są w sferze edukacji ekologicznej, informatycznej, a także szkolnictwa mniejszości narodowych i etnicznych oraz uczniów niepełnosprawnych. Główną instytucją realizującą te działania było Kuratorium Oświaty w Olsztynie, które współpracowało z organizacjami pozarządowymi. Niewątpliwie dużym plusem jest fakt, że przybywa nauczycieli, którzy chcą podnosić kwalifikacje, uczestnicząc w różnych formach doksztalania, m.in. poprzez udział w studiach podyplomowych oraz kursach i szkoleniach, organizowanych przez szkoły wyższe regionu. Minusem systemu edukacji jest dominacja profilu humanistycznego wśród nowotworzonych kierunków kształcenia.

2.3. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Samorządy regionu, w szerszym zakresie niż rok wcześniej, wspierały finansowo organizacje pozarządowe realizujące zadania publiczne. Rozwijają się ośrodki pomagające w profesjonalizacji organizacji, szczególnie w pozyskiwaniu środków, zarządzaniu oraz pozyskiwaniu informacji. Obok Regionalnych Ośrodków EFS funkcjonują Centra Organizacji Pozarządowych. Wciąż jednak trzeci sektor w województwie cechuje mały profesjonalizm, słaby potencjał kadrowy i finansowy. W sytuacji wysokiego bezrobocia sektor pozarządowy powinien być postrzegany jako miejsce pracy.

2.4. Wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności usług medycznych

Na wzrost przeciętnej długości życia mężczyzn i kobiet w dużym stopniu wpływa zwiększająca się liczba osób biorących udział w badaniach profilaktycznych. Dlatego konieczne jest konsekwentne wdrażanie działań profilaktycznych i diagnostycznych, co wymaga zwiększenia na nie środków finansowych. W 2010 r. sytuacja epidemiologiczna była stosunkowo dobra i względnie stabilna, zapadalność na większość chorób zakaźnych wykazywała tendencje spadkowe. Pozytywnym zjawiskiem było syste-

matyczne zmniejszanie się umieralności niemowląt. Niemniej jednak należy zintensyfikować działania w zakresie realizacji *Programu Optymalizacji Opieki Okołoporodowej* oraz poprawy opieki nad matką i dzieckiem, zwłaszcza na terenach wiejskich. W celu poprawy dostępności do świadczeń zdrowotnych oraz podniesienie ich standardu pożądane jest zwiększenie nakładów na zakup i wymianę aparatury i specjalistycznego sprzętu medycznego. Problemem województwa jest wciąż brakująca liczba lekarzy niektórych specjalności (tj.: geriatrów, okulistów, neurologów, kardiologów, onkologów i rehabilitantów⁵⁸).

2.5. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego

Stan bezpieczeństwa i porządku publicznego w województwie ulega systematycznej poprawie. Dzięki podniesieniu jakości realizowanych zadań wzrosła wykrywalność przestępstw pomimo zmniejszenia się liczby funkcjonariuszy. Dalsza współpraca samorządu z policją skierowana powinna być na pomoc w finansowaniu zadań dotyczących m.in. zakupu sprzętu, szkoleń oraz stwarzania bezpieczeństwa w miejscach publicznych, zamieszkania i na drogach. Spadek ilości pożarów w stosunku do 2009 r. nie odzwierciedla w pełni sytuacji straży pożarnej, której prawidłowe funkcjonowanie i sprawność działania uzależnione są w znacznej mierze od właściwego wyposażenia w sprzęt specjalistyczny i transportowy. Specyficzne warunki hydrologiczne, liczne rzeki, kanały, znaczna długość wałów przeciwpowodziowych i ilości budowli hydrotechnicznych powodują, iż szczególnie na terenie Żuław istnieje ciągle zagrożenie powodziowe (odbudowy i modernizacji wymaga tam 159,3 km wałów przeciwpowodziowych, tj. ponad 40% stanu ewidencyjnego, podczas gdy na wschód od Żuław modernizacji wymaga tylko 21%). Szansą na zmianę tej sytuacji jest zaangażowanie funduszy unijnych.

2.6. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu

W województwie stale rośnie liczba dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej, które na podstawie wyroków sądów rodzinnych umieszczane są w zastępczych formach opieki. W związku z tym należy rozwijać rodzinne formy opieki zastępczej, szczególnie rodzinne domy dziecka i zawodowe rodziny zastępcze, gdyż oferują one wyższą jakość usługi opiekuńczej (zbliżoną do rodziny naturalnej), niż całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze. Istotnym zadaniem pomocy i integracji społecznej jest także tworzenie i rozwijanie sieci placówek działających na rzecz osób starszych, zarówno wsparcia dziennego, jak i całodobowych, w tym: domów pomocy społecznej, rodzinnych domów pomocy, placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, prze-

wlekle chorym i w podeszłym wieku (prowadzonym w formie działalności gospodarczej zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej). Niezbędne jest kontynuowanie przez samorząd województwa modernizacji bazy lecznictwa odwykowego. Wymierne efekty rehabilitacji zawodowej w zakładach aktywności zawodowej pokazują, że odpowiada ona potrzebom osób niepełnosprawnych, stąd niezbędna jest jej kontynuacja. Niewystarczająca liczba placówek rehabilitacji wymusza również kontynuację dofinansowywania (ze środków PFRON przekazanych samorządowi województwa) robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Realizacja tego zadania umożliwi szerszy dostęp mieszkańców do usług rehabilitacyjnych w miejscu zamieszkania, zwłaszcza w powiatach charakteryzujących się dużym odsetkiem bezrobotnych osób niepełnosprawnych (olsztyński grodzki, elbląski grodzki, ostródzki, giżycki, ełcki i olsztyński ziemski). Pożądanym jest wzrost udziału organizacji pozarządowych w zaspokajaniu potrzeb osób niepełnosprawnych poprzez dalsze zlecanie im zadań publicznych, szczególnie z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej.

2.7. Wzrost dostępności mieszkań

Poprawa sytuacji mieszkaniowej w województwie zależy od wzrostu liczby mieszkań, w tym realizowanych w ramach budownictwa społecznego i socjalnego. Wiąże się to z koniecznością zwiększenia dofinansowywania przez samorządy gminne budownictwa komunalnego, społecznego i socjalnego (obecnie gminy przeznaczają większość środków na zadania współfinansowane z UE, które nie obejmują budowy mieszkań). Istotne jest finansowe wsparcie ludności najuboższej środkami z budżetu państwa w ramach programów rządowych funduszy celowych (obsługiwanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego), kontynuacja rządowego programu *Rodzina na swoim* (skierowanego głównie do małżeństw i osób samotnie wychowujących dzieci nieposiadających własnego mieszkania). Wzrost ilości gruntów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe uwarunkowany jest przystępowaniem do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (zamiast decyzji o warunkach zabudowy) oraz uzbrajaniem terenów (w tym w infrastrukturę techniczną). Wymaga to koordynacji działań na wielu płaszczyznach planowania przestrzennego w gminach, kontroli nad projektowaną zabudową mieszkaniową oraz jej lokalizacją. Istotne jest również prowadzenie monitoringu stanu technicznego starej zabudowy oraz podjęcie działań ratowniczych starej tkanki mieszkaniowej i likwidacji zaległości remontowych.

2.8. Wzrost atrakcyjności bazy sportowo-rekreacyjnej

Przyszłe działania powinny być skierowane na budowę sal sportowych, szczególnie w tych gminach,

⁵⁸ Dane pochodzą z informacji na temat ilości pacjentów w poradniach specjalistycznych w regionie, którymi dysponuje NFZ.

które nie posiadają pełnowymiarowych sal sportowych. W każdym powiecie powinien powstać stadion piłkarsko-lekkoatletyczny (spełniający warunki do rozgrywania zawodów piłkarskich oraz lekkoatletycznych). Budowa nowych hal, boisk, czy modernizacja istniejącej bazy sportowej ma duży wpływ na rozwijanie zainteresowań sportowo-rekreacyjnych mieszkańców województwa oraz na zwiększenie atrakcyjności regionu.

2.9. Poprawa jakości iochrona środowiska

W województwie należy dążyć do rozwiązania problemów gospodarki ściekowej na terenach rozproszonej zabudowy oraz użytkowanych turystycznie. Istotnym zagadnieniem jest wdrażanie proekologicznych i ekonomicznie efektywnych metod zagospodarowania odpadów komunalnych i niebezpiecznych. Istotne jest dążenie do usunięcia azbestu (konieczne jest m.in. dokonanie inwentaryzacji wyrobów azbestowych). Ponieważ blisko połowa województwa to obszary prawnie chronione ze względu na walory przyrodnicze, nieodzowne jest kompleksowe podejście do ochrony przyrody, m.in. poprzez edukację mieszkańców, zapewnienie źródeł finansowania proekologicznych przedsięwzięć na obszarach cennych przyrodniczo oraz wypracowanie koncepcji ochrony krajobrazu.

3.1. Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności

Województwo stało się ważnym obszarem w europejskich powiązaniach komunikacyjnych, m.in. ze względu na położenie w regionie Bałtyku oraz granicę z Obwodem Kaliningradzkim. Podstawowa sieć dróg tworzy prawidłowy układ komunikacyjny, który mógłby zapewnić połączenia o znaczeniu krajowym i tranzytowym, gdyby stan techniczny i parametry odpowiadały rosnącemu natężeniu ruchu. Najpoważniejszym problemem jest duża liczba obiektów nienormalnych w ciągu dróg, brak obwodnic i niezadowolający stan sieci drogowej, a co za tym idzie utrudniony transport towarów i osób. Stan techniczny infrastruktury komunikacyjnej nie tylko wpływa na bezpieczeństwo podróżowania i dostępność regionu dla turystów, lecz również determinuje zachowania przedsiębiorców. Na szczególną uwagę zasługują odcinki strategiczne dla rozwoju regionu, tj. nr 16, 51 i E7.

3.2. Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii

Prace budowlane i modernizacyjne prowadzone są co roku w podobnym zakresie rzeczowym. Infrastruktura sieci energetycznych i gazowych stale się rozwija. Jednakże w 2010 r. wzrosło zużycie energii elektrycznej oraz zużycie gazu z sieci. Podejmowane działania mające na celu dopasowanie przesyłu energii do potrzeb mieszkańców, poprzez rozbudowywanie oraz

modernizację infrastruktury gazowej i energetycznej wciąż nie są jednak wystarczające, co jest szczególnie widoczne w podregionie ełckim. Prace modernizacyjne i budowlane powinny z roku na rok być prowadzone w szerszym zakresie, by stopniowo dostosować sieci nośników energii do wymogów unijnych oraz sprostać wzrastającemu zapotrzebowaniu na energię i gaz.

3.3. Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej

W 2010 r. w porównaniu do roku poprzedniego znacząco zmienił się podział środków na poszczególne działania. Z zebranych danych wynika, że ponad 80% funduszy przeznaczono na współpracę z regionami partnerskimi, które nie graniczą z Warmią i Mazurami, natomiast na współpracę z pozostałymi partnerami wydatki były podobne – stanowiły około 6% ogółu. Oznacza to znaczący spadek procentowy finansowania działań wspólnych z Obwodem Kaliningradzkim i regionami bałtyckimi, a duży wzrost procentowy funduszy na działania realizowane z pozostałymi partnerami. Można to wiązać ze startem kilku dużych projektów/programów realizowanych w ramach współpracy z regionami partnerskimi, które nie graniczą z Warmią i Mazurami, przy jednocześnie mniejszej ilości dużych imprez współorganizowanych z Obwodem Kaliningradzkim, co wiąże się z pewną cyklicznością ich organizowania. W liczbach bezwzględnych jednak okazuje się, że środki na współpracę z partnerami bałtyckimi spadły tylko o kilkanaście procent, działania wspólne z innymi regionami polskimi pochłonęły cztery razy więcej środków niż w 2009 r., na współpracę z Obwodem Kaliningradzkim wydano zaledwie 40% ubiegłorocznej sumy, natomiast z pozostałymi partnerami (m.in. z Departamentem Cotes d'Armor we Francji, Obwodem Rowieńskim na Ukrainie, niemieckim Instytutem Goethego) – dwukrotnie więcej.

3.4. Monitoring środowiska

Poprawnie działający monitoring środowiska wymaga ciągłego doposażenia instytucji monitorujących stan środowiska w profesjonalny sprzęt oraz inwestowania w podnoszenie kwalifikacji zatrudnionych w nich osób. Sprawny monitoring wpływa na trafność podejmowanych decyzji, dając możliwość przeciwdziałania negatywnym skutkom dla środowiska (w tym na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć). Ogólno dostępna baza danych o środowisku, zawierająca informacje pochodzące ze wszystkich instytucji monitorujących, dane dotyczące cennych przyrodniczo obszarów chronionych oraz obowiązujące akty prawne dotyczące województwa pozwoliłaby na upowszechnienie wiedzy o stanie środowiska i odpowiednie planowanie.

VI. Wnioski z realizacji Strategii

1. Sytuacja województwa oceniana przez pryzmat głównych wskaźników makroekonomicznych wydaje się być relatywnie stabilna, ponieważ regionalna gospodarka nie odczuła w znaczącym stopniu negatywnego wpływu globalnych zjawisk kryzysowych. W 2009 r., pomimo niższego niż w roku poprzednim przyrostu PKB (zarówno w ujęciu nominalnym jak i realnym), województwo rozwijało się relatywnie szybciej niż kraj (przyrost PKB realnego był wyższy niż w kraju, natomiast przyrosty PKB nominalnego były jednakowe). Należy jednak mieć na uwadze niewielki rozmiar regionalnej gospodarki, wynoszący wciąż zaledwie 2,76% wolumenu krajowego⁵⁹, a więc i mniejsze zaangażowanie regionu w krajowy i europejski system powiązań gospodarczych. Pomimo pozytywnego zjawiska, które miało miejsce w 2009 r., nie należy zapominać o tym, że w latach 2004–2008 zarówno przyrost realnego, jak i nominalnego PKB w województwie był zdecydowanie niższy niż średnio w kraju, a zatem od 2004 r. gospodarka województwa wykazuje dywergencję⁶⁰ względem kraju i pozytywna zmiana, która miała miejsce w 2009 r., nie zniwelowała różnic rozwojowych między województwem warmińsko-mazurskim, a średnimi wartościami dla całego kraju.
2. Analizując wartości wskaźnika PKB per capita (w PPS) w województwie w odniesieniu do średniej tego wskaźnika dla krajów UE, zauważyć można, że w latach 2004–2009 województwo zbliżało się stopniowo do średniej europejskiej (w 2004 r. PKB per capita województwa stanowiło 39% średniej UE, podczas gdy w 2009 r. już 45% - następuje więc konwergencja województwa z regionami UE)⁶¹. Ten pozytywny proces jest efektem przede wszystkim wykorzystania w województwie funduszy europejskich w ramach polityki spójności⁶². Uruchomiony w 2004 r. (w momencie wejścia Polski w struktury Wspólnot Europejskich) strumień środków finansowych z UE przeznaczony na podniesienie konkurencyjności Warmii i Mazur oraz jej spójności z regionami europejskimi przynosi zamierzone efekty. *Piąty raport na temat spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej* wykazuje, że za sprawą polityki spójności powstały nowe miejsca pracy, wzmocniono kapitał ludzki, rozwinięto infrastrukturę i poprawiono stan ochrony środowiska, w szczególności w regionach mniej rozwiniętych. Nie ulega wątpliwości, że bez tej polityki dysproporcje rozwojowe między regionami UE byłyby większe⁶³.
3. Przełamanie negatywnego trendu pogłębiania się dysproporcji rozwojowych województwa względem średniej krajowej nie jest możliwe m.in. z powodu stosunkowo niskiego poziomu inwestycji regionalnych w relacji do PKB (w województwie 15,8% w 2009 r., podczas gdy średnio w kraju wartość tego wskaźnika wyniosła 16,3%). Po wzroście wartości wskaźnika nakładów inwestycyjnych w relacji do PKB zarówno w kraju jak i w województwie w latach 2005-2008 (będących prawdopodobnie rezultatem zwiększonych transferów z funduszy strukturalnych UE), w 2009 r. nastąpił jego spadek, co może być oznaką kryzysu gospodarczego. W 2010 r. zanotowano ponowny wzrost wartości nakładów inwestycyjnych wyrażonych w wartościach bezwzględnych w regionie, podczas gdy w kraju zanotowano niewielki spadek. Ponadto, warmińsko-mazurskie jest wciąż mało atrakcyjne dla bezpośrednich inwestycji zagranicznych, których napływ pomaga przyspieszyć wzrost gospodarczy – w 2010 r. po raz kolejny zmalała w województwie liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców (do 2,1 podm. z 2,2 podm. w 2009 r.), podczas gdy w kraju nastąpił wzrost tego wskaźnika (do 6 szt. z 5,8 szt. w 2009 r.), przez co wzrósł dystans do wartości krajowej. W przyszłości konieczna jest większa koncentracja środków na działaniach centrów obsługi inwestora oraz większe zaangażowania samorządów lokalnych w promocję gospodarczą. Zdecydowanie słaba dostępność transportowa regionu zniechęca potencjalnych inwestorów zewnętrznych do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Warmii i Mazur. W związku z tym należy zastanowić się czy kolejne działania promocyjne skierowane do potencjalnych inwestorów powinny wykraczać poza dotychczasowe, standardowe ramy tej działalności, czy nie należy podejść w sposób bardziej nowatorski i kreatywny do obsługi inwestorów – tak, aby zrekomensować potencjalnemu inwestorowi m.in. braki wynikające z mniejszej niż w innych regionach dostępności transportowej. Kolejnym krokiem może być także identyfikacja potencjalnych branż gospodarki czy rodzajów działalności gospodarczej, które rozwijając swoją działalność na terenie Warmii i Mazur mogłyby otrzymać więcej korzyści niż w innych regionach i odpowiednio dopasować ofertę inwestycyjną dla tych podmiotów.
4. Cechą charakterystyczną warmińsko-mazurskiego rynku pracy jest duża różnica między stopą bezrobocia rejestrowanego oraz uzyskiwaną z danych BAEL. W 2010 r. zanotowano wzrost stopy wg BAEL (do 9,7% z 7,5% rok wcześniej) oraz niewielki spadek bezrobocia rejestrowanego (do 20,0% z 20,7%, przy wzroście w kraju z 12,1% do 12,4%). Różnica pomiędzy stopą

⁵⁹ Jest to udział w PKB kraju.

⁶⁰ Zwiększanie się różnic.

⁶¹ Szczegółowe dane na temat kształtowania się PKB w regionie, kraju i UE znajdują się w rozdziale III raportu.

⁶² Od 2007 roku członkami UE zostały Rumunia i Bułgaria (o słabszej gospodarce niż pozostałe kraje Wspólnoty Europejskiej) co spowodowało obniżenie średniego PKB per capita dla UE i przełożyło się także na wzrost udziału PKB per capita Polski w PKB per capita UE.

⁶³ *Inwestowanie w przyszłość Europy. Piąty raport na temat spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej*, Komisja Europejska, listopad 2010, s. XXIII

bezrobocia rejestrowanego i BAEL sugeruje zarówno dużą skalę nierejestrowanej działalności gospodarczej, jak też stosunkowo duży udział osób zniechęconych do poszukiwania pracy (faktycznie biernych zawodowo), którzy w oficjalnych rejestrach figurują jako bezrobotni.⁶⁴ Określenie stopnia, w jakim za różnicę między bezrobociem wg BAEL i rejestrowanym odpowiedzialny jest rozmiar szarej strefy, a w jakim wykluczenie społeczne wymaga szczegółowych badań i analiz.

5. Jednocześnie, regionalna stopa bezrobocia ulega znacznie większym wahaniom sezonowym w związku z ilością miejsc pracy w turystyce i rolnictwie. Raport OECD wskazuje, że sekcje PKD określone jako hotele i restauracje, a także handel i naprawy charakteryzują się wyższymi przepływami na rynku pracy, co wynika w pewnej mierze z popularności umów tymczasowych w tych sektorach. Wobec tego wahania odsetka zatrudnionych na czas określony są efektem dostosowywania się przedsiębiorców do sezonowych wahań popytu na ich usługi – fluktuacje te są w warmińsko-mazurskim bardziej istotne niż średnio w kraju⁶⁵. Jednocześnie w kontekście zjawiska pracy sezonowej, istotnym czynnikiem wpływającym na obniżenie stopy bezrobocia w regionie jest wydłużanie sezonu turystycznego i tworzenie wysokiej jakości usług turystycznych.
6. Warmińsko-mazurski rynek pracy charakteryzuje się również największą różnicą względem kraju we wskaźniku zatrudnienia w grupie wiekowej 35-54, a więc ludności, która powinna być najbardziej aktywna zawodowo i najbardziej produktywna⁶⁶. Ciekawy wydaje się fakt, że o ile w przypadku kobiet niższe wartości wskaźnika zatrudnienia są efektem średnio wyższego niż w Polsce wskaźnika bezrobocia, o tyle wśród mężczyzn wynikają one z mniejszej aktywności zawodowej. Może to świadczyć o zniechęceniu osób w tym wieku do pracy – problem ten jest szczególnie dotkliwy na obszarach wiejskich. Wbrew powszechnemu mniemaniu sytuacja ludzi młodych na rynku pracy nie jest gorsza niż średnio w kraju (wskaźnik zatrudnienia kształtuje się na podobnym poziomie). Młodzi ludzie mają również podobne problemy ze znalezieniem pracy, jak ich rówieśnicy w innych częściach kraju. Obok tworzenia nowych miejsc pracy, konieczne są więc zmiany pozwalające osobom, które ze względu na niskie kwa-

lifikacje, miejsce zamieszkania, czy niedostateczny dostęp do usług publicznych nie mogą wykorzystywać swoich potencjałów. Wymaga to działań nie tylko na poziomie regionu, ale systemowych działań krajowych polegających na zapewnieniu powszechnego i ciągłego dostępu do edukacji, efektywnej aktywizacji zawodowej, wzroście mobilności przestrzennej pracowników, dostosowywaniu rynku pracy do przemian demograficznych (elastyczny czas pracy, ergonomia stanowisk pracy dla starszych pracowników), ułatwianiu łączenia pracy zawodowej z indywidualnymi potrzebami człowieka (rodziny), wyrównywaniu szans różnych grup społeczno-demograficznych na rynku pracy oraz integracji migrantów⁶⁷.

7. W 2010 r. różnica pomiędzy liczbą przyjętych do pracy a liczbą zwolnionych z pracy wzrosła w porównaniu do roku poprzedniego o 3,8 tys. osób. Najwięcej osób przyjęły podmioty zajmujące się przetwórstwem przemysłowym, a także administracją publiczną i obroną narodową, obowiązkowym zabezpieczeniem społecznym, handlem, naprawą pojazdów samochodowych i budownictwem. Natomiast nadwyżka zwolnionych wystąpiła w handlu, edukacji, firmach prowadzących działalność finansową i ubezpieczeniową oraz transportową i związaną z gospodarką magazynową. Stosunkowo pozytywne (w odniesieniu do roku poprzedniego) tendencje na regionalnym rynku pracy były również pochodną zaangażowania środków finansowych z funduszy europejskich, które napłynęły do województwa poprzez programy operacyjne. Dzięki realizacji RPO WiM powstało w 2010 r. 1179 miejsc pracy⁶⁸. Należy jednak mieć na uwadze, że przyczyniły się one w większym stopniu do ratowania regionalnej gospodarki niż do jej rozwoju, ponieważ powstały w miejsce etatów zlikwidowanych w efekcie kryzysu gospodarczego w okresie 2008–2009⁶⁹.
8. Mieszkańcy województwa zarabiają relatywnie najgorzej w kraju – relacja przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej w województwie w stosunku do wartości krajowej jest wciąż najniższa (84,4% w 2010 r.). W latach 2004–2005 płaca progowa w województwie była równa średniej dla kraju, jednak w ciągu następnych czterech lat silnemu wzrostowi wartości krajowej towarzyszyła o wiele niższa zmiana dla województwa. Niski poziom wynagrodzeń to jeden z podstawowych czynników emigracji zarobkowej mieszkańców regionu do innych województw, jak również za granicę kraju. Z przyczyn obiektywnych

⁶⁴ *Ewaluacja Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020*, op. cit., s. 112 za: Rynek pracy województwa warmińsko-mazurskiego: perspektywa instytucjonalna. Studium wyjściowe dla Strategii Zatrudnienia dla Warmii i Mazur, ILO, http://www.ilo.org/public/english/region/eurpro/budapest/download/empl/mazury_pol.pdf.

⁶⁵ OECD, *Employment Outlook 2010*, OECD Paryż za: Ewaluacja Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020, IBS i Reytech, Warszawa 2011, s. 45

⁶⁶ W grupach wiekowych 35-44 lata i 45-54 lata wskaźnik zatrudnienia w 2010 r. zarówno wśród kobiet jak i mężczyzn jest niższy w województwie niż średnio w kraju. Dane te kształtują się następująco: grupa 35-44 lata: kobiety – województwo – 71,2%, kraj – 76,8%, mężczyźni – województwo – 83,2%, kraj – 87%; grupa wiekowa 45-54 lata: kobiety – województwo – 65,9%, kraj – 71%, mężczyźni – województwo – 74,9%, kraj – 77,2%.

⁶⁷ Projekt Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju, s. 140,141, projekt Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego, s. 5-6

⁶⁸ Sprawozdanie roczne za 2010 r. z realizacji RPO WiM, s. 37. Dane podane w ujęciu narastającym.

⁶⁹ *Przegląd stanu wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007–2013*, op. cit.

władze województwa nie mają jednak możliwości wpływu na poziom wynagrodzeń w regionie, gdyż kształtowany on jest przez rynek pracy.

9. Coroczne analizy sytuacji demograficznej utwierdzają w przekonaniu, że wyzwaniem dla regionu jest stopniowe starzenie się społeczeństwa, a w związku z tym rozwój usług dla osób starszych i stworzenie systemu opieki geriatrycznej. Świadomość tego problemu przekłada się na działania podejmowane w województwie, zarówno w sferze szkolenia kadr świadczących usługi dla osób starszych, jak również w realizacji programu *Pogodna i bezpieczna jesień życia na Warmii i Mazurach*. Zaspokojenie rosnących potrzeb starzejącego się społeczeństwa wciąż wymaga rozwijania sieci regionalnych placówek świadczących tego typu usługi. Należy jednak pamiętać, że większość zadań mieści się w sferze usług komercyjnych. Ponadto rozpatrując wciąż niewystarczającą w województwie dostępność personelu medycznego⁷⁰, warto zauważyć, że w 2010 r. w stosunku do roku poprzedniego, w województwie spadła liczba lekarzy na 10 tys. ludności (z 31,9 do 31,8), podczas gdy średnio dla kraju wartość tego wskaźnika wzrosła (z 41,8 do 42,5). Podobna sytuacja dotyczy pielęgniarek i położnych przypadających na 10 tys. ludności, z tym że w tym przypadku zaobserwować można spadek zarówno w województwie jak i średnio w kraju (odpowiednio z 58,6 do 56,8 oraz z 62,0 do 61,7). Szansę na zmianę w dostępie personelu medycznego (w tym lekarzy specjalistów) oraz na odwrócenie niepokojącego trendu związanego ze spadkiem liczby lekarzy, pielęgniarek i położnych w województwie upatrywać można w uruchomionym na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie kierunku lekarskim oraz studiach z zakresu pielęgniarstwa. Kształcenie kadry medycznej bezpośrednio w regionie może w przyszłości przyczynić się do zwiększenia liczby lekarzy, pielęgniarek i położnych, które po ukończeniu nauki na UWM w Olsztynie będą mogły pozostać i pracować w placówkach medycznych na terenie warmińsko-mazurskiego.
10. Stopniowe zmniejszanie się udziału ludności młodej w ogólnej liczbie mieszkańców determinuje sytuację w obszarze regionalnego systemu szkolnictwa, w tym szkolnictwa wyższego. W ostatnich latach rośnie dystans województwa do kraju w zakresie liczby studentów przypadających na 10 tysięcy mieszkańców (w 2010 i 2009 r. wyniósł on 126 osób, podczas gdy w 2008 r. – 119 osób, w 2007 r. – 93 osoby). Szczególną uwagę należy zwrócić na niedopasowanie struktury kształcenia do sytuacji na rynku pracy. W województwie (podobnie jak w kraju) większość studentów kształci się na kierunkach humanistycznych, pedago-

gicznych i społecznych, które mają mniejszy wpływ na regionalną gospodarkę, a osobom z takim wykształceniem jest trudniej znaleźć pracę. W rankingu 30 zawodów o największej liczbie bezrobotnych w roku szkolnym 2008/2009⁷¹ w województwie warmińsko-mazurskim, w pierwszej dziesiątce znajdują się takie zawody jak np. ekonomista, pedagog, asystent ekonomiczny, specjalista administracji publicznej czy socjolog, czyli głównie absolwenci najbardziej popularnych na Warmii i Mazurach kierunkach studiów. Rosnące od 2003 r. zainteresowanie kierunkami technicznymi i inżynierskimi jest wciąż niewielkie. Z analizy struktury bezrobotnych zarejestrowanych według wieku wynika, że w 2010 r. ponad połowę osób bezrobotnych stanowiły osoby młode – do 34. roku życia (21,7% ogółu bezrobotnych stanowiły osoby do 24 roku życia, a 28,6% osoby między 25. i 34. rokiem życia). Do pełniejszego dopasowania szkolnictwa do potrzeb rynku pracy może przyczynić się prowadzenie dalszych prac monitorujących rynek ofert pracy rozszerzonych o badania sondażowe w zakładach pracy, w szkołach ponadgimnazjalnych oraz wyższych, ofert prasowych i losów absolwentów szkół, co może być podstawą do pełniejszego formułowania ocen i prognoz.

11. W 2010 r. liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów wyniosła w województwie 144,7 tys. osób i była o 3,2% niższa niż w roku poprzednim. Jednocześnie liczba tych turystów ogółem w kraju wyniosła 4,1 mln i wzrosła o 7,1% wobec 2009 r. Spadająca liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów w województwie oraz zmniejszający się udział województwa w kraju (3,5% w 2010 r. wobec 3,9% w 2009 r.) przy jednoczesnym wzroście liczby turystów korzystających z noclegów ogółem w kraju wskazuje, że warmińsko-mazurskie staje się mniej konkurencyjne w zabieganiu o turystę zagranicznego. W celu wykorzystywania walorów przyrodniczych i kulturowych regionu należy zadbać o atrakcyjne produkty turystyczne i poprawę dostępności komunikacyjnej, która spowoduje napływ turystów i lepsze wykorzystanie istniejących miejsc noclegowych. Podobnie, jak w przypadku promowania województwa wśród potencjalnych inwestorów, również w odniesieniu do potencjalnych turystów należy zastanowić się nad efektywnością prowadzonej promocji i być może zmienić niektóre jej aspekty. Dobrym przykładem jest tu sukces kampanii Mazury-Cud Natury wśród turystów krajowych. W 2010 r. działania skierowane na rozwój turystyki skupiły się wokół intensywnej promocji regionu z uwzględnieniem ważnych rocznic historycznych i wydarzeń turystycznych. W kolejnych latach ważnym wyzwaniem dla regionu jest określe-

⁷⁰ Dane dotyczą personelu pracującego. Jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz w przypadku świadczenia pracy w więcej niż jednym miejscu.

⁷¹ Na podstawie opracowania Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie pn. „Bezrobotni absolwenci szkół ponadgimnazjalnych na Warmii i Mazurach w roku szkolnym 2008/2009”.

nie dalszej strategii w obszarze turystyki (w tym zintensyfikowanie działań skierowanych na promocję usług turystycznych oferowanych w województwie), tak aby dotychczasowe i dalsze działania oraz inwestycje przeprowadzone w celu zwiększenia potencjału turystycznego Warmii i Mazur przyniosły wymierne efekty, w postaci większej liczby turystów odwiedzających województwo. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na możliwość podkreślenia w przekazach promocyjnych, zidentyfikowanej w *Regionalnej Strategii Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020*, potencjalnej specjalizacji regionu w zakresie usług prozdrowotnych, rehabilitacyjnych i sportowych⁷². Zgodnie z zapisami RIS, region stawia na rozwój tych specjalistycznych usług turystycznych, dzięki czemu ma szansę zmniejszyć sezonowość oferty turystycznej w regionie, zwiększyć liczbę turystów odwiedzających województwo i tym samym uzyskiwać większe zyski z oferowanych usług.

12. Mając na uwadze, iż wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw jest w dużej mierze uzależniony od jakości ich otoczenia instytucjonalnego, w regionie coraz więcej inicjatyw dedykowanych jest instytucjom okołobiznesowym. Pozytywnym zjawiskiem jest również budowa parków naukowo-technologicznych w trzech największych miastach regionu (Olsztynie, Elblągu i Elku). Należy mieć jednak na uwadze, iż ich sukces zależy od dobrze sformułowanej strategii rozwoju tych podmiotów oraz wizji ich funkcjonowania, a w szczególności specjalizacji poszczególnych parków. Może bowiem pojawić się zagrożenie, że podaż oferowanych przez nie usług przekroczy popyt (województwo zajmuje ostatnie lokaty pod względem odsetka przedsiębiorstw, które wdrożyły innowacje – 15. lokata w 2010 r.; woj. – 18,3%, kraj – 21,6%, co może wskazywać na małe zainteresowanie przedsiębiorców innowacjami).
13. Istotnym elementem rzeczywistości społeczno-gospodarczej województwa jest sektor pozarządowy. Doświadczenia wynikające z dotychczas prowadzonych działań oraz zidentyfikowanych potrzeb wskazują, że konieczne jest wspieranie jego działalności w różnych formach np. poprzez tworzenie funduszy pożyczkowo-poręczeniowych, ułatwienia w pozyskiwaniu dotacji, doradztwo, szkolenia, itp. Należy promować ośrodki wspierające działalność trzeciego sektora, ułatwiać współpracę pomiędzy nimi oraz szeroko pojętą współpracę pomiędzy podmiotami publicznymi, pozarządowymi i gospodarczymi. Konieczne jest również wspieranie i promowanie ekonomii społecznej, a szczególnie sektora pozarządowego jako miejsca pracy, promowanie działalności gospodarczej oraz odpłatnej działalności pożytku publicznego organizacji poza-

rządowych. Istotne jest wzmocnienie działań przyczyniających się do kształtowania postaw obywatelskich w szkołach i społecznościach, szczególnie działań prospołecznych, wolontarystycznych i filantropijnych oraz promowanie biznesu odpowiedzialnego społecznie, podejmującego inicjatywy odpowiadające potrzebom społecznym.

14. Dostępność komunikacyjna wciąż pozostaje główną barierą rozwojową województwa. Jest ona również największym czynnikiem zagrożenia wizerunku regionu w ocenie aspektów związanych z przyjazdami na Warmię i Mazury. Ocena wpływu inwestycji infrastrukturalnych realizowanych w ramach projektów unijnych z perspektywy 2004–2006 na konkurencyjność regionów pokazuje, że największa poprawa dostępności do Warszawy nastąpiła z podregionu ełckiego, natomiast wewnątrz województwa poprawiła się dostępność do Olsztyna z północno-zachodniej części⁷³. Znaczne zaangażowanie europejskich środków finansowych z perspektywy 2007–2013 na drogach regionalnych, a także drogach krajowych nr 16 i S7, jak również budowa obwodnic niektórych większych miast regionu, pozwalają sądzić, że Warmia i Mazury będą przełamywały komunikacyjną barierę rozwojową. Nadal priorytetem pozostaje jednak dalsza przebudowa dróg nr 16 i S7 na całej ich długości, co wymaga również prowadzenia inwestycji w pozostałych województwach, przez które przebiegają te szlaki komunikacyjne (S7 nie jest dwupasmową na całej długości od Warszawy do Gdańska, analogiczny stan dotyczy 16 ciągnącej się z Grudziądza w kujawsko-pomorskim do Ogrodnik w podlaskim). Warmińsko-mazurskie poprawi znacznie swoją dostępność komunikacyjną również poprzez uruchomienie regionalnego portu lotniczego w Szymanach k. Szczytna, którego budowa ma się zakończyć w 2015 roku.
15. Kontynuacja prac zmierzających do zminimalizowania wykluczenia cyfrowego społeczeństwa regionu przynosi zamierzone efekty: rośnie wskaźnik komputeryzacji szkół (w województwie z 59% w 2009 r. do 61% w 2010 r., w kraju – z 61,4% do 63,1% dla szkół ponadgimnazjalnych) oraz wyposażenie gospodarstw domowych w komputery z dostępem do Internetu (w województwie z 48,8% w 2009 r. do 55,8% w 2010 r., w kraju z 53,4% do 59,6%). Warto tu przywołać rozbudowę infrastruktury szerokopasmowego dostępu do Internetu i sieci PIAP-ów oraz znaczny wzrost ilości projektów mających na celu usprawnienie wykorzystania urządzeń teleinformatycznych oraz Internetu m.in. w instytucjach publicznych, szpitalach, szkołach, instytucjach kultury oraz w firmach komercyjnych. Dotychczas podejmowane działania w tym obszarze

⁷² *Regionalna Strategia Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020*, Olsztyn 2010. s. 27.

⁷³ Komornicki T., *Ocena wpływu inwestycji infrastruktury transportowej realizowanych w ramach polityki spójności na wzrost konkurencyjności regionów* (w ramach ewaluacji ex post NPR 2004–2006), Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Warszawa, 2010, s. 35, 40.

przekładają się stopniowo na zmniejszenie wykluczenia cyfrowego województwa i powinny być w kolejnych latach kontynuowane.

16. Przyroda Warmii i Mazur, stanowiąca bardzo duży atut rozwojowy regionu powinna być przedmiotem troski mieszkańców i turystów. Wiąże się to m.in. z inwestycjami w gospodarkę wodno-ściekową oraz system gospodarki odpadami. Na tle kraju województwo charakteryzuje się dobrym zwodociągowaniem (z sieci korzysta 89% ludności w województwie, podczas gdy średnio w kraju 87,5%) i skanalizowaniem (z sieci korzysta 66% mieszkańców województwa, w kraju jest to 62,1%), co jest rezultatem m.in. inwestycji od lat realizowanych przez samorządy (w tym przy współudziale środków europejskich). Dobrym przykładem tego typu działań może być, realizowany wspólnie przez gminy z obszaru Wielkich Jezior Mazurskich, program pn. *Masterplan Wielkich Jezior Mazurskich*. Gminy z tego obszaru, dbając o atrakcyjne turystycznie zasoby krajobrazowo-przyrodnicze na tym terenie, konsekwentnie realizują ten program, pozyskując na jego realizację wsparcie publiczne od czasu programu przedakcesyjnego Phare. Pomimo znacznych nakładów finansowych dotychczas poniesionych na ochronę środowiska Warmii i Mazur, nie wszystkie potrzeby w tym zakresie zostały zaspokojone, dlatego też tak ważne jest dalsze kontynuowanie działań w tym obszarze.
17. Warmińsko-mazurskie zalicza się do najgorzej wyposażonych w sieć gazową, co szczególnie doskwiera ludności zamieszkującej obszary wiejskie. Pod względem długości sieci gazowej w przeliczeniu na km² województwo zajmuje 15. lokatę w kraju (7,5 km, w kraju – 36,4 km), przy czym najslabiej rozbudowana jest sieć w podregionie ełckim (2,5 km, wobec 8,6 km w elbląskim i 9,7 km w olsztyńskim). Na wsi wskaźnik długości sieci jest jeszcze niższy (2 km, wobec 21,2 km w kraju – 15. lokata). Odsetek mieszkańców posiadających dostęp do sieci gazowej w regionie wynosi 43,8% wobec 52,7% w kraju, co daje 11. lokatę, natomiast na wsi jest to 3,4% wobec 20,9% w kraju (13. miejsce). Mając na uwadze powyższe, wyzwaniem dla przyszłych działań powinna być rozbudowa sieci gazowniczej w regionie, jak również dywersyfikacja dostaw gazu.
18. Podobny problem dotyczy sieci energii elektrycznej, ponieważ, jak pokazuje monitoring Strategii, działania w tym obszarze są wciąż niewystarczające. Niektóre części województwa charakteryzują się znacznym stopniem niepewności zasilania w energię elektryczną (głównie w części wschodniej oraz północno-zachodniej), wynikającym z braków w infrastrukturze, nieprawidłowego układu linii i ich zdekapitalizowania. Jakość dostarczanej energii jest niezadowalająca, występują wahania napięcia, istnieją poważne ograniczenia w przyłączaniu nowych odbiorców i powiększenia wolumenu dostarczanej energii. Dlatego tak ważne jest wsparcie, również poprzez skierowanie odpowiednich strumieni finansowych, inwestycji z zakresu rozbudowy sieci energetycznej i poprawy jakości już istniejącej sieci przesyłowej. Jest to kolejne wyzwanie rozwojowe przed jakim stoi region.
19. Ewaluacja *Strategii* w połowie okresu jej obowiązywania pokazała, że największe postępy widoczne są w tych celach i działaniach Strategii, które zostały bezpośrednio wsparte środkami pochodzącymi z funduszy strukturalnych UE (przede wszystkim dotyczy to celów: 1.5 *Wzrost potencjału turystycznego*, 2.1 *Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy*, 3.1 *Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności*). Świadczy to zatem o wyraźnie efektywnym wykorzystaniu środków pomocowych UE, które zasadniczo przyczyniają się do rozwoju regionu. Potwierdzają to również podsumowania realizacji celów zawarte w rozdziale 3 niniejszego raportu (z szacunkowych obliczeń wynika, że udział środków pochodzących z funduszy europejskich w realizacji *Strategii* przekroczył w 2010 r. 40%. Można więc stwierdzić, że obrane w *Strategii* województwa kierunki jego rozwoju powinny być kontynuowane, a działania i projekty wpisujące się w *Strategię* należy dalej konsekwentnie wspierać środkami publicznymi, w tym zwłaszcza z funduszy europejskich.

Wykaz skrótów

B+R	badania i rozwój	PARP	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
BAEL	Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności	PARPA	Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
BDL	Bank Danych Lokalnych	PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
CKP	Centrum Kształcenia Praktycznego	PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
CKU	Centrum Kształcenia Ustawicznego	PKB	Produkt Krajowy Brutto
COI	Centrum Obsługi Inwestora	PKP	Polskie Koleje Państwowe
COP	Centrum Organizacji Pozarządowych	POIŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013
CTT	Centrum Transferu Technologii	PO IG	Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013
DPS	Dom Pomocy Społecznej	PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	PO RPW	Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007-2013
EFS	Europejski Fundusz Społeczny	PPS	Parytet Siły Nabywczej
FMGTiM	Fundusz Małych Grantów Transgranicznych i Międzyregionalnych	PRBS	Program Rozwoju Bazy Sportowej
EOG	Europejski Obszar Gospodarczy	PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
FRDL	Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej	PSP	Państwowa Straż Pożarna
FRKF	Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej	PSS-E	Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczne
EOG	Europejski Obszar Gospodarczy	PUP	Powiatowy Urząd Pracy
ESDK	Europejska Sieć Dziedzictwa Kulinarnego	RCOI	Regionalne Centrum Obsługi Inwestora
ESWIP	Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	RDD	Rodzinny Dom Dziecka
FS	Fundusz Spójności	RDP	Rodzinny Dom Pomocy
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	RFP	Regionalny Fundusz Pożyczkowy
GUS	Główny Urząd Statystyczny	RIS	Regionalna Strategia Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego
IMI	System Wymiany Informacji na Rynku Wewnętrznym	RO EFS	Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
IOB	Instytucja Otoczenia Biznesu	RPO WiM	Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007-2013
ISO	International Organization for Standardization	RSU	Regionalny System Usług
JST	jednostka samorządu terytorialnego	RSWI	Regionalny System Wspierania Innowacji
KFD	Krajowy Fundusz Drogowy	SGGW	Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
KGP	Komenda Główna Policji	SKO	Samorządowe Kolegium Odwoławcze
KPP	Komenda Powiatowa Policji	SPO WKP	Sektorowy Program Operacyjny Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw 2004-2006
KSR-G	Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy	SSSE	Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna
KSU	Krajowy System Usług	SZJ	System Zarządzania Jakością
KWP	Komenda Wojewódzka Policji	TBS	Towarzystwo Budownictwa Społecznego
MF EOG	Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego	UE	Unia Europejska
MKiDN	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	UWM	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
MNiSW	Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
MOPS	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	W-MCOI	Warmińsko-Mazurskie Centrum Obsługi Inwestora
MRR	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego	W-MSSE	Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna
MSWiA	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	WMARR	Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego Spółka Akcyjna
MŚP	Małe i Średnie Przedsiębiorstwa	WOPR	Wodne Ochotnicze Pogotowie ratunkowe
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia	WORD	Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego
NMF	Norweski Mechanizm Finansowy	WSS-E	Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
NTS	Nomenklatura Jednostek Terytorialnych	WUP	Wojewódzki Urząd Pracy
OPP	Organizacja Pożytku Publicznego	ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej	ZOSP RP	Związek Ochotniczych Straży Pożarnych RP
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna	ZOZ	Zakład opieki Zdrowotnej
PAiiIZ	Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych	ZPORR	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Spis tabel, wykresów i map

Tabela nr 1	Zróźnicowanie wewnątrzregionalne.....	15
Wykres nr 1	Przyrosty PKB realnego (w cenach stałych).....	13
Wykres nr 2	Przyrosty PKB nominalnego (w cenach bieżących).....	13
Wykres nr 3	PKB w województwie i jego udział w kraju.....	13
Wykres nr 4	PKB per capita w województwie wobec wartości dla kraju.....	14
Wykres nr 5	Udział w PKB per capita w UE27 (w PPS).....	14
Wykres nr 6	Udział podregionów w PKB województwa w 2009 r.....	14
Wykres nr 7	Aktywność zawodowa na 1 000 mieszkańców w wieku 15 lat i więcej wg BAEL.....	15
Wykres nr 8	Bezrobotni na 1 000 mieszkańców czynnych zawodowo wg bezrobocia rejestrowanego.....	15
Wykres nr 9	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej.....	16
Wykres nr 10	Wskaźnik dla celu Wzrost konkurencyjności gospodarki – PKB na 1 pracującego.....	17
Wykres nr 11	PKB na 1 pracującego w gospodarce narodowej.....	17
Wykres nr 12	Liczba pracujących w gospodarce narodowej na 1000 mieszkańców.....	18
Wykres nr 13	Liczba spółek z udziałem zagranicznym na 10 tys. mieszkańców.....	18
Wykres nr 14	Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów na 1000 mieszkańców.....	18
Wykres nr 15	Wskaźnik syntetyczny dla celu strategicznego Wzrost aktywności społecznej.....	19
Wykres nr 16	Zmiana liczby ludności na 100 tys. mieszkańców.....	19
Wykres nr 17	Udział ludności do 25 roku życia w ogóle ludności.....	19
Wykres nr 18	Liczba studentów na 10 tys. mieszkańców.....	19
Wykres nr 19	Udział gospodarstw domowych z komputerem z dostępem do Internetu w ogóle gospodarstw domowych.....	19
Wykres nr 20	Wskaźnik syntetyczny dla celu strategicznego Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych.....	20
Wykres nr 21	Drogi utwardzone na 100 km ²	20
Wykres nr 22	Linie kolejowe na 100 km ²	20
Wykres nr 23	Udział ludności korzystającej z kanalizacji.....	20
Wykres nr 24	Udział ludności korzystającej z sieci gazowej.....	20
Wykres nr 25	Liczba działań w priorytetach Strategii w latach 2007–2010.....	21
Wykres nr 26	Liczba projektów i inicjatyw w priorytetach Strategii w latach 2007–2010.....	21
Wykres nr 27	Liczba zidentyfikowanych projektów i inicjatyw w celach operacyjnych w 2010 r.....	21
Wykres nr 28	Struktura wydatków poniesionych na realizację Strategii wg priorytetów w latach 2007–2010.....	21
Wykres nr 29	Struktura poniesionych wydatków wg celów operacyjnych w latach 2008–2010.....	22
Mapa nr 1	Udział w PKB per capita w UE27 (w PPS).....	14
Mapa nr 2	Powiatowe zróźnicowania wskaźnika międzygałęziowej dostępności kraju w 2009 r.....	16
Mapa nr 3	Skrócenie czasu przejazdu do stolicy kraju wskutek realizacji polityki spójności w perspektywie finansowej 2004–2006.....	16

Wykaz ważniejszych źródeł wykorzystanych w opracowaniu Raportu

1. *Polska 2011. Raport o stanie gospodarki*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2011
2. *Sytuacja społeczno-gospodarcza Polski w 2010 r.*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011
3. Biuletyny informacyjne Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w 2010 r.
4. Sprawozdanie roczne za 2010r. z realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013
5. Raport końcowy z badania ewaluacyjnego Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego. IBS i ReyTech, Warszawa 2011
6. Komornicki T., *Ocena wpływu inwestycji infrastruktury transportowej realizowanych w ramach polityki spójności na wzrost konkurencyjności regionów (w ramach ewaluacji ex post NPR 2004-2006)*, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Warszawa, 2010
7. *Badanie instytucji otoczenia biznesu województwa warmińsko-mazurskiego pod kątem konkurencyjności i innowacyjności świadczonych usług wraz z rekomendacjami* zrealizowane na zlecenie Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego
8. OECD, *Employment Outlook 2010*, OECD Paryż za: Ewaluacja Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020, IBS i Reytech, Warszawa 2011
9. Projekt Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju
10. Projekt Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego
11. Portal Unii Europejskiej: <http://ec.europa.eu>
12. Serwis samorządowy PAP: <http://www.samorzad.pap.pl>
13. Wrota Warmii i Mazur: kalendarium wydarzeń, patronaty Marszałka Województwa w 2010 r., <http://wrota.warmia.mazury.pl/>
14. Dane GUS BDL
15. Fotografie na okładce: Wojciech Wójcik

**URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO**

10-562 Olsztyn, ul. Emilii Plater 1
T: +48 89 521 93 00
E: dpr@warmia.mazury.pl
W: www.wrota.warmia.mazury.pl

ISBN 978-83-63455-01-9